

308842 ప్రతిది నము ప్రకటింపబడును

VOL. 3. } చెన్నపట్టణము 1916 సం॥ సెప్టెంబరు నెల 21 వ తేది గురువారము } No 146
సంపుటము 3 } సత్య నామ సంవత్సర భాద్రపద మాస బహుళ శుక్ల తమిషా. } సంచిక ౧౪౬

సంగీత ప్రదాయని వెల రూపాయలు 3.

ఈ గ్రంథము అతిప్రసిద్ధి జెందిన వాక్కిణాథ్య గాన విద్యాపారంగతులైన విద్యాకృ. కె. వరదాచార్యులు, కె. వి. శ్రీనివాస అయ్యంగారు, వీణ కృష్ణమాచార్యులు వీరలచే రచింపబడినది. ఇందు లక్షణ సంగ్రహమును అభ్యాసపద్ధతులు, స్వరజతులు, వర్ణములు, తాళగయ్యాగారి కృతులు, పట్నం సుబ్రహ్మణ్యయ్యగారి కృతులు, దీక్షితకృతులు మొదలగు, మారు 140 పురు బడులును స్వర, సాహిత్య తాళ, కాలములను గురించు తేర్పురచి ౨౦ దిశ కనుల కముగ గ్రాహ్యమగు పట్టు ప్రాయబడి ముద్దరి. హాస్యరసము, వీణ ఈ శాస్త్రయవాదములకు ఒకములును, వీటి గుణములును, వీటి ముఖ్యమైనవి గలములను ప్రాయబడి ముద్దరి. దశరథి గ్లేసు కాగితముతో ముద్రించును. కాల్పితంబు బంగారు గింటు చేయబడి ముద్దరి. కలయికవారు ఈ క్రిందివారికి వ్రాసికొనవలెను.

మొదలు నాగో ఆంధ్ర కంపెనీ,
ప్రింటర్స్, మదరాసు.

శారదాంబ

ఇది
స్తోత్రబోధిని యనునాటకం
శ్రీనివాసరాఘవాచార్య ప్రణీతము.

సంఘము రాచార సంస్కరణమునకు
మార్గ మిందు జూపబడినది. అందును
జదివి తీరదలయును.

వెల (—4—0) మాత్రమే.
పోస్టేజి ప్రత్యేకము.

చిరునామా:—
ఆంధ్రప్రదేశ్ కా కార్యాలయము,
7, తిరుమలెట్టివీధి, మదరాసు.

గ్యాల్లీస్ మోటారు పాఠశాల.

మోటారుబండ్లు నడుపుటను, వాటిని బాగుచేయుటను నుటను తెలియజేయు నియమమును మోటారుబండ్లు ఎట్లు నడుచునో యేమేభాగములు యేమేపనులచేయునో అని చెడి పోయినపుడు స్వల్పముగా చేయు విశేషము యాయంకముల నెల్ల ఆభ్యాసపూర్వకముగా ఈ పాఠశాలలో, యూరోపియన్ మోడల్స్ నేర్పించబడును. ఇది రెండుమాసములలో నేర్పించి గర్వ మెంటు వారికర్జనంచే లై సెన్సు యిప్పించిపంపబడును. అందులకు ఫీసు 60 రూపాయలు కట్టవలయును.

తిరిగి క్లాసులు అక్టోబరు నెల 1వ తేదీనుండి ప్రారంభమగును. క్లాసులో చేరదలచినవిద్యార్థులు ఈ నెల 30 వ తేదీని గాని అంతకు ముందుగాని దరఖాస్తులు చేసికొనవలయును. పాఠశాల విద్యార్థులు కోరికతో నివసించుటకు థానానంగులగును. ఈ క్రింద నుదహరించు వారికి వ్రాసికొనును.

41 గ్యాల్లీ అండ్ కో, బ్రాడ్వే, మదరాసు.
Galley & Co., 149, Broadway Madras.

యుద్ధ చరిత్రము

అతి విపులము!

అతి సరసము!!

ఈ పుస్తకము ఆంధ్రప్రదేశ్ యొక్క ఆచారసంవత్సరాది సంచికగా యుద్ధవిషయమై చాలభాగము వర్ణించియుంటిమి.

1. జర్మను, ఫ్రాన్సు, రుష్యా, ఇంగ్లాండు, ఆస్ట్రీయా, తుర్కీ మొదలగు రాజ్యముల చరిత్రములు పటములు; 2. యుద్ధమునకు ప్రత్యక్ష కారణములు పరోక్ష కారణములు; 3. యుద్ధవ్యూహములు, వాటి పటములు; 4. భిన్న రాజ్యముల సైన్యబలము, సౌకాబలము, విమానబలము వాటి పటములు; 5. భుగ్గుల నిర్మాణము వాటి పటములు; 6. నానారాజ్యముల సైన్యముల ఫిరంగుల పటములు; 7. రాజుల సేనాధ్యక్షుల మంత్రుల సౌకాధ్యక్షుల పటములు; 8. యుద్ధప్రదేశముల యుద్ధసాగుల పటములు; 9. యుద్ధమునకు సంబంధించిన వివిధవిషయములను చెలువునవి వాదాపు 400 పటములు దీనియందు ప్రచురింపబడి యాంధ్రప్రచురణములం దపూర్వముగ నుండగలను. పెన్స యాశ్రమియందు 300 పుటములకు మించియుండును. ధర తగ్గించియున్నాము.

మునుపటి వెల రూ. 2.

ఇప్పటి వెల రూ. 1.

పోస్టు ఖర్చులు వెలుగ వసూలు చేయబడును.

ఇది గాక

ఈ పుస్తకమునందు విద్యావంతులగు ఆంధ్రమహాజనులచే వ్రాయబడిన నిర్బంధ సైన్యసేన. ప్రాచీనకవిత, హైందవ సామ్రాజ్య శూర శిఖానుణులు, భాషాయోష, వ్యవసాయము, శ్రీ గోపాలకృష్ణ గోకుల నిర్వాణతారావళి. వజ్రస్వలా వివాహములు, రాజధర్మ, అస్త్ర నయము, దేశచరిత్ర, నవలలు, ఆంధ్రోద్యమ తత్త్వము, మన గొప్ప దురవస్థ, భయము, వ్యవసాయము - యుద్ధము, సత్యము, పరవతి సంఘములు, యుద్ధము - హైందవులు, కర్నాటక సంగీత విద్యాభివృద్ధి, హిందూ దేశములో హోలూనుపత్తి ప్రవేశము, మానసగీతము మొదలగు చక్కని న్యాసములు గలవు. ఆంధ్రమహాజనుల చిత్రపటము లనేకములు గలవు. క్రింద వ్రాసిన లోకమార్య గోపాలకృష్ణ గోఖలేగారి రంగులపటమును చేరియున్నది. ఇదివలకు 10,000 ప్రతులు ఖర్చుపడినవి. కొన్నికాతుకే గలవు. అలస్యము చేసిన ఆ భాగము కలుగును.

చిరునామా:—ఆంధ్రప్రదేశ్ కా ఆఫీసు,

7, తిరుమలెట్టివీధి, మదరాసు.

ఆంధ్రులపై అపనింద

కీర్తిశేఖర రాబర్ట్స్ ప్రభువు భారత ఖండమునకు వైస్రాయలతిగ నుండినప్పుడు వైస్రాయను అనేకవిధముల వృద్ధి చేసెను. వైస్రాయలకు ఎక్కువ పోకర్తములనుకల్పించెను. కీర్తిశేఖర విధమున పూర్వముకంటె పెక్కుగా యువదళాగారముగా చేసెను. తిరుబుద్ధి నగర్ను లని తోచినవారిని వైస్రాయనుండి తొలగించెను. ఆకాలములో, భారతఖండమునకు రష్యావారములు అపాయము ఏమియును కన్పించునని, ప్రతి ఆంగ్లయుద్ధానికి సింహస్వప్నముగా నుండెను. కయ్యమునకు సిద్ధముగానున్న రష్యనులకు నునదేమువై వందెట్టుటకు వీలులేకయుండెను. ప్రతి వైస్రాయధిపతియొక్క తెలివితేటలు ప్రయోగింపబడెను. ఏమరకుండ, హామేషా పిషామరు ప్రారంభముల బలవత్తెనుచు వైస్రాయను సర్వసిద్ధముచేసి శత్రునిగోళముకు నిలబడించెను. ఈలాటి చంద సంగ్రామమునకు పాల్గొని తోచిన ప్రతివైస్రాయనే గాక, ప్రతిజాతినిగూడ వైస్రాయస్థానము నుండి తీసివేసిరి. మూడవ బర్మా యుద్ధములో నొక ఆంధ్ర పటాలము శత్రువుతో పోరాడవచ్చుటకు వెనుకీ నెనదని, ఆంధ్రులు యుద్ధముచేయ తగినయొ యుద్ధములో పనికిరాని పిటికి వందలను జేరము లిచ్చి పోషించుటకు సామ్రాజ్యము నకు ధనవ్యయమేగాక, జనశత్రువులు క్షాత్రలక్షణములుగల తోడి పటాలముల శత్రుత్వము వీరివృత్తాంతము విషప్రాయము గానుండుటయు గూడ సంభవించుననియు రాబర్ట్స్ ప్రభువు గారు అనేకదాక్షిణ్యతల పటాలములను ఎత్తివేసిరి.

వారు స్వయంచరిత్రలో దాక్షిణ్యతల, బంగారీలు, “పహారాస్ట్రా”లనబడువారు” పానుపహితము లనియు, పిటికి వందలనియు “శ్రీ సమాను లనియు” వ్రాసియున్నారు. కలు బది సువర్ణములు భారతభూమిలో నుద్భవముచేసి నర్వ వైస్రాయధిపత్యము చేసినవారి తీర్చిదిద్దమున నుండుటచే వారి వ్రాతలు ఆంధ్రుల కార్యాగ్రహణములై, ప్రపంచములో వెచ్చటను సేవప్రతిష్ఠలు చేసినవారల చేసినది. ఇటీవల, ఆంధ్రులు ఆంగ్లాధినిత్యములలోను, అస్సాము తేయాకు జనుము తోటలలోను, కూలీలుగా వెళ్లి పనిచేయుట కారంభించిన కారణమున, ఆంగ్ల భూస్వాములకు ఆంధ్రులను కూలీలని తప్పు నే తోకభావములేదు. ఇన్నాట్లబ్రతికి ఆఖరుకు ఇంటివెనుక చచ్చె నన్నట్లు, పూర్వము ఆంగ్లవర్తకుల వైస్రాయములో పనిచేసి తమ అసహన ప్రకాశనమునకు వారి శత్రువులగు పరానువారిని, మహావృద్ధులు నవాబులను, శలభికుతులను చేసి పన్నె కెక్కిన యాంధ్రులు గత 20 శతాబ్దములలో హేయజాతియై కూర్చితి తిరస్కారార్హులైరి! ఇరుల చున్న చిట్టుండుటే గాక, మనలో నవీనరములో చేరి ఆంగ్లవిద్యల నభ్యసించినవారికి స్వజాతియొక్క క్షాత్రగుణము లేమైన తెలుసునా? సింక్లర్ మాన్యువల లాజరును, ఇటీవల ప్రేమ ప్రకృతులు వ్రాసిన హిందూదేశ చరిత్రలను కంఠపాఠముచేసిన నవీనరమువారికి ఆప్రయచింప ఆంధ్రవైస్రాయ ప్రభావ మెట్లు తెలియగను? మొన్న మొన్న యుద్ధ విం చి న చుడే కాభిమాన కారణమున దేశభావలలో చెదలపట్టిపోయిన పూర్వచరిత్ర పరిశోధన విమర్శ ప్రచురణల మూలమున ఆంధ్రజాతియొక్క పూర్వోత్తములు శ్రీవిద్యద్రావుగారి పరిశ్రమలన గోచరమై గూర్హాత్మానముపుట్టి, ఆంధ్రోద్భవ రూపమున హరన వికాస మేర్పడినది.

రాబర్ట్స్ గారి తీర్పు అమోఘవేదవాక్యమా? మనము నిజముగా వైస్రాయత్రిక తగనివాడమా? ప్రతికాపాతకులు దీనికి సమాధానమును ఆలోచించుదురా? పహారాస్ట్రాలు వారిరాజ్యకాలములో నేమేమిచేసిరో, రాబర్ట్స్ గారికి భావమున్నను, నూతన యుగములో ఆంగ్లసంపాదిత వైస్రాయత్రిక దేశ మంతట ప్రబలింపియ్యట మరానులు యుద్ధానర్హులై, పిటికి పరిదలగా నూరపోయిరి గాని, వారిపటాలములు పూర్తిగా తీసివేయబడలేదు. కొన్ని పటాలములు పునఃకృత ఖండములో నుండినవి.

భారతీయ వైస్రాయు ఈ దేశవైస్రాయనియు, దక్షిణవైస్రాయనియు రెండువైస్రాయలుగా భాగింపబడినది. మహారు, రావల్పిండి, లాహోరు, మిరతు లక్ష్మీఖండములు మహాప్రయ్యలగు జనులలో నుండుటచిట్టియు, పశ్చిమోత్తరప్రదేశ్, బెంగాలు, న్యాల్లా, డిల్లీ, బరొ, ప్రదేశములలో నుండు భతాను జాతులు ఎల్లప్పుడు యుద్ధమే ఆహాముగా గలవారు గనుక ఈ దేశ వైస్రాయులో నుండు ప్రతి వైస్రాయని ప్రతి యుద్ధానికి ప్రతి నిమిషము యుద్ధ వస్త్రధార యుండుట వాడుకయైనది.

ఇది గాక ప్రతియేడు పశ్చిమోత్తర భాగములలో నేడో నొక్క యుద్ధము జరుగుచునే యుండుటచేత, ఈ వైస్రాయు యుద్ధములో ఆరితేరినది. ప్రతివైస్రాయనికి ఈ దేశ వైస్రాయంత్రత పటాలములో నే యుండవలెనని తుతూహలము. పానుపహితముల ప్రజాపంతులు నాయకత్వమునకు తగినవారు. అందరు ఈ దేశ పటాలములలో నే పనిచేయవలెనని స్పష్టమిది. ఈ దేశరాభిముఖులై యుండుట ఆచారమైనది. సర్కారు వారికి కూడ ఈ దేశ వైస్రాయుల యందే లక్ష్యము ఎక్కువ. ఏయుద్ధాగ్నియైన అపరాధియైన గాని, అప్రయోజకుడని తోచిన గాని వైస్రాయ వీరిని దక్షిణవైస్రాయులోనికి త్రోసివేయుచు రని తెలియుచున్నది. దక్షిణవైస్రాయ శాంతిజనులలో నుండుటచేత, గోవ వంతులు, సమరీత్యాపాలు అగు జాతులుగాని, వైస్రాయలు గాని, ఉద్యోగిగ్గులుగాని ఈ వైస్రాయులో విశేషము మంది కాన్నించరనియు నమ్మకముగలదు. వైస్రాయాభిప్రాయ ప్రకారము, చేయబడుకట్టుదిట్టము లుండును గనుక శ్రేష్ఠముగ వైస్రాయు ఈ దేశ వైస్రాయనియు, రెండవరకమున దక్షిణ వైస్రాయనియు, సర్కారులోనుండు ముఖ్యాధికారుల నమ్మకము. 1914 వ సంవత్సరములో పాశ్చాత్యులలో యుద్ధము పుట్టినప్పుడు, ఏమిజరిగినదో ఆలోచింపవలెను. పరాను జైలియమురంగమునకు వైస్రాయను పంపినప్పుడు, (1) పిషామరుప్రాంతముల ఒకనేక పహారులుగాని, ఆఫ్ గెనిస్థానపు అమీరుగాని, దాడివెడలినవో, వారిని పారదోలుట అన్నిటికంటె ముఖ్యకర్తవ్యము గనుక పిషామరు రావల్పిండి ఖండములలో నుండు పటాలములు అచ్చట బలపరచవలెను. (2) లాహోరు, మిరతు ఖండములలో నుండు కఱకు పటాలములు భారతీయ సమరీత్యాను మిట్టి దని చవిచూపించుటకు జాగ్రత్తలవై పంపబడినవి. ఈ మధ్య అంతర్జాతీయ భారతీయుల క్షాత్రతేజము, ఈ సందర్భముయందులో ప్రజ్వలితమై నాశ్వర్యమగునట్లు శత్రువుల మాడ్చి వేసినదిగాదా! (3) మెహాపాటేమియాలో తురుష్కలను పారదోలి నూతన రాజ్యాక్రమణకు, ఆంగ్ల వాణిజ్య సయత్నములకు వైస్రాయను పంపదలచినప్పుడు దాక్షిణ్యత వైస్రాయులో చేరిన పునహ ఖండపు మహారాష్ట్ర పటాలములు పంపబడినవి! ఏ చేరితిని ప్రవర్తించిరో ఆంధ్రలోకమునకు గాని సామాన్య భారతీయులకు గాని తెలుసునా? యుద్ధము ముగిసిన వెనుక విఫలముగా యుద్ధచరిత్ర వ్రాయ బడినప్పుడు మహారాష్ట్ర వైస్రాయు తేరితిని ఎంత వైస్రాయ వైస్రాయులలో కార్య మూర్తి నేపాతీ నాయకులు నిలవపెట్టినదియు తెలియగలదు. మెహాపాటేమియాలో యుద్ధము చేసిన ఆంగ్లేయులు, మహారాష్ట్ర లనగా వెస్టర్ ఇండియన్ గునివారు, ఈ దేశాంగి దూష్టాని సిహాపాలకేగాక, ప్రపంచమునందుగల మరి ఏసాంగ్రామిక జాతికిని వీరు తీసిపోనియు, వేంపబడినవో జర్మనులు అవలీలగా భస్మముచేయుగలరనియు వేస్టర్ల పాగడ్డలూ నర్పురు, రాబర్ట్స్ గారింత పాకాబాట్ ట్లూస్పియని అచ్చెరు వండుట వాస్తవము. రాబర్ట్స్ గారి వ్రాత లన్నియు పాకాబాటువలనగాని దురభిప్రాయమునగాని గలిగిన వనియు, ఇక నుంచి దక్షిణ వైస్రాయను సింలావారు ఎక్కువగౌరవముతో చూచెదరనియు వృత్తాంతమున అనుదినమును మెహాపాటేమియా యుద్ధములలోనుండిన ప్రతి ఆంగ్లేయోద్ధియు వెలుబుచ్చుచున్నాడు. జాతలు, రాజపుత్రులు, సిక్కులు, గుర్ఖాలన్న ఎంత గౌరవమో, ఇకనుంచి మరాఠులన్ను ఆంగ్లేయునికి అంధగౌరవము గలిగినది. మరాఠుల విషయములో ఛెల్లని రాబర్ట్స్ గారి తీర్పు, ఆవకాశమిచ్చి, న్యాయైకబుద్ధిని పరీక్షించినవో, ఆంధ్రుల విషయమునకు “చెల్లనిదమృది” యగునని నమ్మకము గలుగుచున్నది. మరాఠులను తురుష్కులపై పెంపక స్వదేశాంతర్యాంతి సందర్భావే పనియోగించినవో, వారికివచ్చిన అపనిందను పోగొట్టుకొనుటకు సమయముదొరకనిదే. తురుష్కులపైవారు, ప్రాప్తావైభావరూపు నసిరియా, అమరావతిలో అమాగా, తెసిఫేనీ, యుద్ధములలో చూపిన ప్రతాపము, సాహసము శ్రేష్ఠము, విషమవృత్తులలో శాంతము, విషతుల్యములగు మండు దేవంగిగాడ్డులలో నహసము, మొదలగు అనేకక్షాత్ర లక్షణములకు సంతృప్తి చెందుటవలననే, మరల వేలకువేల మరాఠీలను పటాలములలో చేర్చుకొనుటకు నిరంతర కృషినిసర్కారు వారుచేసి, భాగీరథియన పునహ ఖండపు పటాలమును శీఘ్రములో మారనయావన వైస్రాయులో నింపివేసి, రెండల యుద్ధమునకు సిద్ధముచేసినారు! ఆంధ్రదేశీయులారా, ఈవోధ్యమున గమనించితిరా? మన కిక కర్తవ్యమేమి? సామాన్యమునకు ఈ దేశ పటాలములు, మరాఠులు నూరకీర్తిని సంపాదించు

చుండగ, మద్రాసు జాతులలో నెవ్వరైన, ఈ కీర్తిని అభివృద్ధి చేయ యత్నించిరా? స్వాతంత్ర్యము ప్రకటించిరా? “అడంగి, రేకులవాడ్లు, నూలీలు” అనే తిరస్కారమునే స్వీకరించుచుండెదమా? పురుష యోగ్యుడు వస్త్రకు గడంగెదమా?

మద్రాసులో ముఖ్యముగ జాతులు, వారి వారి భావలను, భావములను, గుణవీశేషములను బట్టి, నాల్గు జాతులుగలవు. ఆంధ్రులు, తమిళులు, కన్నడులు, మళయాళులు, (1) ఆంధ్రులు నాడెన్నడో దుష్ప్రవర్తనచేసిన యొక్కపటాలపు దుర్నియమ కారణమున వైస్రాయత్రిమండి తొలగింపడిరి (2) తమిళులు నాలుగు పటాలములలో వైస్రాయత్రిమండిలో ముఖ్యముగా నొక్క పటాలము నాడెన్నడో ప్రారంభమున యుద్ధపరిశ్రమను చేసి—ఈవైపులకు ముచ్చటడి. అవకాశ మొసగబడిరి గనుక—నిరుడు జరిగిన చిన్న చిన్న యుద్ధములలో ఆవైపున పేరు గడించిరి. మరొక పటాలము ఒక్కసంవత్సరమునుండి మెహాపాటేమియాలో పనిచేయుచు అచ్చట మెప్పుబడసినది. (3) కన్నడులకు వైస్రాయందు పేరేలేదు మైసూరు రాజ్యపు స్వంత సేనలలో నేమైన కన్నడులు గలగో లేదో తెలియదు. కత్తికతారుల స్వేచ్ఛగ నుంచుకొన స్వాంత్ర్యముగల కొడగు రాజ్యములో గూడ, కన్నడపటాల మున్నట్లు తోచదు. సమయ మిచ్చి, ప్రోత్సహించినవో, కండబలిమిగలిగి ఆరోగ్యముగలిగి విద్యాగంధము సోకిన ఈజాతివారల వైస్రాయులో చేరతగరు; (4) మళయాళులు, అడవతయాలిని మనము అనుకొనుచున్నాము; గాని వీరి పటాలములను, నాయరు ఉద్యోగిగ్గులతోనే ఏర్పరుచుటకు నిరతినుడింపర్కారు వారు ప్రయత్నము చేయుచుండిరిగాని, ప్రయత్నములు విఫలములైనట్లు తెలియుచున్నది.

ఇన్ని జాతులున్నను, వీటి అన్నింటిలో, మనము ఆంధ్రులను నూతన జన్మము నొందితిమి. నవీన సంచలనము గలిగినది. స్వచరిత్రాంశములను గ్రహించితిమి. మతస్థితిలోను, సంఘస్థితిలోను, ఆర్థికస్థితిలోను, రాజకీయస్థితిలోను, విదేశయాత్రలలోను, ప్రాధానివాహములలోను; నూతనమార్గమును చూకితిమి. బాహ్యప్రయత్న రాజ్యవిభాగము మొదలుగాగల జాతీయ జీవనమును అనలంబించితిమి. ప్రత్యేకాంధ్రజీవనమును కోరితిమి. విశ్వవిద్యాలయానర్థమై, జాతీయ విద్యాభిమానులమై, జాతీయకళాశాలను మొదలిడితిమి: ఆంధ్ర సేనాసంఘమును. పుష్క భాండాగారములను; అనేక సభలను, స్థాపించి, నూతన జీవమును చూపించుచున్నాము. ఈరీతి అనేకరూపముల ప్రజావభోధముచేయ సమకట్టి రెక్కిన మూడుజాతులకు మార్గదర్శకులమైతిమి. ప్రస్తుతము అన్నిటికంటె ఈ ద్రుమ గౌరవజీవనమగు క్షాత్రవృత్తిగూడ తగుదుమా? — విస్తృత ప్రకాశము.

పొగచుట్టను కాల్చుట

కలకత్తాలో పొగచుట్టలను కాల్చుటను నిరసించుట కొకసభ ఏర్పరపబడినది. గత బుధవారమునాడు ఈ సభవారిక సాన్స్ జనిక సభను గావించి, రాయబహదరు డాక్టరు చునీలాలు బోను గౌరధక్షులుగా నుండిరి. బెంగాలు శానిటరీకమిషనరు డాక్టరు సి. ఏ. బెన్లెగా రుపన్యసించిరి. చాలమంది విద్యార్థులను ప్రముఖులను పాశ్చాత్యులును భారతీయులును స్త్రీలును పురుషులును సభకు వచ్చియుండిరి.

ఉపన్యాసము

ఆరోగ్యము చెడకుండ నుండవలెననిన మామూలు భోజనమును మిరముగా చేసినచాలును. మామూలుగా బంగారీలు తినుచున్న భోజనపదార్థములు చాల ఆరోగ్యకరమైనవేగాని వానిని మితముగా తినకపోవుటవలన రోగములు కలుగుచుండును. వీరు శరీరపరిశ్రమను పేక్షించుట చాల పారభాట. ఫుట్ బాలు క్రిక్కెటు మున్నగు బయటిఆటలను తరుచుగా నాడుచుండవలెను. కండరములను బలపరచునట్టియు హెచ్చుగాలిని పీల్చుట యవసరమగునట్టియు శరీరమున కంతటికిని గూర్త పని గలగించు నట్టియు ఆటలను వీరు తరుచుగా నాడుచుండవలెను. మెదడునకు పని మొందై శరీర పరిశ్రమ లేకున్నచో శరీరము దుర్బలమును రోగిపడిరము నగును. సారాన్ని మున్నగుని సాద్రవ్యములను హాక్సా-పొగచుట్టలు వీడిలిసిగలెట్లుపోడుము రెండుభామున్న గునవియును శరీరమునకు చాల చెరుపు చేయును. ఈదురభ్యాసములను మానిపించుట కీసంఘమువారు చేయుచున్న పని చాల సమంజసుగా నున్నది. పొగచుట్టలను కాల్చుటవలన ఎన్నియో రోగములు కలుగునని నేను కనిపెట్టియున్నాను. అందు ముఖ్యముగ కంటిదృష్టికిని హృదయభాగమునకును పొగచుట్టలను కాల్చుట చాల చెరుపుచేయును. పొగచుట్టలను విస్తారముగ కాల్చువారికాలోచనశక్తి తగ్గిపోవును. మరల చలించును.

వృత్తాంత లేఖలు

బారువ వార్తలు.

[ఒక విలేఖరుని వద్దనుండి]

కాలమానము

బారువ, సెప్టెంబరు 17 — ఈ ప్రాంతములో ఈసరిక ఎండలు అతి తీవ్రముగా నున్నవి. ఈ సభ్య చుట్టుప్రక్క గ్రామాదులలో కలరాజ్వర ప్రవేశించి కొంత యలబడి కలుగ జేసినది గాని దైవకృపవల్ల ప్రస్తుతము దాంతముగా నున్నది. ఇచ్చట రోగినంత వర్షము కురియడం లేదు. సుపౌండ్ర నదీ ప్రవాహంవల్ల పల్లపుభూములు మాత్రము ఉభయ అయినవి. పెరకభూములు ఈసరికి ఉబాలుకాకుండా ఉన్నవి. రహితులు నీరువిషయమై నిద్రాహారములేక శ్రమపడుచున్నారు.

వి నాయక సహకారము.

ఈ సంవత్సరం గణపతి నవరాత్రి ఉత్సవము మాడు పార్టీలువారు జేసిరి. ఈ ఉత్సవములలో పేటవాస్తవ్యులు 16 తేదీ శనివారం జేసిన ఉత్సవము అతి వర్ణనీయముగా నున్నది. శ్రీ మదనరాజు రాజావారు విద్యుద్దీపములను అశ్వశక్తములను ఉచ్చితమునకు దయతో నొసగి యతిశయై కలుగ జేసినందుకు శ్రీ రాజావారు పంపనీయులు.

సంగం వార్తలు (నెల్లూరు)

ఆరోగ్యాభివృద్ధి.

సంగం సెప్టెంబరు 17:—గ్రామము మిక్కిలి యశుభ్రముగ నున్నది. ఇతరులు వైవిధ్యమును గురించి యెంత శ్రద్ధపుచ్చుచున్నను, అధికారులు గల గ్రామాధికారులు లేకమొక శ్రద్ధపుచ్చుకొన నందున, నిరుపయోగముగ నున్నది. కాన గ్రామాధికారులు, వారి వైయధికారులను గ్రామారోగ్యాభివృద్ధి గురించి శ్రద్ధపుచ్చుకొనుదు రని కోరుచున్నాను.

కొత్త కస్తా

ఈరస్తా జనోపకారియైనను ముగియుటకు రెండు మాసము లైనను పట్టును. ఈరస్తా పూర్తికామిచే మోటారు ఎండ్లు సిద్ధపురమువరకే వచ్చుచున్నవి. ఈరస్తాలో కొండ క్రింద కొక పద్మాంశుమాత్రము వర్షాకాలమున మిక్కిలి అపాయముగా నుండును.

రెండువందల సహస్రతీ స్వాములవారి పురము.

రెండువందల సహస్రతీ స్వాముల వారు గ్రామాదుల వారి సహాయముచే కొంత స్థలమును స్వీకరించి యందుకొన్ని భవనములను నిర్మాణము జేసి వీనిని నిర్వహించుటకుగాను శ్రీ అక్కిరాజు రాయలు రావుగారిని ఏర్పాటు జేసిరి. రహామి బదిలాముల క్రింద అగస్త్యాక్షుగ నినిర్మాణమును నొందిరి. శ్రీ వారు సమాధిని జేరిన పీఠము శ్రీ అక్కిరాజు వెంకట రమణయ్య గారు, మోదరాబాదు మొదలగు ప్రాంతములకు యాచనార్థమై ఏగి విఘ్నల యొద్ద రెండుమాసము మాసములు సంపరించి గాని, వారుజేసిన చందాలపట్టిలను గాని, జను వ్యయముల జాబితాలనుగాని ప్రకటించి యుండలేదు. ఇందు వలన శిష్యవర్గమునకు సంకల్పి గలుగుటెట్లు? అట్లాటలు ఎట్లు చేయారు. కాన పంతులవారే దయచేసి వారి జను వ్యయ, గందా పట్టిలను ప్రచురించిన బాగుండును.

గోఖలే నేపాసమాజము.

ఈ గ్రామమున 1905 సంవత్సరమున నొకసమాజము స్థాపించబడి యునేక పేరులచే పిలువబడుచు, ప్రస్తుతమున పేరుచే నొక సంవత్సరముగ వర్ణింపబడుచున్నది. ఈసమాజమున నొక పుస్తకభాండాగారమును పఠనయందిరము, జాతీయతేదీములు లేక నిర్మించుటవారికి నొకరాత్రి పాఠశాలయు, స్థాపించబడి, ప్రజల కనేకవిధముల జ్ఞానోదయము గలుగజేయుచున్నది. పూర్వ మిసమాజమున నాటకములు ప్రదర్శించుచుండి, ధనమార్జించి, నాటకసామానుల నెల్లను స్వంతమున జేకూర్చి నాటకములు వేయుట కవకాశము లేనందున సభ్యులలో నొక గురు శ్రీయుతి అక్కిరాజురాయలురావు పంతులుగారి స్వాధీనములో నుంచబడి యుండెను. అందువిషయమై ఏదో వివాదము నొనరుచున్నది. ప్రస్తుతపు కార్యదర్శిగారి పాలనక్రింద నీ సభ చాలా అభివృద్ధికి వచ్చినది. వీరికి విశేష శ్రద్ధయు, దేశభక్తియు న్యాయవాంఛయు గలిగి పేరు పొందినవారు.

బోధపాఠశాల.

ఈపాఠశాల కృష్ణపక్షము ప్రవేశించినది. కారణము లనేకములు గలవు. జాతీయత కునీపాఠశాలలు విశేషలభకా

యులు గాకపోయినను, విద్యావ్యాపక మెక్కువగ జేయుటకవకాశము గలదు. ఈపాఠశాలయందు బాలరతు విద్యాభివృద్ధి గానుపించుచున్నను, జాబులు బట్టాడుజేయుట ఒక్కగ నేర్చుకొనుచున్నారని కాలక్రమప్రకారము విద్య గంభీర కవకాశము లేక యున్నది. ఉపాధ్యాయుడే పోట్టుమాడ్డుగా నుండుట వలన ఇది పల గుచున్నది.

ఇందుకూరుపేట వార్తలు.

ఒక కేటెఖరునివద్దనుండి,

కాలస్థితి

ఇందుకూరుపేట, సెప్టెంబరు 14:—వర్షములు జాస్తిగా నున్నవి. ఏటిలో నీరు జాస్తిగా నున్నది. కాల్యులుగూడ తెగి పొయ్యెటట్లు నీరు వచ్చుచున్నది. నీటిమైరు రెండవకోతకు రాకనే చెడిపోయినది.

పుస్తక భాండాగారము

ఇది ఈ గ్రామ కార్యదర్శులు శ్రీయుతి అనుచారు ను బృహదాముగూరిపేర నెలకొల్పబడినది. వీని ఉపయోగము ఇంకను ప్రజలకు బోధపడక యున్నది. వీని ఉపయోగమును బోధపరచుటకు ప్రతి అమావాస్యకును బహిరంగ సమావేశము జరుప నిశ్చయించినారు. ఇది యెంతయో ప్రయోజనకారి కాలము.

ఒక ఉపన్యాసము

ఈరోజు సాయంత్రము 4 గంటలకు కోయంబుత్తూరు వాస్తవ్యులను స్థాయవాసులనుగల కె. నారాయణశాస్త్రి యార్. బి. ఎ. బి.ఎల్. గారు భాండాగార భవనమున “గ్రామ సంఘములు వారి ఉపయోగములు” అను విషయమును గూర్చి నాలుగు గంటలు ఉపన్యసించిరి. అందు పూర్వస్థితిలను గూర్చియు స్వపరిపాలనా యోగ్యమును గూర్చియు ఆర్థిక గౌరవమును గూర్చియు స్వపరిపాలన హిందువుల కావశ్యకతల నియు అది పాలించుటకు కొందరు దుష్టులు జెప్పప్రకారము అయోగ్యులముగాక. యోగ్యుల మనియు స్వపరిపాలనకు భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రము లావశ్యకము లనియు గాన ఆంధ్రులు ప్రత్యేక ఆంధ్ర రాష్ట్రము ను గోరుటావశ్యకమనియు అది భర్తమును న్యాయమునై యున్నదనియు గ్రామసంఘములను బాగుపరుచుకోక స్వరాజ్యమును పొందజాలమనియు గాన త్వరలో గ్రామసంఘములు అనగా పంచాయతులు ఏర్పరచి ప్రభుత్వమువారు ప్రస్తుతము ఇచ్చిన అధికారములు స్వల్పమని తీలచక నిర్వర్తించవలయు ననియు విద్యాభివృద్ధినిగూర్చి పాటుపడుట గ్రామసంఘాయతుల విధియనియు మొదలగు సంతకములను గుర్తుకొని చాటిరి. అరవలలో కొందరు ఆంధ్రరాష్ట్రమునకు విముఖు లున్నను శ్రీయుతి నారాయణశాస్త్రి యార్ వంటి దూరాలోచన పరులు ఆంధ్రరాష్ట్రమునకై తమ యాహేదమునే జూపుచున్నారు. శ్రీ శాస్త్రియార్ గారు ఈవత్సరము కాసననిర్మాణ సభ్యత్వమునకై పాటుపడినవారిలో నొకరు. రాగల ఎన్నికలలో వైసను వీరిని సభ్యులుగా ఎన్నుకొనుటకు ఆంధ్రులు యత్నము జేతురుగాక.

ఆసుపత్రి తీర్చి దుఃఖము.

మా ఆసుపత్రి విషయము కేవలము అన్యాయ మైనది. గ్రామస్థు లెన్ని అర్జీలు పెట్టినను వారిని వై అధికారులు గమనించుట లేదు. పత్రికాధిపతులైనను పూర్వముగా మా కష్టములను దెలుపుకొనుటకు అవకాశము ఇచ్చుటలేదు. ఇది మిక్కిలి కోపనీయము. మేము అర్జీలు పెట్టినామనే కన్యకతో మా గ్రామస్థులు పోయినను ద్రవ్యరహిత పలుకుటయే మాని నారు. దినమునకు 110-120 మంది వచ్చుచుండిన రోగుల సంఖ్య 15 నుకు తగ్గినది. వీనిని గమనించువారు లేకున్నారు. మాకు ఇంతకు ముందున్న డిప్యూటీ కలెక్టరు దొరవారగు నేమారు లక్ష్మీనారాయణయ్య పంతులు వాయమాత్రము మా ఆసుపత్రియొక్క దుస్థితి ప్రత్యక్షమున చూచియు గ్రామస్థుల అభిప్రాయమును తీసికొని పోయి ఉన్నారు. వారు ప్రస్తుతము మాతాల్లాకాలేలేదు. అందుల కెంతయో చింతించుచున్నారము. తహసీలుదారు మాత్రము మా అర్జీలవైక విచారణనలిపి ఉన్నారు. దాని మీద తహసీలుదారువారు గూడా వీరిని మార్చనలిపినదిగా వ్రాసినారు. తర్వాత తాలూకాబోర్డువారు జూలై నెల 22 వ తేదీన జరిగిన మీటింగులో నె 57 రు తీర్మానములో వీరిని మార్చనలిపినదిగా తీర్మానము చేసినారు. అట్లుజరిగి ఇప్పటికీ సుమారు మూడుమాసములుగా వచ్చినను ఏమియు చర్య జరుగకున్నది.

ఒంగోలు వార్తలు.

మా స్వకీయ విలేఖరుని యొద్దనుండి,

కాలమానము

ఒంగోలు, సెప్టెంబరు 19 — గత నాలుగయిన దినములనుండి మా పురుషుల ఎండలు క్రిమముగా తగ్గుచు, వర్షము కురియుచున్నది మొన్నటి సభ్యత్వము రెండగంటలకు అకస్మాత్తుగా, భూకంపము వచ్చి రెండు నిమిషము లుండి పోయినది ఆ నాడు రాత్రి యింతము కొంచెము నేల కదలి యిది భూకంపములు మా ప్రముఖ సర్వ సాధారణము గాన వీనిని గురించి వివరించుట అవసరము

ఎన్నికలు.

మా ఒంగోలు తాలూకా బోర్డులోని, ఒంగోలు స్కూల్లో కాల్పియైన సభ్యత్వమునకు మొన్న 15 వ తేదీ శుక్రవారము ఎన్నికలు జరిగినవి. హిందూ విద్యాలయ సంస్థాపకులు పిళుపాటి వేంకటరంగయ్యగారు, న్యాయవాదులు శ్రీరాముల రాధాకృష్ణయ్య గారు, నిందులకు ప్రయత్నించిరి. వేంకటరంగయ్యగారికి, ఎక్కువవోట్లు వచ్చినందున, వారే యుత్తీర్ణులయిరి.

అధికార నియోజనము.

ప్రకృతము మదనపల్లి డివిజనుకు, రివిన్యూ ఆఫీసుగారు నున్న కుమారస్వామి తాంపో ఐ. సి. ఎస్. గారు, మా రివిన్యూ డివిజనుకు, అధికారులుగా నియోజింపబడిరి. తాంపో గారు, 23 వ తేదీ గల్లెటిగారికి, డివిజనుచార్జీ నిచ్చి, 29 వ తేదీ యిచ్చటికివచ్చి, ప్రకృతము పని చూచుచున్న పరిబ్రహ్మశాస్త్రిగారి యొద్దనుండి చార్జీ బుచ్చుకొందురు. శాస్త్రిగారి కా మాసము నెల వు బుచ్చుకొని స్వగ్రామమునకు వెళ్లెదరు.

స్వరాజ్యసమితి.

మొన్నటి దిన ముదయమున, మా పురుషులలోని స్వరాజ్యసమితి శాఖా సంఘముయొక్క ప్రభు సమావేశము శాఖాధ్యక్షులు, శ్రీయుతి టంగుటూరి నాయనశాస్త్రిగారి యాజమాన్యము క్రింద జయప్రదముగా జరిగినది. ఆంధ్ర సమితి సంస్థాపక కార్యదర్శులు జార్జి సిడ్నీ ఆరండేలుగారింప, సమితి చిత్తు ఉద్దేశ్యములు, బందరుశాఖవారు డాక్టరు భోగరాజు పట్టాభి సీతారామయ్య పంతులుగారిచే భాషాప్రయుక్తముగ రాష్ట్రములుగ జేతమును విభజించి, ప్రతిరాష్ట్రమున కొక రాష్ట్రీయ కార్యదర్శిని ఎన్నుకొను విషయము తయారుచేసిన చిత్తువిభజనలును అంగీకరింపబడినవి. ౩ ఖకు కార్యదర్శుల నెన్నుకొను విషయము రాజోపు ఆదివారమునకు మార్చబడినది.

చరిత్ర విషయక యువన్యాసము.

శ్రీయుతి వారణాసి క్రినీవాసరావుపంతులు బి. ఎ. గారు సమితి పక్షమున, మొన్న సాయంతకాలము నిష్క్రమింపమున చరిత్రవిషయక యువన్యాసముల నిచ్చుటకు మొదలిడినారు. మొన్నటి ప్రభుమోపన్యాసమున క్రినీవాసరావుగారు, ప్రభుభవనమున, ద్రావిడులు జేతములో నివసించుచు నెలులనున్నదియు, తదనంతరము, ఆర్యులు సభ్య మాసియాలోనుండి భారతవర్షమునందు బ్రవేశించి, నాగరికత నెలుల వెదజల్లినదియు, విశదముగా వివరించిరి.

రైల్వే అపాయము

నిన్ని సాయంతకాలము అయిదుగంటలకు ఒంగోలు రైల్వేస్టేషనున కు మైలుమార్గమున నున్న పోతురాజు కాలన యొద్ద, ప్యాసింజుబుండి యెదురుగావచ్చి కొట్టినందున 2 కి మునుజానికి అపరిమితముగా దెబ్బలుతగిలినవి. రైల్వే యంత్రోగీయులలోన ఆతడు మనిషివలె చికిత్సాలయమునకు గొనిపోబడెను గాని, రాత్రి యెనిమిదిన్నెగంటలకు, యునిర్బాగ్యకాచనిపోయెను! వానిపేరు జాడలు మున్నగునవి యింతవరకెంతయు తెలియలేదు.

సతతవిషయము

కొద్దిదినముల క్రిందట మాపురుషులలోని సంస్కృతాంధ్రపండితులు శ్రీయుతి ముక్తి నారలపాటి గోపాలకృష్ణశాస్త్రిగారు, విష్ణ్వలయమున ఆర్యులహితు, వర్ణాశ్రమముల గురించి యొకయువన్యాసము నిచ్చిరి. ఆనాడు, న్యాయవాదులు టంగుటూరి నాయనశాస్త్రిగారు సభాధిపత్యము వహించియుండిరి. గోపాలకృష్ణ శాస్త్రిగారు, ఆర్యుల మహిమ, వైద్య, శిశ్యత మంత్రశాస్త్రములలో నెలుల వ్యాపించినదియు విశదపరిచిరి. వర్ణాశ్రమధర్మముల సనాతనములని చెప్పిరి. కాని వాచియువన్యాసము ముగిసిన తదనంతరము కొంతవరకే జేతము సభివృద్ధిలోనికి దెచ్చుటకు అవసరము వచ్చిన వర్ణముల స్వజింపవలసి యుండునని చెప్పుబడినది

ప్రేమ

[కర్తా సూర్యవారాయణగారు]

కలు కేలవట్టి క్రొదికి ప్రేమయంద,
వరుసనామల నిశ్చలవైపున జెంద,
ప్రేమలలిత మేలుల చేష్టలును,
వలసినట్లుగా నాడవలె కొలుత పనులు,
లంబదండము కథమున నెఱుఁగియుండె
కలన వెన్నల పుచ్చపూపగిది వెలసె
కందుకొనిన నిశ్చల మేలుయందె
కలు నెఱుఁగించు దెచ్చులు వీచె.
కలుగి యియుండె ముగిసె కలువకునిక
ముందులేనికని కూర్చుట్టాలమును
వలసెను నాల్గు నూలుముగి నడియలోన
కలికి! కలవేళి! కల నయిలువ కలదె!
కలియ చెంగావసానద దాట్లినీవు
కలువబ్రతిక్కి మైక లోకము నూతు
వసును మాలికతేనెనా కొనగినపుడు
నాగను గాంచినట్లుతి యుపొందుదును
నూనెనొమలు యిచ్చినే పుచ్చుకొనుట
నలకరిక కలవే! కలవే! కలవే!
కొన్ని చిరువెళ్ళు బామైన కొంతకొంత
ఎవర తియిని వ్యక్తంపు వెక గొంత.
ప్రస్తుతముకంటె నేరే మృత్యువు గదము
దెట్లనేనని కోర్కెలయెందు జనము
కాని చింతలనుఖమున కలచికోనము
కలికి! కలవే! కల జనయిలువ కలదె!

స్వాగతము.

ముచ్చ! కలవే! కలవే! నాయులముచ్చ వైసి
చాల చెలికాడ! నీతోడివారు నిన్ను
వెలిసికొనేను! కలవలె విడిగియుచుట.
కల విడుట లెక వెట్టి పేనుములు నలుగు
కులవేసి నాచోట వదలకేయు
కలమును విడవ నాచోట నెమ్మదియు
ప్రేమకాల్పన! యెక్కువే వధముగ నది
ఖ్యాతి, మరకెత్తి, కష్ట సుఖములందు
కల్పితముల కలవే! కలవే! కలవే!
నేనెఱుఁగను! కలవే! కలవే! కలవే!
కలవే! కలవే! కలవే! కలవే!
కలవే! కలవే! కలవే! కలవే!
కలవే! కలవే! కలవే! కలవే!
కలవే! కలవే! కలవే! కలవే!
కలవే! కలవే! కలవే! కలవే!

సావధాని.

1. మావివాహము కలవే! కలవే! గాంచి
నాల్గు కలవే! కలవే! కలవే! కలవే!
కలవే! కలవే! కలవే! కలవే!
కలవే! కలవే! కలవే! కలవే!
కలవే! కలవే! కలవే! కలవే!
కలవే! కలవే! కలవే! కలవే!
కలవే! కలవే! కలవే! కలవే!
కలవే! కలవే! కలవే! కలవే!
కలవే! కలవే! కలవే! కలవే!

2. కలవే! కలవే! కలవే! కలవే!
కలవే! కలవే! కలవే! కలవే!
కలవే! కలవే! కలవే! కలవే!
కలవే! కలవే! కలవే! కలవే!
కలవే! కలవే! కలవే! కలవే!
కలవే! కలవే! కలవే! కలవే!
కలవే! కలవే! కలవే! కలవే!
కలవే! కలవే! కలవే! కలవే!

శాశ్వత ఆర్థి ఖయిదీల గృహము

చెన్నపట్టణమునకు ఉత్తరపుభాగమున నున్న వెంగ
లూరులో శాశ్వత ఆర్థి ఖయిదీల కొక శరణా
లయమును స్థాపించి యున్నారు. వెంగలూరు లైలువైపున
నకు రాజాధిపానియల దూరమున, కట్టాటికొమిల్లనకు ప్రక్క
నున్న ఒకబంగళాలో నీమాలయమున్నది. దీనిని దర్శించుటకు
నేనును వరియిద్దరు చెన్నపురి నేవాసంఘపు మెంబర్లును
ఒకనాటి యుదయము వెల్లిలిమి. అక్కడనున్న గుమాస్తా
ఖయిదీలండుతావు, మేనేజరుగారి నివాసము మొదలగు
వాని మామెను. తరువాత అచ్చట నూపరిండ్లంటుగా నున్న
దొరసానిగారితో కొంతసేపు మాట్లాడి శరణాలయమును
గుర్చి యంతయు తెలిసికొంటిమి.

బుజుమార్గమున వదలి సంఘమునెడ అపరాధులైన
వారిని సన్మార్గ వర్తనలను చేయుటకంటె మెచ్చు దేశ
క్షేమకరమగు శరణము వేరులేదుగాదా! కావున నీయాశ్రయము
గురించి నేను తెలిసికొన్న కృతాంతమును మాతృముగ నిందు
బొందుపఱచుచున్నాను.

రెండు సంవత్సరములలోపు శిక్షవిధింపబడి అయిదారు
మాసములు చెఱసాలలోనుండి మంచినడవడిక మాపిన నేరగు
లిక్కడకు తేటదారు. ఈ ఆలయపు మేనేజరు తిరుమనా
పల్లి కోయంత్తారు మొదలగు చెఱసాలకుబోయి పను
మ్యలకు ఎంచుకొని దొరతనమువారికి ధరఖాస్తు చేసెదరు.
మూడ మాసముల కొకసారి ఇరువదియందిని తీసికొని వత్తురు.
ఇప్పుడు చెన్నపట్నం చెఱసాలకుండి ఖయిదీలకు దీయుట
లేదు. వీరలు పట్టణమునంతను, అనేకులు వాగుగ నెఱిగిన
వారగుటచేత చెనుసహవాసము అంటుకుండచేసి వీరల ప్రవ
ర్తనము మార్పుట కష్టము. తెలుగు ఖయిదీల నిమిత్తము
గుంటూరులోనికొక శరణాలయమున్నది. కాబట్టి ఇందులోని
వారందరు తమకులే 84 గురు ఇచ్చట నున్నారు. వారిలో
ఆరుగురు మాత్రము కుటుంబములతో ఉన్నారు.
ఒకరెద్ద వదరపు టానరజులలో నుమారు 50 గదులు జెంకు
లేకులతో కట్టండియున్నవి. ఒక్కొక్కది 7 అడుగుల చదర
మువలె కనబడినది. కిటికీలు లేవు. కాని ఖయిదీలలో సామాన్య
లకు బయట లభ్యమగు గుడిచెల కంటె చాలా భాగుగ నే
ఉన్నవి. వెద్దరుండువా యున్నది. ప్రతీదేశమంతయు పరికు
భ్యముగా నన్నది. కుటుంబముతోనున్న వారి కొక్కొక్కరి
యు విడిగా ఉన్నవా రెద్దరిందరి కొకగదియు నిత్తురు.

వీరిలో పదునెదుగురికి ఇంట నే పనికిల్పించిరి. త్రాళ్లు
పేనుట, దారమును సందలు చేయుట, గుడ్డలు నేయుట,
ఇచ్చట జరుగుచున్న చేతిపనులు. క్రిందవా రందరు బయట
మ్యానేజిమెంటు కంపెనీ మొదలగు కర్మాగారములలో
పనిచేయుచున్నారు. చెఱసాలలోనుండి వచ్చిన నెలరోజులకే
వీరిని బయట పనికి వెళ్లనిత్తురు. ఆయనను విశేషముమంది
ఈశరణాలయము వారినుండి తప్పించుకొని పారిపోవుటకు
యత్నించియుండలేదట! ఇది ఆశ్చర్యమైన సంగతియే. తప్పిం
చుకొని పారిపోవుటకులభ్యముగాదు. పోలీసువారు పట్టుకుని
తిరిగి చెఱసాలకు పంపెదరనుట నిజమేను. కాని ఇంకను ఏ
దాది శిక్ష తలపొందనండి, వీధులలో ఒక్కరిని నడవనిచ్చిన
పుడు పారిపోయెద మన్న ఆభిలాష యుండుట
సహజము. దానిని అణచివేసి అట్లు చేయ
కుండుట మేనేజరుయొక్క చతుర్మార్గమును తెలియజేయు
చున్నది. పులిషియొక్క సహజ కాంత గుణములగుడ
దృష్టాంతికికరించుచున్నది. మనుష్యుడు స్వతహాగా మంచి
వాడే తనయొక్క శాశ్వతలాభ మెద్దియో తెలిసికొనజాలక,
అవివేకముచేతను, లేమిచేతను, లేదా, స్త్రీ, జూదము, పానము
ఇత్యాది వ్యసనముల ప్రేరణచేతను దుష్ట కార్యములను జేయు
చున్నాడు. ఇట్టి కారణములు లేనట్లు ఈ శరణాలయమునందు
వలె ఏన్నాటు చేసినయెడల దుష్ప్రవర్తనయు నశించును.
ఇచ్చట వీరలను దొంగలవలెనాడరు. ఖయిదులలోవలె గాక
తగుమాత్రము స్వేచ్ఛ నిత్తురు. ఇచ్చటి అధికారులు వీరికి
సుబోధచేతురు. ఎట్టిజీవితము శ్రేయస్కరమో మామెనెదరు.

- వలపురెట్టింప గన్నీటి వానగురియ
- చెప్పనేటికి యట్టి నీచిత్రచర్య.
- వలలి వచ్చెనట్లోవలో నిరువురకును
- ముందు సంవత్సరములందు బుట్టినట్టి
- చిన్నపిల్లను పూడ్చిన ఛెట్టుక్రింద
- ప్రాతఃసుఖములు జ్ఞప్తిక వచ్చితిరిగి
- గూడి కొంటిమి ముద్దులగునరు కొంచు.

కష్టపడి జీవిండుట, హీనమైన పశులజేయక ఆత్మగౌరవము
గలిగి మెలగుట మొదలగు గుణముల బోధనలనను, ఉదా
హరణ మూలమునను నేర్పెదరు ఈ రహస్యమును తెలిసి
కొన్న తరువాత తప్పవనులవై మనసుపోదు. జీతములను వీరి
చేతికిరావు. శరణాలయపు మేనేజరు పుచ్చుకుందురు. భోజన
మునకును, నైఖ్యలకును వలయు వైకమును వారము కొక
సారి వీరు ఖయిదీల కిత్తురు. ప్రతిమనుష్యునకును
వేరువేరుగ ఆదాయవ్యయ పట్టికనుంచి ఖర్చుసోగా మిగిలిన
వైకమును వారి పేరిట నిజమ యుంచెదరు. కొద్దోగొప్పోజీతము
సరిగావచ్చును, దానిని సరిగా వినియోగ పరువుగలిగినపుడు
లేమివలని కష్టములు దోపు. దుష్ప్రవర్తనముల కిచ్చట ఎడము
లేదు. ప్రాంతికాలము అందరును హాజరు చెప్పవలెను. రాత్రి
భోజనానంతరము తిరిగి పేర్లు పిలువబడును. అందరును హా
రుగ నుండవలెను. బయటికి వెళ్లినపుడు ప్యాసు ఉండును
కర్మాగారపు టిథికారులు ఖయిదీలందరు వచ్చినారో లేదో
ప్యాసులను జూచి తెలిసికొందురు. ఒకడైనను తప్పినయెడల
మేనేజరుకు తెలిపాడు చేసెదరు. ఇక్కడిప్రతివాని యొక్క
రూప లక్షణములును పోలీసువారికి తెలియును గనుక వెదకుట
సులభము. శిక్షకాలమైన రెండు సంవత్సరములు గలించిన
తరువాత సామాన్యముగ అందరును తమయిండ్లకు వెల్లిపోయె
దరు. ఇద్దరుమాత్ర మిచట నే పనిసంపాదించినారు.

నేరగులకు ఖయిదులలో నుండుటకంటె గృహములలో
నుండుట మిక్కిలి లాభకరము. కాలమును వ్యర్థపరచుట
మరచి, పాటుపడి నర్వాదగ కాలముగడపుట ఇచ్చట నేర్పు
కొందురు. డేహ, గేహములను శుభ్రముగ నుంచు
కొనుట తమ కార్యములను నియమము, కృతము తప్పక నెఱ
వేర్చుకొనట మొదలగు గొప్ప గుణము లలరదును. అన్నిటి
కంటె, మెచ్చుదైన ఆత్మగౌరవమును సంపాదించురు. ఈ
గుణము లేకపోవుటచేతనే దొంగతనము మొదలగు తప్పవ
నులుచేయుట చెఱసాలలనుండి వచ్చినవారిని చాలకాలమువర
కును గామ్రులు సంచారముచేయు రక్షకభటులు హాజరుగ
నున్నవారోయని అడుగుచుందురు. దీనివలన మాంభంగమును,
చాల ఇబ్బందియు కలుగును. ఇట్టి గృహములలో కొంతకాల
మున్నయెడల నీ బాధనుండి విముక్తు లగుటకు అవకాశము
న్నది. నేరగుడు పూర్తిగా భాగుపడిన యెడల నిమిషమనవారు
వాని సత్ప్రవర్తనమునకు పూచీపడెదరు. వాని నడవడికను
కామచు తిరిగి చెడ్డతోన తొక్కింటులు మామచుం
దురు.

ఈ వైశిష్ట్యవే గాక ఇంకను ఎన్నియో లాభములు
గలవు. చెఱసాలలోవలె నిచ్చట అవమానపరచు చడ్డీ బనియ
ను, జుత్తును కత్తిరించుట మొదలగు చిన్నాములు లేవు. ఇ
చ్చటి వారిని జూచి ఖయిదీలాయని సంభోధించితిమి. వారు
సదా దయతో నాదరింపబడుదురు. ఇచ్చట రెండు సంవత్సర
ములలోపు శిక్ష వడిగినవారు మాత్రమే ఉండురు గాన చెఱ
సాలలలోవలె చిన్న నేరముచేసినవారు జీవితమంతయు నేర
ములే చేయుచుండు వారితో సహవాసముచేసి పాడగుటకు
అవకాశము లేదు.

ఈ గృహము మొగవారి కొరకే నిర్ణయింపబడెను.
ఆయనను ఒక స్త్రీనిమాత్రము చేర్చుకొనిరి. ఈమెగర్భ దుష్ట
డట. అతనిమీదనున్న కోపముచేత తన ఇద్దరు పిల్లలలోన
నూతిలోపడెనట. పిల్లలు చనిపోయిరి. ఈమెను మాత్రము
నూతిలోనుండి ప్రాణముతో బయటికి తీయగలిగిరి. క్రింద
కోర్టువారి మెకు ఇరువదేండ్లు ద్వీపాంతరవాస శిక్ష విధించిరి
ఈమెనడవడి మాంసగురులకై ఇచ్చటికి దొరతనమువారు
పంపిరి చెఱసాలలోనుండగ నీమెకు ఒక శిశువు కలిగెను
ఇప్పుడు ఆ శిశువు క్షేమముగ నున్నది. ఈమె ఇంకొకడొక
నేతపని చేయుచున్నది.

ఈ గృహమును స్థాపించి మూడు సంవత్సరములైనది
శాశ్వత ఆర్థి యూగోపియును ఉద్యోగఘటిద్దరు ఈపని
మామచున్నారు. సర్కారువారు ఖయిదీ కింతయని గ్రాంటు
నిత్తురు. ఒకగురుస్తా, ఒక నేత నేర్పు ఆ గన తీతమునకు కుది
యున్నారు. —ఒక సంఘ సేవకుడు.

సర్వతేజ విషనంబివి (రీజిస్టరు)

ఏమ్యుచువచ్చువారు నవ్వును
బోదురు. గుణము లేనియెడల
100 రూపాయలు యివామివ్వ
బకును. ఒక అణా స్తోత్రపు
పంపిన నాం పిలు పాకల్
ఉచితముగా పంపబడును.
వి. ఎ. ఎస్. పాణి,
రీ, ఇరుశిష్టక వీధి, మద్రాస్.

నామస్థాన వార్తలు

జాగ్రత్తను పోలీసుకోర్టు.

సెప్టెంబరు, 20 బుధవారము.

పోర్టుస్టేషను గడబిడ.

20 రంగస్థాయి అయ్యంగారి సాక్షి విచారణయైన పిమ్మట జనరలు పోస్టాఫీసులో గుమాస్తాగా నున్న సి. రాజమ దు గారిటుల జైప్సిరి "27వ తేదీనాటి గడబిడ నాకు తెలియును నేను పల్లవరము స్టేషనునుండి బీచ్ స్టేషనునకు ప్రతిదినమును ప్రయాణము చేయుచుందును. నేనాదినమున పోర్టుస్టేషనువద్ద దిగిలిరి రెయిల్వే స్టేషనువెనుక ఆంగ్లో ఇండియనులు చెందు వరుసలులేని నిలువబడియుండిరి. ఆదినమున భారతీయ విద్యార్థులు ట్రెయినులో బహు నెమ్మదిగా ప్రయాణము జేసిరి భారతీయవిద్యార్థులెట్టి సెంటితనము చేసిగాని ఎవరి సేవలయందు నాడిగాని యెలుగురు. నెమ్మదిగా ద్వారముదాటి పోవుచుండిరి. ఆగడబిడ జరుగుచుండగా స్థూలకాయుండొకయినవగజము చేత బట్టుకొని వెంకటరెడ్డి తలవై గొట్టెను ఈసమయమున శ్యామారావుగారు వెంకటరెడ్డిని లోనికి రప్పించగా సాక్షివానిని గుర్తుపట్టెను. "మూకయే చీరనిదయు విచారింపక వెంకటరెడ్డి తన దారిని బోవుచుండెను మరికొందలు భారతీయ విద్యార్థులును నెమ్మదిగానే పోవుచుండిరి భారతీయ విద్యార్థుల చేతులలో పుస్తకములు తప్ప మరియేమియు లేకుండెను. గొడుగులైనను లేవు ఆంగ్లో ఇండియనుల చేతులలో లాటీలును కర్రలును ఉండెను. ఆ దినమున ఈ గడబిడ జరుగునని ముందుగా నెఱిగియుండుటచేతనే నేనా స్టేషనులో దిగిలిని. వెంకటరెడ్డికి మిగుల గాఢమైన దెబ్బ తగిలి గాయము వెంబడి రక్తము ప్రవహించుచుండెను పిమ్మటవానిని లాకాలేజీ పోలీసుస్టేషనునకు తీసికొని పోయిరి."

ఈ సాక్షుల తరకిని క్రాసు పరీక్ష జేయలేదు.

ఈ సమయములో శ్యామారావుగారు దసరా సెలవులకు విద్యార్థులందఱును తమ స్వగ్రామములకు బోక నిచ్చగించు చున్నారని గమక సాక్షిమైనతల తర్జునగా తేనును ముగింప వలసినదని కోర్టువారిని కోరిరి. దీనికి పోలీసువారు గారి ప్రతికక్షనాయ వారులుగాని ఏయటంకమును జెప్పలేదు సాయంకాలపు విచారణ ముగిసినపిదప ఆసంగతిని తెలియజేసిన పని న్యాయాధికారిగారు సెలవిచ్చిరి.

ఈ సమయమున మాధ్యాహ్నిక ఫలాహారమునకై విచారణ నిలిపివేయబడి మోల 3-30 గంటలకు ప్రారంభింపబడెను.

విచారణ పర్యవ్యాపక కాలేజీ విద్యార్థి ఎమ్. శ్రీనివాసఅయ్యంగారి సాక్ష్యముతో ప్రారంభింపబడెను. అతడిటుల జెప్పెను "నేను జూలై 26 వ తేదీని చెట్టుట్టు స్టేషనునుండి మొదటి యుద్యోగస్థుల బండిలో పోర్టుస్టేషనునకువ ప్రయాణముచేసితిని. ట్రెయిను పార్కుస్టేషనువద్ద నిలుచుండినపుడు కొంతమంది భారతీయులు ఆంగ్లో ఇండియనులు బండిలోనికిబోవ బ్రయత్నించిరి. బండిలోనికి వారిని రానియకుండుట కొక ఆంగ్లో ఇండియనుడు హాకీయాటకర్రను త్రొక్కుచుండెను అదిమాచి భారతీయు లాబండిలోని కిసుక విసిన నారంభించిరి ఇంతలో స్టేషనుమాస్తా రచటికి వచ్చి వారినికొకబండిలోని కెక్కునునెరి. పోర్టుస్టేషనువద్ద రైలులు నిలుచుండునప్పుడు కొంతమంది భారతీయులు మరల ఆంగ్లో ఇండియనుల బండిలోనికి బోవ బ్రయత్నించిరి. అప్పు డొక భారతీయు డాంగ్లో ఇండియను చేతనుండు హాకీయాటకర్రను తీసికొని ఒక ఆంగ్లో ఇండియనుని గొట్ట ప్రయత్నించిరి. పచ్చునప్పకాలేజీ విద్యార్థి లాకుజ్జవానిని నిడిపించిరి. 27 వ తేదీని గూడ నేను ఉద్యోగస్థుల మొదటి రైలులోనే వచ్చితిని అదినమున పోర్టుస్టేషనువద్ద దిగునప్పటికి 9వ ముద్రాయి యొకకర్రను త్రొక్కుచు సంతోషముతో కేకలు నేయుచుండు 7 వ ముద్రాయి గూడ కర్ర ద్రొక్కుచుండుట నేను చూచితిని."

పల్లవరము వివాసి ఆల్వారుచెట్టి యిటుల సాక్ష్యము జెప్పెను "జూలై 27వ తేదీని నేను ఉద్యోగస్థుల మొదటి రైలులో ప్రయాణముజేసితిని. పోర్టుస్టేషనువద్ద నలుగురు ఆంగ్లో ఇండియనులు కర్రల ద్రొక్కుచుండుట నేను చూచితిని. వారిలో కొక డొక ప్రాహ్మణ్య కుర్రవానిని గొట్టెను. (6 వ

ముద్రాయి యాదబ్బతి లాటలోనున్నటు లతడు గుర్తించెను.) ఆకుజ్జవాని గొట్టుటలో నొక యువకుడు (ఛాంటరు) ఆంగ్లో ఇండియనుల పక్షముననుండుటయు నేను జూచితిని. భారతీయులు పారిపోవుచుండిరి. వారి చేతులలో నెట్టి ఆయుధములునులేవు." ఈకేసులో పోలీసువారు తన్ను పిలిపించినటులగావ సాక్షి చెప్పెను.

పోలింగ్ వెనీలోనున్న జీవరత్నము నాయకుగారిటుల జెప్పిరి. "జూలై 27వ తేదీని నేను ఎగ్మారునుండి పోర్టుస్టేషను వరకు ఉద్యోగస్థుల మొదటి రైలులో ప్రయాణము జేసితిని. పోర్టుస్టేషనువద్ద దిగినపిమ్మట నొకఆంగ్లో ఇండియను యువకు డొకకజ్జను ద్రొక్కుచుండుట చూచితిని. అతడు పిమ్మట స్టేషనున కవతలకుబోయి తనగుట్టుప్రక్కల నుండు భారతీయ విద్యార్థుల దానితోగొట్ట నారంభించెను తక్కినఆంగ్లో ఇండియనులు గూడ భారతీయుల గొట్టుచుండిరి. భారతీయ విద్యార్థులగొట్టిన ఆంగ్లో ఇండియనులలో 3-వ ముద్రాయి యున్నటుల జెప్పి సాక్షి వానిని గుర్తించెను. ఒక ఆంగ్లో ఇండియనునికొటునుబట్టి నిలచియుండు ఒక భారతీయ విద్యార్థిని రెండవముద్రాయి గొట్టుటను తాను చూచినటులగూడ సాక్షి చెప్పెను. తొమ్మిదవ ముద్రాయియు భారతీయ విద్యార్థుల గొట్టినటుల సాక్షి గుర్తించెను. ఛాంటరుగారు గూడ చేతికర్ర త్రొక్కుచుండగా తాను చూచినటుల సాక్షి తెలియజేసెను. ఛాంటరుగా రాడినచూటలను సాక్షి వినలేదు.

వైదాపేట నివాసి వణ్ణుభి వసునతకు కులశేఖరుని సాక్ష్యమును బలపఱచెను. మూడవముద్రాయి 26 వ తేదీని వైదాపేటకు బోయినటులను, ఆనాటి రెయిల్వేస్టేషనువద్ద జరిగిన సమాచారమును కులశేఖరుడు మూడవ ముద్రాయి నడిగినటులను, నాటి సంగతంతయుఖుమైనది కాదనియు మరనాటి చర్యను జూడవలసినదనియు మోటు జనులు మంచివారును సాధారణులును గాదనియు వారు వారెంతియరు గార్డులకు సంబంధించినవారనియు 3వ ముద్రాయి చెప్పినటులను, ఆమాటల జెప్పుచుండగా నవట మునిరత్న వసునత డుండెననియు నతడు చెప్పెను.

నేటి దిన చర్య.

వెంకటరెడ్డిగారి కేసు విచారణముమరల నేటి దినము సాయంకాలము మూడు గంటలకు ప్రారంభమయ్యెను. శ్యామారావుగారు మొదట పర్యవ్యాపక కాలేజీ విద్యార్థి జై. గోవిందరాజులుగారి సాక్ష్యము గోరిరి. సాక్షి యిటుల జెప్పెను. "నేను సాధారణముగ యుద్యోగుల మొదటి రైలులు బండిలో వచ్చుచుందును. హోస్టల్ విద్యార్థులకు ప్రత్యేకముగా నొకబండి యుంచబడుచుండెడిది. జూలై లో న్యాయుండియా కరపత్రములు ఎగ్మారుస్టేషనువద్ద పంచిపెట్టబడుచుండుట నేనెలుగుదును. కరపత్రములు పంచిపెట్టబడిన పిమ్మట భారతీయులు ఆంగ్లో ఇండియనులకు ప్రత్యేకముగా నుంపబడిన "రిజర్వేడు" బండ్లలోనికిబోవ బ్రయత్నించుచుండిరి. మొదటినుండియు ఆంగ్లో ఇండియనులు వారిని లోనికి రా నభ్యంతరద్రెట్టుచుండెడి వారుగాని ఈకరపత్రములు పంచిపెట్టబడిన నాటినుండి మరింత కఠినమైన జూప బ్రయత్నించుచుండిరి. భారతీయుడువారి బండిలోని కేక్కు ప్రయత్నించినపుడెల్ల అనేకమంది ఆంగ్లో ఇండియను లొక్కమారుగవారిసాటుంక పెట్టుచుండెడివారు. జూలై 27 వ తేదీని నేను ఉద్యోగస్థుల మొదటి రైలులు బండిలో ప్రయాణముచేసి పోర్టుస్టేషను వద్దనే దిగితిని. నేను పోర్టు స్టేషనులోదిగి నేలుదాటిపోవుచు స్లాకో ఫారము ప్రక్కన కొందలు ఆంగ్లో ఇండియనులు ఇండియనుల కొట్టుచుండుట చూచితిని. ఆంగ్లో ఇండియనులు కర్రలతో కొట్టుచుండిరి. నేను ఊతక నే పోవచూచితినిగాని ఎవరో నన్ను లాగికొనిపోగా ఇంకెవరో నన్ను తుజుమిద కొట్టిరి. నన్ను కొట్టిన డెవరో నేను చూడలేదు. దీని నెత్తుకుచేసి నేను పోక యత్నించితిని. అప్పుడు రెచ్చుగారు వెంకటరెడ్డి గారిని తలమీద ఇనుపకజ్జతో కొట్టుచుండిరి. అతని తలమీదనుండి నెత్తురు బొటబొట కారుచుండెను. వెంకటరెడ్డికి దెబ్బతగిలినపుడు నేనొక ఆంగ్లో ఇండియను కోసను బట్టుకొనియొంటిని. పిమ్మట నేను వెంకటరెడ్డిగారిని లాకాలేజీ పోలీసు స్టేషనునకు తీసికొనిపోయి వానినవట విడచి యాసంగతినందఱికి తెలియజేయుటకుగా పర్యవ్యాపక కాలేజీ పరుగెత్తి పోచితిని. వారిలో నేను మాత్రమే ప్రాసంగ్యములో నొకరగు కె. వి. రామనాథుని గారిని గలసికొని వారిలో మరల పోలీసు స్టేషనునకు వచ్చితిని. వారి వెంకటరెడ్డి యచట కనిపించుటం దెను. నే

నప్పుడు పోలీసు డెప్యూటీ కె. వి. న. గు. గా. రి. కొక వాక్యములను నిచ్చితిని" సాక్షిరిచ్చాడు. స్టీవెన్సు మెక్ మోహనుగార్లు గుర్తించెను. రెండవముద్రాయి వెంకటరెడ్డిని గొట్టుచుండగ తాను చూచినటులను మూడవముద్రాయి యొక కజ్జబట్టుకొని యుండగా చూచినటులను సాక్షి తెలియజేసెను.

విల్సను కంపెనీలోని మాట్టహాండు టైప్స్టు ఎన్. వి. కృష్ణారావుగారు తరువాత పరీక్షింపబడిరి. వారిట్లు చెప్పిరి: "నేను మాంబళంలో నివసించుచున్నాను. నేను సాధారణముగా ఉద్యోగస్థుల మొదటిరైలులుమీదవచ్చి పురికిపోవుచుందును. రైలుబండిలో ఒకపెట్టె ఆంగ్లో ఇండియనులకు నిలువయుండుటయు, దానిని గుర్చిన కరపత్రములు వెలువడుటయు నే నెరుగుదును. ఆంగ్లో ఇండియనులకు నిలువయుంచబడిన బండ్లలో అప్పుడప్పుడు ఇండియనులు కూర్చుండి యుండుట నేను చూచితిని. 27 వ తేదీనాడు నేను బండిని స్లాటు ఫారము రెండవకొనకు పోయి పట్టులుదాటుటకు రైలుబండి పోవువరకు నిలిచియుండిని. స్లాటు ఫారముమీదనుండగా కొందరు ఆంగ్లో ఇండియనులు ఇండియనులను కొట్టుచుండుట చూచితిని. నా స్నేహితులు నాగుంపులో నున్నయన నేనచ్చటికి పోలిని అప్పుడు 8వ ముద్రాయి ఒక హైందవుని కొట్టుచుండెను. నేనక్కడికి పోయి ఎందులకు కొట్టెదవు కొట్టవద్దని చెప్పితిని. నేనడుగగ నే 8 వ ముద్రాయి నామీది కురికి కొట్టెను. తరువాత 6 వ ముద్రాయి గారు వచ్చి నా భుజము మీద కొట్టిరి. నాకు తల దిమ్మెక్కి కుండబడితిని. నా వైవెదవి కోసుకొనిపోయి రెండు పండ్లు విరిగిపోయెను. నేను లేచిన తరువాత రెడ్డుబ్బగారును, జోన్నగారును అచ్చటికి రాగా, నేను వారికి రిపోర్టు చేసితిని. "పోయి రైలునే అధికారులతో చెప్పుకొమ్ము, అదిగో దిట్టిరైట్ ట్రాక్లో నూపరింకెంకెండుగా రున్నారగా"యని వారనిరి. నేను స్లాటు ఫారముమీదికి పోయి చాంటర్నుగారిని వచ్చించి నాగాయములను చూపించి చెప్పకొంటిని. "నీకు తగిన పనియే జరిగినది. రైలునే ఆవరణములోనుండి బయటికిపొమ్ము నీయిప్పు మైన పోలీసువారికి రిపోర్టు చేయుచు"నిరి. నేను ఆసుపత్రికి పోయి వచ్చిన వెనుక పోలీసు వారికి రిపోర్టు చేయుమనిరి. ఎనిమిదవ ముద్రాయి పార్కుస్టేషనువద్ద దిగుటను నేను చూచితిని. నా కనేకడెబ్బలు తగిలినవి. నాసాగా క్రిందపడి పోయినది. "నాటికినిక్వారేక్" నాచేతిలోనుండి బారిపోయెను. నారెండు చేతులలో బట్టుకొనిన గొడుగు త్రుళ్ళి పోయెను. భారతీయులవద్ద నెట్టి ఆయుధములును లేవు. ముద్రాయిల పోల్చుటకు నన్నును తీసికొనిపోయిరి" అని చెప్పి పిమ్మట తన పెదవినుండి రక్తము కారుచుండ దానినంతయు ధుడుచుటచే కారు రక్తముతో తడిసిన గుడ్డలను చూపెట్టెను. వాని పెదవివై నాడెబ్బ పచ్చయింకను గనించుచున్నది.

పర్యవ్యాపక కాలేజీ వి. పి. సీనియరు తరగతి విద్యార్థి కుంజి కణ్ణనాయకు తరువాత పరీక్షింపబడెను. అతడిట్లు చెప్పెను. నేను 27వ తేదీని పోర్టుస్టేషనులో దిగినా కొందరు ఆంగ్లో ఇండియనులు నామొద్దకువచ్చి నిన్నటిదినము ఆంగ్లో ఇండియనుల బొలుని కొట్టినది నీనేనాయని మడిచెను. నేను జవాబు చెప్పక ముందే ఇంకెవరో ఆంగ్లో ఇండియనుడు నానొసట కొట్టెను. తరువాత చూడగా నేంకటరెడ్డి గారి తలనుండి నెత్తురు కారుచుండెను. నేను కొట్ట ఎదుట 5 వ ముద్రయిని గుర్తించగలను. 6 వ ముద్రయి పోర్టుస్టేషనులో దిగుట ఇదివరకు నే నెన్ననును చూడలేదు.

పర్యవ్యాపక కాలేజీ 5-వ ఫారము విద్యార్థి పి. సుబ్రహ్మణ్యముగారు తరువాత పరీక్షింపబడిరి.

అతడిట్లు చెప్పెను.

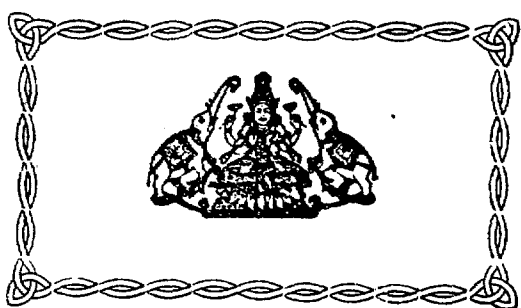
27వ తేదీనాడు నేను ఉద్యోగస్థుల మొదటి రైలుబండిలో వచ్చితిని. చాంటర్నుగారు నేటువద్ద నిలుచుండియుండిరి నేను నేటు దాటగానే కొందరు ఆంగ్లో ఇండియనులు హైందవులను కొట్టుచుండుట చూచితిని. రెచ్చుగారు కృష్ణారావు గారిని కొట్టుటయు నేను చూచితిని. గుంపులో నుండి బయటికి పోవుటకు ధలము లేక నేను స్టేషను నొద్దనున్న తలపాకుల దుకాణము చేరి నిలుచుండి ఆంగ్లో ఇండియనులు హైందవ విద్యార్థులమీద నాస్థురవులు చూచితిని. నేను పోవుచుండగా 8 వ ముద్రయి నా తలమీద కొట్టగా నెత్తురు కాగసాడెను. 7 వ ముద్రయి రువ్విన రాళ్లవలన నానుకట్టు గడియారమునకు కొంచెము దెబ్బ తగిలినది.

ముద్రయిలను గుర్తించ నియమించినప్పుడు నేను 7వ ముద్రయిని గుర్తించితిని.

నేను ఇంకను విచారింపబడుచున్నది.

విషయానుక్రమణిక.

ఆంధ్రులపై అపనిద	2
వృత్తాంతలేఖలు	3
ప్రేమ, సాత్వ్యము ఆర్మీ ఖయిదీల గృహము	4
వ్యాయాసానవాదాలు	5
ప్రధానవ్యాసము	
వ్యవసాయక సహకార సంఘములు	6
పోలకు గారు - ఆఫీకా వదలుట	7
విరోధాసంగ్రామము	
విదేశాత్రివార్తలు	8
వేశ్యత్రివార్తలు	9
వాతావరణపీఠి	10
ఇంగ్లీషు టెలిగ్రాములు	11-12
ఆంధ్ర చరిత్రానుబంధ	18

ఆంధ్ర పత్రిక

1916 సం॥ సెప్టెంబరు నెల 21-వ తేది
గురువారము.

వ్యవసాయక సహకార
సంఘములు

మన దేశమున పరుపత్వద్యమము, అదే సహకారోద్యమము, ప్రారంభ మగుటకు గల ముఖ్య కారణము వ్యవసాయదారులకు ఉపయోగము కలిగించుటయే. మన కైతులు క్రమక్రమముగా బీదతనమున బడి తమ మేలుకీమలను తాము ఆంధించుకొనలేక సామాకారుల చేతులలో చిక్కిపోవుచుండుటను తప్పించుట కొరకు ఈ యుద్యమపు సర్వ బలములు ప్రళయ దశయందు వినియోగింపబడి యున్నది. ఇకను నెంతో కాలము ఈ బలము వినియోగమైనం గాని మన కైతు అగాధంబగు అప్పులలోనుండి బయటపడ జాలడు. ఈ దేశపు కైతునకు అయిదుగురు గిరిం కోట్ల అప్పు తీరిపోవుటకు ఇకను బహుకాలము పట్టు ననుటకు సాధ్యములేదు. తక్కువ వడ్డీతో ద్రవ్య సహాయము చేసి అప్పు తీర్చుకొనునట్లు కైతును ప్రోత్సహింపవలయును. మంచి మార్గమే యగును. అంతటితోనే తృప్తి నందినయెడల మాత్రము చాలినంత యభివృద్ధి కైతునందు కానరా జాలదు. అప్పును తీర్చుకొనునట్టి శక్తియు కైతు నకు దినదినమును పెచ్చుచు పోవునట్లు పరిశ్రమ చేయుటకు విలును యెడల నది ద్రవ్య సహాయము చేయుటకంటె ఎక్కువ బలవత్తర సహాయము చేయుట యగును. ఇకను పరపత్వద్యమము బలముగా పోషనూపకముందు వ్యవసాయక సంఘ నిర్మాణము సామాన్యముగా నుండి నది. జిల్లా పట్టణములలోను తాలూకా పట్టణములలోను మరి మితర ప్రముఖ స్థానములలోను విద్యావంతులును తదితరులును వ్యవసాయక సంఘములేర్పరచుకొని కైతునకు వ్యవసాయవిష

యముల విజ్ఞానమును వ్యాపింప జేయుటకు పాలు పడుచుండిరి. ఇప్పుడు ఆస్తిసంఘము లున్నప్పటికిని —లేవని చెప్పటకు రాదు—విశేషము పరిశ్రమ చేయుచున్న వని యనుకొనుటకు మాత్రము తగిన యంత యవకాశము లేకయున్నది. కైతును ఋణ విముక్తు నొనర్చవలయునను కుతూహలమున కైతున కెక్కువ ఆర్జనా శక్తిని కలిగింపవలెనను నాశయము కొంత మరుగు పడిపోయినది. ఇది సహజమే యగును. హైందవ వ్యవసాయ శాఖ తిప్పు తప్పుటకు లిడుచుండిన కాలమున, పాశ్చాత్య పద్ధతుల భ్రమలోపడి హైందవ స్థానిక పరిస్థితుల సర్థము చేసికొనజాలక యుండిన సమయమున, కార్య పక్షమును విశేషముగా నెరుంగని వ్యవసాయక సంఘములు నెరవేర్చుకొనిన పని గాని ఉద్భవింప జేయగలిగిన యత్సాహముగాని మిక్కిలి తక్కువగా నుండక తప్పదు. కొంత ద్రవ్య సహాయముచేసి కంటికి కప్పించు తోడు నియ్యగల యుద్యమ మొక్కటి పోషనూపునప్పటికి ఆ సంఘములు కొంతకాలము పట్టు నిద్రనందుటలో వివరీత మేమియును కానరాదు. పరపతి సంఘముల ప్రథ ఇప్పటికీ పదింండ్లు వెలిగినది. ఈ పదియేండ్లలోపుగ వ్యవసాయశాఖ పూర్వ రూపమును మానివేసి నూతన రూపమును ధరించినది. స్థానిక పరిస్థితులను చక్కగా నెరుంగక పనికి దిగుట తప్పని యంగీకరించినది. వ్యవసాయ దారుని కే మేఘములోని సంగతితో బోధించుటను మాని ఆతని చేతికి నందునట్టి విత్తులను ఆతడు దినదినమును నడుపుకొనవలసియుండు వ్యాపారమును ఇత్యాదులనుగురించిఎరుకపరచుట యావశ్యకమని గ్రహించినది. అందుచేత ఇచ్చటి వ్యవసాయ దారుడు వెంటనే జాతీయ పెట్టు ఎక్కువ ఫలము నందగల యట్టి స్వల్పస్వల్ప విషయముల నెన్నిటితో—కత్తిలేని విత్తనమును సిద్ధముచేయుట, నారు వాయుటో దట్టముగా పోయుటోట వెలితిగా పోయుట, చెరుకునాటుటకు విత్తనమునుండి నారు సిద్ధముచేయుట, ఎరుమతి కనువగునట్లుగా వేరుశనగ పొట్లు ఒలిపించుట మొదలగు వాని నెన్నిటితో—వ్యవసాయ శాఖవారు సలహా చేయగలిగినారు. తాము చేసిన సలహాలను కైతుల చేత కార్యక్రమమునబెట్టించు నుచాయము లాలోచింప దొరకొనినారు. ఇప్పుడు మరల జలనాటి వ్యవసాయక సంఘముల ధర్మమును నెరవేర్చు సంఘము లవసరములైనవి. అప్పటివలె విజ్ఞాన వ్యాప్తి యను నుద్దేశమును మాత్రము పెట్టుకొను సంఘము లేర్పడిన యెడల నేడు ఫలములేదు. కైతులలోనే సంఘభావమును, మొత్తముగా చేరి ద్రవ్యముపెట్టి కార్యనిర్వహణ మొనర్చు శక్తియు, నేడు అవసరము లైనవి. అనగా సహకారోద్యమంబును వ్యవసాయ సంఘముల యుద్యమంబును ఈరెంటి గుణంబులును నూతన సంఘములలో అవసరము లగుచున్నవి. సహకార సంఘములకే వ్యవసాయాభివృద్ధి కార్యము తగిలించుటయు ఫలప్రదము కాదు. పరపతి నాలోచించి ద్రవ్యముతో లావాదేవీ లొనర్చు సంఘములు వ్యవసాయాభివృద్ధికి కారణభూతమగు వ్యాపారము నవలంబించిన యెడల వాని ఆధికాంశము చేడినాని ప్రథమోద్దేశము భగ్గు మగును. కాబట్టి సహ

కార సంఘములు వ్యవసాయాభివృద్ధి తోను గావలసి యుండునని అవి పరపతి సంఘములుగా నుండజనవు. అందుచేత ప్రత్యేకసంఘములే తదర్థమేర్పడవలసియున్నవి. పూర్వపు వ్యవసాయక సంఘములును గాక ఇటీవలి పరపతి సంఘములును గాక ఇవి వ్యవసాయ సహకార సంఘములుగా నేర్పడగలియున్నవి. కొన్ని ఇప్పటికే వృద్ధి పనిచేయుచున్నవి. పరపతి సంఘములే కొన్ని వ్యవసాయక కార్యముల నాచరించు చున్నవి అందులోని సభ్యులతోనే ప్రత్యేకముగా నీ వ్యవసాయ సహకారసంఘము లికముందు విపులముగా నేర్పడక తప్పవు, పరపతి సంఘములు నిధులు గావున వానిని నిధులుగానుంచి వ్యక్తులు అందులోని వారలేయెనను ప్రత్యేక మీసంఘముల నేర్పరచుటయే కార్యానుకూలమని నూయభిప్రాయము. ఇట్టి నూతనసంఘములు మధ్యపరగకాల యుత్తర భాగమున బాగుగ నారంభమయినవి. పరిమితమగుపాసలాలోనూ గుకొన్నికొన్ని గ్రామముల కొక్కొక్క సంఘము ఏర్పడుచున్నది. ఈ సంఘములు సామాన్యముగా సభ్యులగు కైతులకు చక్కని గోధుమ విత్తనమును సమకూర్చుటకు తోడగు నుద్దేశము కలనై యున్నవి. ప్రతి సంఘమునకును రమారమి రు. 500ల మూలధనము కలను. అందులోచేరు సభ్యుడొక్కొక్కడు రు. 10 ల భాగమును దీసికొనుచున్నాడు సాఘమువారు రమారమి ముప్పది ఎకరముల భూమిని కొననైన కొంచురు కౌలునకైన సంపాదింతురు. అందులో స్వల్పభాగమును, అనగా సుమారు రెండెకరములను, పరిశోధన కార్యములకు నీసియుంచుదురు. ఏదైనను క్రొత్త విత్తనమువేసి ప్రయోగము చేయవలయునని తమకు తోచినచో వ్యవసాయ శాఖవారి సలహాతో నీ రెండెకరములలో అట్టి ప్రయోగములను నడుపుదురు. తక్కుంగల ఎకరములలో ఉత్తమమైన విత్తనము చల్లి పైరు పెట్టుదురు. ఉత్తమమైనవిత్తును ఎచ్చటినుండి తెత్తురందురా? ప్రభుత్వమువా రేర్పరచిన జ్ఞాత్రములనుండి. పంటయెనతోడనే ఫలమును సభ్యులకు అమ్మివేయుదురు. ప్రతి సభ్యుడును తనకు గల చేలలో ఒక్కచానిని ప్రత్యేకించి పెట్టుకొని, ఈ విత్తనమునే చల్లును. దీనివలననగు విత్తనమునే ముందు సంవత్సరములలో తన భూమియంతటికిని చల్లుకొనుచు పోవును. ఈ విధముగా కొన్ని యేండ్లలో సంఘములో సభ్యులైన కైతుల భూములంతటను ఉత్తమమగు విత్తనమే చల్లుట సంభవించును. సంఘ కార్యములను నిర్వహించుటకు కార్యదర్శి కార్యనిర్వాహక పంచాయతీ అన్నియు నేర్పడియున్నవి. ఈ పంచాయతీదారుల తనిఖీ క్రింద కంచాయతీచే నియంతులైన పనివారలు ఎల్లపనులను జేయుదురు. పనివారు చేయు పని యని పని చెడిపోవు ననుకొన గూడదు. సంఘపు కార్యక్రమముచే తమకుమంచి విత్తనము సమకూరుట గాక తగిన వడ్డీయు ముట్టుటచేత సభ్యులు శ్రద్ధకలవారు యుదురనుటకు సాధ్యములేదు. రు 300 ల మూలధనముతో ప్రారంభించిన యొక సంఘము నూరికి పండెండువంతున లాభము గడించినదట. ఒక్కనొకరు రెండెల్ల మాత్రము ఎల్లప్పుడు ఆసంఘముపక్షమున పని

చేసినది విత్తు నాటనప్పుడు మాత్రము మరియొక జతయెల్ల కావలసివచ్చెనట! ఆభూమికి సంవత్సరమునకు రూ 4వంతున సగమునాడు గుత్తయి స్వదన్నగట! భాగస్వాముల యుపసంఘ మొక్కటి తనిఖీకి పంపియింపడట! ఈ సంఘము సహకారోద్యమమునకు ముందే ఏర్పడినదట సంఘపు జ్యేష్ఠమునకు నాలుగువైళ్లలోపుగా నుండు పత్రి గ్రామమునందును అధిపతి మొక్క రైతెనను సంఘమున సభ్యుడై నాడట. సభ్యులగుటకు ఇంకను నెందరో కాచియేయినారట! వీర రాజభాని లోను అందులో, ఆంధ్రమండలములోను ఇట్టి వ్యవసాయ సహకార సంఘములు మొట్టమొదట రెండు పంటలకు సంబంధించి ఏర్పడ తగియున్నవి. — నీలి, ప్రతి. ఈ రెండుపంటలు ను విత్తము చక్కటిదిగామిచే కల్పియై పోవుటచే ఫలము భగ్న మగుచున్నదని ఎచ్చటను మెర్రె, ఎనబడుచున్నది. విత్తము మంచిదివేసి పంట శుభ్రమైనది పండించిన యెడల రైతునకును లాభకరము వ్యాపారస్థునకును లాభకరము. ఈ విషయమును మన రైతులును వ్యాపారస్థులును ఇరువురును గ్రహించవలసి యున్నారు. న్యవసాయ సహకార సంఘములయొక్క ప్రయోజనమును ఈ సందర్భమున నెరిగికొని పనిచేయవలసి యున్నారు. మధ్య పరగణాలో ఉత్తర ప్రాంతములందు విజయవంతమైన యుపక్రమము మన కడప, బల్లారి, కర్నూలు, గుంటూరు మున్నగు ప్రాంతములలో ఏల విజయవంతము కాకూడదు? వ్యవసాయ సహకార సంఘములు లాభప్రదములు మాత్రమే కాక పరిశోధన పక్షము మూలకముగా వ్యావసాయక విజ్ఞాన వ్యాపకములును గావచ్చును గావున ఆంధ్రావని వీని విస్తారము బునరై ప్రయత్నములు సల్పును గాక యని నమ్ముచున్నాము.

పోలకుగారు = ఫిక్సా వదలు.

దక్షిణాఫ్రికాలో గంధిగారిని గూడ పలు బాములబడి హైందవ గౌరవమును నిలిపివేసాడు పోలకు. ఇతడు ఐరోపియనుడైనను మానవ సమానత్వమున దృష్టియుంచి న్యాయోక్తిక్షీకలవాడయి హైందవపక్షమున నిరంతరము పరిశ్రమయొనర్చిన వాడు. లోకమాన్యుని గంధిని ఈతడు గురుప్రాయుడుగా సమ్మానించునాడనినను తప్పకాదు. దక్షిణాఫ్రికాలో పోరాటము చాలించి గంధి హైందవభూమికి బయలుదేరిన యప్పుడు ఆతని వెంటనే ఈతడును బయలుదేరి నుండెనట. కాని గంధి తాను వెడలివచ్చిన పిదప ఇతను కొంత కార్య నిర్వహణము కావలసి యుండుననియు పోలకుగారు వెనుక నిలిచి దానిని సాగింపవలసిన దనియు కోరెను. గంధిగారి మాట జవదాటక శిరసా వహించు పోలకుగారు అందుల కింగీకరించెను. ఈ రెండేండ్లుగ ఆతడు బంటిపై చేసిన పరిశ్రమ యెంతయెనియు కలదు. అప్పుడప్పుడు దక్షిణాఫ్రికానుండి మొర్రలు విన వచ్చియే యున్నవి. అన్నిటి పక్షమునను పోలకు గారు నిలిచి దక్షిణాఫ్రికా అధికారులవద్దనుండి తగిన ప్రతికారములను బహుమతిరకును వదలక పనిచేసినారు. 1914-వ సంవత్సరమున హాంబుర్గ ప్రభువర్యుని ధైర్య సానుభూతిచే దక్షిణాఫ్రికాలో సాధ్యమైన ఒకంబడికను ఎన్నిమారులలో దక్షిణా

ఫ్రికా చిల్లర యధికారులు వ్యక్తము జేయజూడగా పోలకుగారు పోరాడి పోరాడి అలవాటి యర్థమునే సాధించినారు. ఇప్పటి కప్పుడే రెండేండ్ల కాల మిట్టిపని వీరు చేసినారనిననే 1914-వ సంవత్సరపు టొడంబడిక స్థిరమైనది యనుట గ్రాహ్య మగుచున్నది అంతే కాక ఈ మహా సంగ్రామము మూలకముగా దక్షిణాఫ్రికాలో పాశ్చాత్యుల దృష్టిపక్షము కొద్దిగనో గొప్పగనో మారినది. అందువలన పోలకుగారు దక్షిణాఫ్రికాలో చేయవలసిన పని ఎంతోకలదని యనుకొన జాలము. కాబట్టి వారు దక్షిణాఫ్రికాను వదలి ఇంగ్లండునకు బోయి అచ్చట నివాస మేర్పరచుకొన దలంచి నారు. వారాంగ్లభూమికి పోవుటకు మున్ను మద్రాసు నగరమునకు వత్తురని వినుచున్నాము. గంధికి కుశభుజంబుగ పనిచేసి హైందవ గౌరవము నన్యభూములలో నిలువ జెట్టిన మహాపురుషుని కను లారించూచి కృతజ్ఞతను దెలుపవగును గదా యని సంతసించుచున్నాము.

బీహారు నీలియందు వ్యాపారము.

బీహారులోని నీలిపంటను పునరుద్ధరించుటకు ఇండియా కార్యదర్శిగారు శ్రద్ధ తీసికొనినారు. పంటనీలినోక దక్షిణగౌరవమునకు కొనితెచ్చుటకును అందుగల కల్పనమును మాన్పుటకును పరిశోధనల నొనర్చుటకుగాను బీహారు రాసాయనిక పండితుని నియమించినారు. నీలియందు మహామోగించువారికి అనుకూలముగా నుండురీతిని నుందును సిద్ధముజేయు పద్ధతు లాలోచించుటయు వీరిపనులలో నొక్కటియై యున్నది. ఇచ్చట బీహారుగారుచేయు ప్రయోగముల ఫలములను కనిపెట్టి యుండి ఆంగ్లభూమిలో రంగునుపయోగించువారియొక్కయు ఇచ్చటి వ్యాపారస్థులయొక్కయు సంబంధములను మధుర్యుటకై లండనులో నొక యుపసంఘము నియమితమై యున్నది. ఈరీతిగా ప్రతిష్ఠాపరచుచే బీహారు నీలి సుద్ధింప బ్రయత్నించిన యిండియా కార్యదర్శిగారు ప్రశంసాపాత్రులు. అచ్చట నీలి బాజై ననిచ్చటను నీలి బాగుట కవకాశ ముండునుగా!

పొగపీచులు పరీక్షింపమయా?

మన దేశమున చుట్టలు, బీడిలు, సిగరెట్లు దినదిన క్రమాభివృద్ధితో వ్యయమగుచున్నవనుట మాచదురు లెరుంగని సంగతిగాదు. పాపస్వల్పవయస్కులగు పసిబాలురుకూడ పొగత్రాగుడు దుర్భాగ్యము పాలగుచుండుటజూచి కుందని వారును లేరు. కొండంతివృక్షములలో గోరంతలాభము లేకపోదండదు కదా పెద్దలు. అట్టిగోరంతలాభమును నీదుర్భాగ్యములలో నెవ్వరో యొకరు కనిపెట్టగలిగినారు. పొగాకుబూడిదలో పొటాషుడిప్పు ఎక్కువగా నున్నది. ఇది భూములకు నుంచి సత్తునిచ్చు ఎరువట. ఎచ్చటెచ్చట ప్రజలు పొగత్రాగుదుకో అచ్చటనులేయు పిచ్చెలు పెట్టి బూడిదే ప్రోగుచేసిన యెడల హైందవభూమిలో సంతోషమునకు పదులువేల వెలగల బూడిదను సంపాదించవచ్చునట. ఇది ఎప్పుడైనను సాధ్యమగు పనియా కాదా యని ప్రశ్నింపవలదు. మనత్యాగమైన కనుగోలు ఇది యనుటకుమాత్రము సందియము లేదు. గోరంత మేలునకు కొండంతివృక్షములను పై బెట్టుకొన్న వెలెతినము మనకు వలదు. లేలవై కొండంతి వృక్షము పెట్టుకొనినారము కదా గోరంత లాభమునైన ఏల పొందరాదనువా రుందులేని పొగాకు బూడిదను చేర్చు నుపక్రమించురు కాక!

గ్రీను మంత్రచక్రము

లండను, సెప్టెంబరు 20:—వీరు రాజకీయ విషయముల నాలోచించుటకు కాక కార్యనిర్వహణ మునకు మాత్రమే ఎన్నుకొనబడిన మంత్రచక్రమువారికి తేటపరిచినవో వారు సంతృప్తికరముగ పనిచేయగలుగుదు రని బ్రిటిషు రాజనీతిజ్ఞులు చెప్పిరి.

కానలాలో తురుష్కులు

లండను, సెప్టెంబరు 20:—కానలాలోని గ్రీను వారి ఆయుధాగారమునందలి తుపాకులను అచటితురుష్కు సౌరుల కందరికిని గూడ బద్దెయ్యావా రిచ్చిరి. స్థిరావాసము మాత్రం పుగాదని బద్దెయ్యావా రిదనరకు చెప్పి మరలనిపుట్టు చేయుట గమనింప దగిన సంగతి.

సానికవార్తలు

వర్తమానము— జనవరి మొదటితేదీ మండియ క్రిందటి 17 వ తేదీ సాధారణముగా గురియవలయు వ్షము 17-74 అంగుళములు 2-చంద్రవర్తము కురిసిన వ్షము 18-07 అంగుళములు

చెన్నపురి మరణసంఖ్య.— క్రిందటవారిము (10-16)లో చెన్నపురియందు మరణమొందిన హిందువుల సంఖ్య: 262, మహమ్మదీయుల సంఖ్య 24, ఇండియన్ క్రిష్టియనులు సంఖ్య 1, ఆంగ్లో ఇండియనుల సంఖ్య యూరేషియనుల సంఖ్య 4, యూరోపియనుల సంఖ్య 2, మొత్తము 309, మొట్టమొత్త మైలుసంఖ్య 31.

జగన్నాథ భక్తసభ, ఎగ్మూరు:—ఈనెల 24 వ తేదీ వైభవవారి యాదరణక్రింద, ఎగ్మూరులో ఒక పాటకచేర్చి జరుగును, ఆ సమయమున రామనాథపురము శ్రీనివాసఅయ్యంగారి వలన పాటయు చంద్రాను బాలక్రిష్ణఅయ్య రుగారి వలన కీటీలును, మంథకోణము అశ్వగంధిగారి వలన మృదంగమును జరుగగలదు.

ప్రొఫెసరు రామమూర్తి నాయుడుగారు:— కలియుగ భీషు బిరుదాంకులగు ప్రొఫెసరు రామమూర్తి నాయుడుగా రిపుడు మధురలో నున్నారు. తాను చేయించిన యినుపగొలుసును రామమూర్తిగారు తెంపివేసిన యెడల తాను నూరురూపాయల నిచ్చెదననియు తెంపలేనియెడల తన కతడు రెండువందలరూపాయల నీయవలయుననియు పంచెము వేసెను. రేపటిదినమున పంచెము జరుగును. 26 వ తేదీని నాయుడుగారు విరుడుపట్టికి బోయెదరు.

పోస్టుసెంటు జూజి గెజెట్టు.

సెప్టెంబరు 19 మంగళవారము. సబ్రిజిస్ట్రారు లెండోని రామారావుగారు యమ్మిగ నూరునుండి పట్నాండమునకు మార్చబడిరి. కృష్ణజిల్లా జిల్లారిజిస్ట్రారు జంధ్యాల సీతారామయ్య అవగల్గుగారికి సెప్టెంబరు 6 తేదీనుండి 20 దినములు సెలవొసగబడినది.

ముజులీపట్టణము సబ్రిజిస్ట్రారు ఆనూరి కాంతయ్య గారు. వారిస్థానమున నాయుడవదనోజులును ఆవనియందు నియోగింప బడిరి.

కర్నూరావుపేట నాల్గవ విద్యుతి మునసుబు గోపాల సుబ్రహ్మణ్య వేంకటరావు అయ్యగారికి ఆగష్టు 19వ తేదీ నుండి సెప్టెంబరు 3వ తేదీవరకును సెల వొసగబడినది.

ఈక్రింద నడరాసు అటవీశాఖోద్యోగులకు వైయు ద్యోగము లీయబడినవి. డి. చెంచు రామ నాయుడుగారు నాల్గవ తరగతి రేంజరుగా భాయము జేయబడిరి.

ఆంటోనీ కూలాసుగారు అయిదవ తరగతినుండి నాల్గవ తరగతి రేంజరుగా నియమింపబడిరి.

సి. జి. కృష్ణమగారికి అయిదవ తరగతి రేంజరుపదవి భాయము చేయబడినది.

ఆర్. అలగిరిస్వామి నాయుడుగా రాజక విద్యుతి రేంజరు పదవినుండి అయిదవ తరగతికి నియమింపబడిరి.

అధిక సహాయ అటవీయధికారి డబ్ల్యు. సి. హార్టుగారికి ఒకమాసము ప్రీవీలేజీ సెల వొసగబడినది.

కలకత్తా మోటారు మెషిన్ గన్ బాటర్

కలకత్తా, సెప్టెంబరు 21:— ట్రేడ్యునుమప్రతిక యిట్లు వ్రాసినది. బంగారమున నీశరెస్థిదళము సేర్వచుట కదివరకు ప్రయత్నములు జరిగినవి. దొరతనమునారు సహాయమనట వలన ధనలోపముగూడ తీరినది. తీరవలసిన యవకర్తము సేనాధిపతిగా ననుమతి నిచ్చుటతో తీరిపోయినది. ఇక కావలసిన దంగలము. 6 మరకరంగులను 27 మోటారు వైకిలుబండ్లను వీరిలో ప్రక్కబండ్లుగలవి 19యును, మందుగుండు సాంక్రులు మున్నగువానిని మోయుటకు 8 మోటారు సరుకుల బండ్లును ఈదళము నకు కావలెను. మరకరంగులను మరకరంగులనుంచుటకు వీలగు ప్రక్కబండ్లతో ప్రత్యేకముగ చేయబడిన 6 మోటారు వైకిలుబండ్లను దొరతనమువారిచ్చిరి. 12 నాన్ కెమిషండు ఉద్యోగులను పనివార్తను 5 గురు మోటారుబండ్లను తోలువానను ముగ్గురు యాంత్రికులును ఇపుడు కావలెను. ఇందులకు యూరోపియనులే కావలెనని ప్రకటింపబడినది. శరీరదాగ్ధ్యమును చురుకుదనము ను కలిగినవా రందరును పనికివత్తురు. వీరందరును బాగుగా నడుపుట సేర్వకొనిన పిమ్మట వీరిని ప్రత్యేక తెగగా యుద్ధరంగమునకు పంపెదరు. వీరికి రావల్సిండిలో 2 నెలలు సేర్విన ప్రావీణ్యత కలుగునని అధికారుల యభిప్రాయము.

పరమహంసంగమము

పరాసు ప్రధానమంత్రిగారి గంభీరోపన్యాసము

నిజయుము కలిగిన గాని సంధి కుదరదు—బ్రిటిష్ వారిని శ్లాఘించుట

=====

గెలీషియాలో రష్యావారి అవస్కందనము మరల ప్రారంభమగుట

—:—

గ్రామముకొరకు తీరదును పోరు—సాయుధ శక్తులను సాహాయము

—:—

ఇటలీ రంగము—ప్రబల యుద్ధము

పొంగునరంగము—మొనాస్టరు ముట్టడింపబడనంతట

=====

[రైటరు ఏ జెన్సీ.]

ఇందు

లక్కపలకలు.

లండను, సెప్టెంబరు 18:—లండను కలకత్తానగరము లందు లక్కపలకల ధన లెక్కచేయుటను మానుటకు సామ్రాజ్య ప్రభుత్వమువారు ఆలోచించుచున్నారు. లక్కపలకలు విశేషముగా యుద్ధవస్తువులందు కావలసి యున్నవి.

ఒక పార్లమెంటు సభ్యుని కుమారుడు.

లండను, సెప్టెంబరు 19:—పార్లమెంటు సభ్యులగు మైక్ డిగ్గి గారి కుమారుడు, కొద్ది జీర్ణము పట్టాలమునకు సంబంధించిన లెక్క వెంటునకు పోవడాలు పీస్ గారు యుద్ధమునందు పాల్గొని చని పోవడంపట్టి.

లంచములు తీసికొనుట.

బ్రెస్లావ్ లో కొన్ని టీంపుట.

లండను, సెప్టెంబరు 18:—నేనయందు వస్త్రశాఖలో లంచములు తీసికొనెనని న్యాయమూర్తి లోగా రతనికి నిర్ణయనవాడకు విధించిరి. ఇద్దరు కల్కత్తాకురులను గురించి "పీస్ టీంపుటకు పోవుచున్నాను గాని నిజముగా సిగ్గుచాటిన దుర్మతులు" అని న్యాయమూర్తిగా రనిరి. లంచములను గూర్చిన కారణమునందు సవరణ జరుగవలయు ననియు వస్త్ర శాఖలో వస్త్రములు లేకుండ అనేకములకు చిత్కలు గలుగు ననియు వారు చెప్పిరి.

యుద్ధ సంఘమువారి సభ.

లండను, సెప్టెంబరు 20:—చేబల్లెను హాజ్జి ప్రభువు లు ఆగ్రా హిట్టబలు జనాలు సర్ ఎడ్యండుబాగ్, లెఫ్టినెంట్ సర్ మాన్యువెల్ గూర్గు నిన్ను యుద్ధసంఘ సభకు వెళ్లె.

ప్రాము

సాయుధములై కవచరక్షితములగు మోటారులు.

లండను, సెప్టెంబరు 18:—సోమర్సెట్ మునకు సాయుధములైన కవచరక్షితములగు మోటారులను దెచ్చుటనుగూర్చి ప్రభుత్వ శాఖకు డిప్యూ ప్రాయమున్నాడు. కీనినలన శత్రువులకు ద్రోహమును సాహసమును అనుగంటినవి. ఆంగ్లల కత్తా నాము గడిగెనది. డిప్యూవరు పోయిన మొదటి మోటారులనుండి మైక్ "హాజ్జిల" చనిపోయెను. ప్రత్యేకముఖ్య కర్తవ్యము" అను పేరుతో సోమర్సెట్ లో ప్రకటనము వ్రాయబడి యుండెను. కరు వాత ఆ బండి ఒక ఫిరంగి సావమును, శత్రువుల యుద్ధ ఫిరంగులను అణచివేయెను. ఇది ఆంగ్లల కత్తుత్సాహమును గతించెను. కవచాభివృద్ధులు చెలరేకు. ఇంకొక బండి ఒక శత్రు గుహమునకి వెళ్లగా దానిలో నుండి యొక శత్రు సేనాధిపతి వెడలివచ్చి లొంగి పోయెను. ప్రస్తుతము సురక్షితులతో నింపబడిన సోమర్సెట్ కుభ్రము చేయు కత్తాగారము ఎట్లున్నదని "హాజ్జి" డ్రైవింగు అడిగిరి. ఇది కత్తుత్సాహమును బలచిరి. కాని కవచరక్షితములగు ఒక మోటారులనుండి ఒక ద్వారమువద్ద వేలి గుండ్లనుకొనెను ఇంకనుండులనుద్రోయుచు మర ఫిరంగులను ఫిరంగులు చేసెను. తరువాత కందకములలో భద్రముగా నుం

డిన పదాతి సేన యొక్క పట్టున పురములోని కురికి ఆటంక మేమియులేకయే స్వాధీనము చేసికొనెను. విమానములును మర ఫిరంగులును అగ్నివర్షమును గురిపించి శత్రువు లేగ్గుటకు కొనిన స్వరక్షణ స్థాపనముల నన్నిటిని నేలపాలు చేసెను. ఇదివఱకు యుద్ధ సందర్భములను పరిశీలించుచుండిన కర్నలు స్వీంటునగారు ఈ "చలనముగల కొటలను" నిర్మించిననియు, అవి రహస్యముగా ఒక దేశమువద్ద పురమునందు నిర్మింపబడిన ననియు డెయిలీ మెయిలు పత్రిక వ్రాయుచున్నది.

ఆంగ్లరంగము.

లండను, సెప్టెంబరు 20:—సర్ డగ్లస్ హేగ్ గారు నిన్నటిరాత్రి యిట్లు ప్రకటించిరి.—సేనాముఖమునందు మార్పులేదు. మార్టిన్ పిన్నకు తూర్పున శత్రువుల ముట్టడిని వ్యర్థము చేసితిమి. ఆంకరునదికి దక్షిణమున తీవ్రముగ ఫిరంగియుద్ధము జరిగెను. రాన్ సార్డుకు తూర్పున ఘా అగ్నివర్ష బలమున శత్రువుల చిన్న విమానము నేలగులెను. 60 వ గుట్టపరిసరమునందు మేము శత్రువుల నుండుగుండ్ల నిలువస్థానమును ప్రేల్చితిమి.

సాయుధములగు మోటారులలోని సైనికులు.

లండను, సెప్టెంబరు 19:—సేనాముఖమునందున్న రైటు విలేఖకు డిప్యూ వ్రాయుచున్నాడు. ఆంగ్లల మహావిజయములకు ఈ సాయుధములగు మోటారులు విశేష సహాయ కారు లయ్యెను. వానిలోని సైనికుల ధైర్య సాహసములను లోక మంతయు ప్రశంసించుచున్నది. పదాతి సేనలు సాహసింపజాలని స్థలములలోనికి ఆసైనికు లతి ధైర్యముతో బోయిరి. రెండు మోటారుల పండ్లు పదాతివర్ణమునకు చాలకాలము నుండి సాధ్యపడని హైఅడవిని తుడిచివెట్టు గలిగెను.

శత్రువుల ప్రతియుద్ధములు.

ఈయుద్ధమునందలిను శత్రువుల ప్రతియుద్ధములు వ్యర్థమునను, అత్యల్పములునై యుండెను. శనివారము నాటి యుద్ధయమున పోజుయన్న ప్రాంతమున శత్రువులు తీవ్రముగ ప్రతియుద్ధమున ప్రారంభించిరి. ఇందును శత్రువులు విశేషనష్టముతో నిశ్చేషముగా నోడింపబడిరి.

మాకెట్ మైదానము బ్రిటిషువారి వశమగుట.

శనివారమునాటి రాత్రి మాకెట్ మైదానమును బ్రిటిషువారు రెండు వశము చేసికొనుట ముత్త్యన్త మైనది. శత్రువులు దాగికొనుటకు శ్రవ్యకొనిన గుంటలు వైస్సానములతో జేరి నరుసగానుండెను. వీనియందు మర ఫిరంగు లనేకములు ముండ్లవలెనుండెను. బ్రిటిషువారు ఎదురుగానిల్చి పోర్ల బయల్పింపలేరై. కాని వారు దానిదుట్టును కందకమును ద్రవ్యకొని గుంటలను ప్రేల్చివేసి, ఆందుండిన శత్రువులవైదొలులను వర్షించి వారు లొంగిపోవునట్లు చేసిరి.

జర్మనుల ఫిరంగులు

లండను, సెప్టెంబరు 20:—ఈమధ్యాహ్నము సర్ డగ్లస్ హేగ్ గారిట్లు ప్రకటించిరి:—ఆంకరునదికి దక్షిణమున జర్మనులు వ్యర్థప్రయత్నము లొనర్చి నిశ్చేషముగా నోడింపబడిరి. రంగమునం ధేయము మార్పుగలుగలేదు. మర ఫిరంగులు రెండు శత్రుఫిరంగి స్థానములను స్వాధీనముగను సామగ్రి నిలువ స్థానములను వ్యర్థముచేసెను. ఆరాముకు దక్షిణమున స్వల్ప

యుద్ధము జరిగి 200 గజముల శత్రుకందకమును వశపఱచుకొ శత్రువుల కిమియగు నష్టము గలిగించితిమి 24 వ తేదీని ఫాల్కెం హేగ్ వ్రాసిన పత్రములు ఇటీవల ఒక ఖైదీయొద్ద పట్టువడెను. జర్మను ఫిరంగుల దుర్వ్యయము నానాటికి మించిపోవుచున్నదనియు, చేయబడుచున్న ఫిరంగి కంటె వ్యయముచేయబడుచున్న ఫిరంగుల సంఖ్యయే విక్రమగుచున్నదనియు ఆపత్రమునందు వ్రాయబడియున్నది. ఫిరంగులవలెనే మందుగుండు సామగ్రియు అధికముగా వ్యయము చేయబడుచున్నది. అన్ని పట్టాలములవారును కస్తువ్యయమున మెలకువతో నుండవలయుననియు, లేనియెడల వ్యయపడిన వానికి బదులు క్రొత్తవానిని దెచ్చుటయు, యుద్ధరంగమునకు నవీన పరికరముల దెచ్చుటయు కడు కష్టమగునని ఆ పత్రము నందు వ్రాయబడియున్నది.

పరాసు ముఖ్యమంత్రి

పార్లమెంటు సభయం దుపన్యసించుట

పారిసు, సెప్టెంబరు 20:— యుద్ధ మింకను జరుగు విషయమును గూర్చియు, పరాసు ప్రజలను బలియిచ్చుటను గూర్చియు సాంఘికవాదుల ప్రశ్నలకు ప్రత్యుత్తరము లిచ్చుచు పరాసు ముఖ్యమంత్రి బ్రయండుగా రిట్లుచెప్పిరి—వారు మిరి మండలి మహాకార్యముల నుగడించుచు బ్రిటిషువారు ప్రాప్త రంగమున అతి ముఖ్యములగు విజయముల నొందుటయే గాక, సముద్రములపై తమహక్కును గాపాడుకొనుచున్నా రని చెప్పి విచ్చిరి. సాంఘికవాదియగు బ్రెజుగారు ఈ వాక్యమునకు ఆక్షేపణచెప్పగా బ్రయండుగారు తమ ఆసనమునుండి లేచి జర్మనుల దుర్జయములను మరల జ్ఞప్తికి దెచ్చి, మీదికి వచ్చిన శత్రువుల ద్రోసివేయు ఘృతమును నిరూపించి యిట్లనిరి. "సంధిని గూర్చియు శాంతిని గూర్చియు మాట్లాడుట కీ సమయమేనా మీకు దొరకినది? దీనివలన హతులైన మనవీరుల కెంతటి అమర్యాదకలుగును ప్రాణములను ధనమును దక్కించుకొనుటకు పరాసువారు సంధిచచ్చు గింతురని ఎన్నడును తలంపకుడు. కాని ప్రస్తుతము సంధిచేసికొనుట మన కవమానకరముగదా శాంతియును, న్యాయమును గలుగుట సంపూర్ణ విజయానంతరమేకాని అంతకు ముందు గాదు." సభయందందరికిని ఈవాక్యము లత్యుత్సాహమును గొలిపినవి. చాలనేపు కరతాశ్చర్యములచెలరేసెను.

సోము రంగము.

కాలమానస్థితి ప్రతికూల మగుట.

పారిసు, సెప్టెంబరు 19:—ఈమధ్యాహ్న మిట్లు ప్రకటించబడినది:— సోము రంగమున కాలమానస్థితి యుద్ధమున కాటంకము గలుగజేసెను. బెర్లిన్ కి తూర్పున మేము ముందుకు వచ్చితిమి. శత్రువులు సాంపెనునందు తీవ్రముగా ప్రతియుద్ధము సలిపి విశేషనష్టముతో నోడిపోయిరి. మోట్లోమునకు రంగమునందు శత్రువులు ప్రతిముట్టడులు సలిపిరిగాని యని నిశ్చయముగా భగ్గుము లయ్యెను. సాంపెనునందు శత్రువులు విడువారులు రవ్యను భాగమును ముట్టడించిరి. మర ఫిరంగుల అగ్నివర్షమున అవియన్నియు భగ్గుము లయ్యెను.

పరాసు సేనాముఖము

పారిసు, సెప్టెంబరు 20:—నిన్నటిరాత్రి యిట్లు ప్రకటించిరి:— సోమునది గట్టులపైను, మ్యూసునదికి తుడిగట్టున ప్లొరీవాస్ హిట్టర్ రంగమునందును తీవ్రముగ ఫిరంగియుద్ధము జరుగుట తప్ప విశేషము లేమియులేవు. సేనాముఖమున చాల మోట్ల కాలమానస్థితి యుద్ధమున కాటంకము గలుగజేసెను.

జర్మనులు నెట్టివేయ బడుట

పారిసు, సెప్టెంబరు 20:—ఈమధ్యాహ్న మిట్లు ప్రకటించబడినది.— 76వగుట్టయొద్ద జర్మనులు పోరునలిపి మాముందటి సంస్థాపనలలో నొక దానియందు కాలాపెట్టగలిగిరిగాని మేము వెంటనేతలపడి వారినుండి నెట్టివేసితిమి.

పరాసు విమానము.

ప్లొరీనాయందు బలేరియనులు క్రిక్కిరిసియుండిన కొన్ని ఇండ్లను మేము తుడిచి శత్రువురుగు లేకుండచేసి ఖైదీలననేకులను బట్టుకుంటిమి. వారు స్వరక్షణమున నతి క్రౌర్యభావము నవలంబించిరి. పరాసు విమానములు మొనాస్టరుపై బొంబులను వర్షించెను.

రుష్యా

తురుష్కులను తరుముట.

వెట్రోగ్రాడు, సెప్టెంబరు 20:— ట్రాన్సినుండి రష్యా వారు తలపడుట వలన తురుష్కులు 40 మైళ్లు వెనుకకు పోయిరి. రష్యావారు హమడానుకు 20 మైళ్లలో నున్నారు

గెలీషియా రంగము

రెవ్యూల అవస్కందనము.

సెప్టెంబరు 18.—గెలీషియా రంగము నందు రవ్యుల అవస్కందనము ప్రారంభ మగుట తోడనే తీవ్రమగు యుద్ధము దక్షిణమునుండి హాలిక్ కు తీరమునకు పోయెను. అచ్చట జనరలు చెబ్బచ్చగారు తురుష్కులను, జర్మనులను తీవ్రముగా యుద్ధించుచున్నారు. ఇది ఇట్లుండగా దక్షిణమున అతి బలీయములగు శత్రురక్షితస్థానముల యెదుటనున్న రవ్యులు తాము జయించిన స్థానములను కాపాడుకొనుచున్నారు.

కార్పేథియాను రంగము.

లండను, సెప్టెంబరు 19.—రవ్యుల లిట్లు ప్రకటించిరి. నాచికాకానది ప్రాంతమున తీవ్రమగు యుద్ధము జరుగుచున్నది. శత్రువుల ముట్టడుల నన్నిటిని మేము వ్యర్థముచేసి యొడించి వారికి విశేష నష్టము గలిగించితిమి. కార్పేథియాను కనుమలందు శివీని ప్రవాదుగములలో అనేకములను మేము వశపఱచుకొంటిమి. అక్కడ జయదట్టముగా కురియుచున్నది.

నూతన ఋణము

సెప్టెంబరు 9.—నూటికి 5½ వోప్సన వడ్డీతో 8000 లక్షల పానుల అప్పు రష్యాకుండే అక్టోబరు మాసమునందు నశనాలచేయబడును. ఈ అప్పును 10 సంవత్సరములలో తిరిగి చెల్లించుదురు.

కాక ససురంగము.

కాక ససురంగమునందు, రవ్యుల పట్టెగు రంగము నందును మారుపులలేనని రవ్యులు ప్రకటించిరి.

ఇటలీ

ఇటలీవారి యవస్కందనము.

లండను, సెప్టెంబరు 18.—“టైమ్స్” పత్రికకు మిలీటరీ విశేషుడిట్లు వ్రాయుచున్నాడు:—ఆరువారముల నుండి ఆస్త్రియనును బలపఱచుకొనుచుండిన కాన్స్టాన్టినోపులునందలి బలీయ మగు స్థానమును ఇటలీవారు తమ యవస్కందనము నందు వశపఱచుకొని బ్రిటీ యనువేర బరచుచున్న కొండలపై బ్రవేశించిరి. వారికి 12 మైళ్లు ఉత్తరమునున్న మాక్ ఫాల్గునునుండి గోజియాకు తూర్పునకును, ఒపాషియా సెల్ కుత్తరము నకును యుద్ధము వ్యాపించినది. ఇటలీవారు 2½ మైళ్లు ముందుకు పచ్చి మాగడో అను గ్రామమును వశపఱచుకొనిరి.

ఆస్ట్రేలియా

ఆస్ట్రేలియా యందలి నిర్బంధ సైనిక సేవ.

సిడ్నీ, సెప్టెంబరు 19.—ఇక్కడి నగరమందిరమునందు ముఖ్యమంత్రి హ్యూగ్సంగారు నిర్బంధ సైనిక సేవను గురించి బహిరంగోపన్యాసము గావించిరి. వేలకొలది జనులు సభకు వచ్చిరి. వెక్స్-వేలమంది పోటు లేక వెడలిపోయిరి. పోషణ భారములేని అవివాహితుల నందరిని సైన్యమున జేర్చుట ముఖ్యమని హ్యూగ్సంగారు చెప్పిరి. పూర్వము ముఖ్యమంత్రిగా నుండిన హోల్కెట్ జోసెఫ్ కూకగారును, వాట్సన్ గారును అత్యుత్సాహ కరములగు సుపన్యాసము లిచ్చిరి. జాతీయ సంఘముల సేర్పఱచిన వెనుక సభ ముగించిరి.

రొమేనియా

రష్యా రొమేనియనుల అవస్కందనము.

బుఖారెస్టు, సెప్టెంబరు 20.—రైయను లోయయందు రష్యాట్రాన్సిల్వేనియానులను స్వల్పయుద్ధము జరిగినది. రైయను లోయ యందు శత్రువులము విశేషముగా మున్నందున మేము కొంచెము వెనుకకు పోవలసి వచ్చెను.

డ్రొబ్రాజా రంగము

కొబ్రాడినుకు వైర్యుతి దిశనుశత్రువులు రెండు సార్లు తలపడి యోడిపోయిరి.

డ్రొబ్రాజా రాష్ట్రమునందు శత్రువుల స్థితి

లండను, సెప్టెంబరు 20.—బుఖారెస్టునుండి 18వ తేదీని ఈక్రింద, రెంటివార్త వచ్చినది.— డ్రొబ్రాజా రంగమునందు రవ్యులును, రొమేనియనులను రెండు సేనాముఖమును చాల తగ్గించుకొనినందున శత్రువులకు విషమస్థితి కలిగినది. మహా యుద్ధము జరుగనున్నది. ఇంతవఱకు మన కనుకూలములగు స్వల్పయుద్ధము లనేకములు జరిగినవి.

రొమేనియను విజయము.

బుఖారెస్టు, సెప్టెంబరు 20.—రొమేనియా రిట్లు ప్రకటించిరి:— డ్రొబ్రాజాయందు కాన్స్టాన్టినోపులునుండి చెన్న నోదాకు పోవు రైలుమార్గమునకు 11 మైళ్లు దక్షిణముగా మున్న ఎనీజియాలో రొమేనియనులు ముందునకు సాగి కొన్ని విజయముల నొందిరి. శత్రువుల ముఖ్య సేనలలో తీవ్రయుద్ధము జరుగుచున్నది.

బాల్కను

సెలోనికా రంగము.

లండను, సెప్టెంబరు 19.—సెలోనికా రంగము నుండి పరానువా రిట్లు తెలిపిరి:—స్ట్రుమారంగమునందు మార్పు లేదు. పోలోక్ ప్రాంతమునందు ఇటలీవారికిని బల్గేరియనులకును యుద్ధము జరిగినది. సెర్వియను రంగమునందు తీవ్రమగు కరంగి యుద్ధము జరిగినది. లెటెర్నిక్ ప్రాంతమునందు రెండుపర్వతములు బల్గేరియనులు తలపడిరి కాని వారిప్రయత్నము లన్నియు విఫలము లయ్యెను. ప్లానీ నాయెద్ద శత్రువులు ప్రతియుద్ధము లేమియు ప్రయత్నింపలేదు.

బల్గేరియను పరాజయములు.

లండను, సెప్టెంబరు 20.—సెలోనికా నుండి పరానువా రిట్లు తెలిపిరి:—స్ట్రోనికాకు తూర్పున డ్రాడ్ నదీ ప్రాంతమునందు మేము బల్గేరియనుల ముట్టడులను ఖగ్గుము చేసితిమి. శత్రువులు ఆస్త్రిక సేనలతోగూడ వచ్చిరి. మాకు ఎదురైతే శత్రువులు పిచాడెరిక్ ఉత్తరమున కొండలపై శత్రువులు మూకొత్తిడి గలిగించుచున్నారు.

డోయిర్క రంగము.

లండను, సెప్టెంబరు 20.—సెలోనికా నుండి బ్రిటీషు వారిట్లు తెలిపిరి. డ్రామాపురమునందలి బండ్లమీద రైలుబండ్ల మీదను మన విమానములు బాంబులు వేసెను. డోయిర్క రంగమునందు విశేషములు లేవు.

కర్నాట

మిత్రమండలివారు.

సెరోను కాంబెల్లులను వశపఱచుకొన నుండుట. లండను, సెప్టెంబరు 19.—తెల్లన నగరమునందలి కాన్స్టెండు అను అమెరికను పత్రికల విశేషుడు న్యూయార్కు క్రింది నిధమున తంతివార్త నిచ్చుటకు ప్రభుత్వమువారికిరించిరి. ఆంగ్ల పగాసులు అద్వితీయముగా జరుపుచున్న ముట్టడులవలన జర్మనులు సోమురంగమున వెనుకకు రాకలసియుందురు. వెరోను కాంబెల్లులు మిత్రమండలివారి వశమగు నన్న ఆశ్చర్య మేమియు నుండదు.

జర్మనుల వివాదము

లండను, సెప్టెంబరు 18.—“కోల్ని స్క్రూవాల్కు కీటంగు” అనుపత్రికకు తూర్పుఆఫ్రికా విశేషుడు డిట్లు వ్రాసెను. ఈ నహా యుద్ధనాటకమునందు అతిముఖ్యమగు రంగము సాంతము కావచ్చును. జర్మనుప్రజ లందరును తూర్పుఆఫ్రికా యందు తమకట్టకడపటి ఉధినివేళమును గోల్పోవుట కెంతయైన చింతించుదురు.

హాలండు

డచ్చి ఈస్టెండ్సు దీవులు

హేగు, సెప్టెంబరు 20.—డచ్చి ఈస్టెండ్సు దీవులలో సేనలను వాకాదళమును హెచ్చించుటకు హాలండు కొంతనము వారు శ్రద్ధవహించెదరని రాజ్యాంగసభలో విశ్లేషణ నారాజీగారు నడిపిరి.

డచ్చి పార్లమెంటుసభ.

రాజీగారి యుపన్యాసము. హేగ్, సెప్టెంబరు 19.—క్షేట్సు జనరలు పార్లమెంటుసభోప క్రమణమున విశ్లేషణనా రాజీగారు హాలండు మాన్యులను, స్వాతంత్ర్యమును గాపాడుకొనుటయే తమ మహా ధర్మమని చెప్పిరి. సేనలు ఎట్లప్పటికిని బలపఱచుచున్నవి.

డచ్చివారి సబ్బరైదు.

హేగ్, సెప్టెంబరు 19.—తూర్పు దీవులకు బోవుచున్న “క 1” అను డచ్చివారి జలాంతగ్రామిని నడిపించు “వెటర్న్” అను డచ్చివారిక ఆండ్లదామునుండి ఈ వోవుకు వచ్చినది.

దేశీయ తంత్రీవార్తలు

(మా స్వకీయ విశేషకుల వద్దనుండి) దక్షిణహిందూస్థానము

శ్రీహత్య.

పొన్న మరావతి అనుగ్రామమున నెనగో యొక మహాద్యుతియశ్రీని హత్యచేసిన కరణమునకు తెలిసి ఆహోక్షితిని శవమును వెలికించి పట్టుకొని హత్యచేసిన వారినిగూర్చి దర్యా పు చేయుచుండగా హంతకు లాశనును చురల వారింది తలనరికి తల నొకచోటను మొండెము నొకచోటను పాతి పెట్టిరి. కరణము మరల వెలికించి తలను మొండెమును వైకి తీయించెను. తిరుమాయము పోలీసు ఇన్ స్పెక్టరుగారు దర్యాపు విమర్శము వెల్లిది. ఈ గ్రామము పునఃకొట సంస్థానము లోనిది.

బొంబాయి

సర్ సామూల్ బ్రోచామిల్సు కంపెనీ.

బొంబాయి, సెప్టెంబరు 20.—గ్రీవుకాటును కంపెనీ వారు దివాల తీసిరి. కాన ఈ కంపెనీవారి ఏజెన్సీక్రింద 9 వైడ్ వర్తక సంఘములవారును పక్షులును కలసి ఇటీవల కొనిన ఎంప్రెసు స్పీర్సింగు వీవీంగుమిల్సు, కన్నాటుమిల్సు, ఇంపీరి యలు కాటునుమిల్సు, జేమ్సుగ్రీవుమిల్సు అను 4 యంత్రికాల లను మరల క్రియించిరి. సర్ సామూల్ బ్రోచామిల్సు కంపెనీ అను పేరిట కొందరు పక్షు లొక సంఘముగ చేరియంత్రికాలల హక్కును సంపాదించిరి. వారివాటాకు రు100ల వంతున 50000 వాటాల సేర్పించి 50 లక్షల మూలధనముతో పనిచేయ నిశ్చయించి కరణములను ప్రకటించిరి. నూలును చవరకు బట్టలుచేయుట, ప్రబ్లిమున్నగు సరకుల క్రయ విక్రయములను జరుపుట రంగులను చేయుట రంగులను వేయుట మూలనముట్ట మున్నగు నవి పనిచేయదలచిన కార్యములు. వీని సుధురాదాను గోకులదాను కంపెనీవారిని ఏజెంట్లుగా నియమించిరి. పరిపాలక సంఘముగ ప్రముఖులు చాలరుంగి గలరు. సర్ సామూల్ బ్రోచా సర్ సామానుజేవిడు, సర్ కాన్స్టేనహంగిరు, మా. సర్ ఫజుల్బాయి కరించాయి, సుధురాదాను గోకులదాను, రామనారాయణ హరదాందరాయి, సి. ఎం. నాడియా, ఎం. ఇ. డి న్నాగార్లు డైరెక్టరులుగా నియమింపబడిరి. 50 లక్షలలోను 25 లక్ష లిదివరకే బోపాయికారీగా నమాల్నెనగిగాన మిగతా 25 లక్షలకు మాన్రమే వాటాల నన్యజూపిరి. సేతుదయమున అన్యకము ప్రారంభ మైనది. మధ్యాహ్న భుజనరికి పూర్తియైపోయినది. ఇంక నెందరికో వాటాలు దొరకకుండ పోయినవి.

రైలు బండ్లు మరల నడచుట.

మార్వారు నిండ్లనుకును మార్వారు సారీకిని నకును మరల రైలుబండ్లు నడచుచున్నవి.

బంగాళము

బంగాళ పటాలము.

కలకత్తా, సెప్టెంబరు 20.—ఈపటాలములో చేరిన పదాతులు 31 మందియును అనుచరులు 4 గురును సేటిరాత్రి బయలుదేరి వెళ్లిరి. వీరితో మొత్తము 45 మంది వెళ్లిరి. వీరిని వీడ్చోలుపుటకు చాలరుంగి శ్రీలును పురుషులును రైలుక్షేత్రమునగ్గ నమావేశమైరి. పౌరులు పదాతులకు సుధుర పదార్థములను సిగరెట్లను ఇచ్చిరి. మరి 40 మంది కొన్స్టాబులలో బయలు దేరెదరు.

పోస్టుమాస్టరు వైని కేసు

కలకత్తా, సెప్టెంబరు 20.—సుగంధ పోస్టుమాస్టరు హరిలాలు మహాని కనునరేడు సేనింగ్సుహంకి నిక్షేపములలో నుండి సామ్యుత్తీసికోన గోనవారియొద్ద నుండి పాసుబుక్కులను చోళాస్త్రు ఖాతములను పుచ్చుకొని రు 8000 లు హరించెను. యుక్తము ముగియునకునూ సామ్యుక్త్య పీలులేదని నిక్షేపకులతో చెప్పెను. అది అరిగిమీద కేసు చేయబడినది. హుగ్లి డిస్ట్రిక్ట్ సేనిప్రేమిగారు పిచ్చాణ చేసెదరు.

పంజాబు

సైనిక సేవ.

సింఘా, సెప్టెంబరు 20.—పంజాబు రోతనమువారి యుద్ధోగ్యులలో నున్న డోక్టరు లగు భౌతియులును యూరోపియనులును 190 మందికి వైగా సైనిక సేవకు నియమింపబడిరి. పంజాబు కమిషనుకాఫువారు 24 గురు, పోలీసు కాఫు 18 గురు, ఓ. డబ్ల్యూ. డి. సోడ్స్ కాఫు 14 గురు, కాల్యుల కాఫు 28 గురు, వివ్యాకాఫు 8 గురు, అటవీకాఫు 14 గురు, వ్యవసాయకాఫు 1 గు, మహావీరకాఫు 11 గురు, వైద్యకాఫు 33 గురు, వైనిక వైద్యకాఫు 26 గురు, అసిస్టెంటు సజ్జనులకాఫు 40 మంది.

సింలా

రాజప్రతినిధిగారికి వచ్చిన తంతివార్త.

సింలా, నెవ్రెంబరు 20:— 18వ తేదీ గల ఈ తంతి వార్తను యిండియా పత్రికా గారికి రాజప్రతినిధిగారికి పంపిరి.

బ్రిటిషు రంగము.

శ్రీకృష్ణవరము నాడు బ్రిటిషువారికి మంచివిజయము కలిగినది. బ్రిటిషు సేనాపతి కే. జి. అడవి కుమ్రమున 500 గజములు నిస్తరించినది. కొన్ని రైట్ల మార్చి నువ్వు - డైరీస్ అను మూడు గ్రామములను బ్రిటిషు సేనాపతి నిమిడినది. ఇవి చాల నెట్ల గ్రామములు. ఒక్కొక్కటి గిట్టించుటకు రెండు రెట్లు నెట్లదిగా నుండును. బ్రిటిషువారు శనివారము నాడు మరల 6 మైళ్ల పొడగున 1 మొదల 2 మైళ్ల పొడవున ముందుకు పోయిరి. ఈ రెండు రోజులలోను 4000 ఘంఠిని 116 గురు పైకి కొట్టినట్లును 6 కిరంగులను 50 మర కిరంగులను పట్టుకొనిరి. ఆదివారమునాడు గూడ మరల వారికి విజయము కలిగినది. కొన్ని రైట్లయొద్ద వారు మరల 1000 గజముల నాక్రమించిరి. కిరంగుల గమిపమున ఒక మైలు పొడగున నున్న దానూర్ను బ్రెంచి అనునొక శత్రు రక్షితస్థానమును మొత్తము పోరము యొద్దనున్న మరయొక గురక్షితస్థానమును గూడ బ్రిటిషువారు వశపరచుకొనిరి. శత్రువులు పలుసార్లు ప్రత్యేకముగ తలపడి యోడిరి. డైరీస్-మార్చి నువ్వులకు మధ్య తలపడుటకు ముందుకు వచ్చిన శత్రు సేనను బహిరంగ స్థలమున రెండు బ్రిటిషు సేనలు చుట్టుకొనినను, అచట నుభాముఖిని పోరు జరిగినది. జ్వయలలో చాలమంది హతులైరి. హత శేషులు పారిపోయిరి.

పరాసు రంగము

నామకు వైద్య దక్షిణములయందు శత్రువులు తలపడగా పరాసువారు తరిమిరి. ఆదివారమునాడు పరాసువారు శత్రువులను తలపడి వెన్నెండు, ఒకలన్ను, టెర్నీ, గ్రామములను పూర్తిగా పట్టుకొనిరి. ఆ గ్రామములలో కొన్ని పిల్లలు మార్చి మింకను శత్రువుల వశమున నున్నవి. డెనీకోరుచుట్టును పోరు జరుగుచున్నది. ఆ గ్రామ మింకను జర్మనుల వశముననే యున్నది. కాని దానిని వెన్నెండు, ఒకలన్ను, టెర్నీలకును నకునకుండు కందకములు పరాసువారి వశమైనవి.

ఇటలీ రంగము.

కాన్స్టాంటినుపుల్ నుండి వెల్లొన్న కు తూర్పున ఇటలీవా కళ్ళకుండును ప్రాంతంబింది. సానుగ్రాడ్ పట్టణ దానికి దక్షిణముననున్న వెన్నెండుకందులను ఇటలీ వారు వశపరచుకొనిరి. డోలో పట్టులో కారెయలు కొండను ఇటలీ వారు రాక్రమించిరి. సుగుణాగోయలో ఇటలీవారు శత్రువుల నోడించిరి.

రష్యా రంగము.

స్ట్రాస్బర్గ్ కు దక్షిణక్కున బ్రెజిలీ దక్షిణమున తీవ్రమగు పోరుజరుగుచున్నది. అచట రష్యావారు కొన్ని స్థానములను 551 నుండి తురుష్కులను పట్టుకొనిరి. హాలిన్స్ కు త్తరమున రష్యావారు 3174 గురు జ్వయలను పట్టుకొనిరి.

మేమెనియా రంగము.

మేమెనియావారు బ్రాస్ల్యానియాలో ముందున కేగుచు డెబ్బాను-కోహలనుల నాక్రమించిరి. వారు హట్టుగు ప్రాంతమున గూడ పోరుచున్నారు; గాన డోబ్రుజాయెద్ద రష్యా సేన వెనక్కు పోయినది. సెర్బియా-కనస్టాంయ యాయి సుబానికి ఉత్తరమున 10 మైళ్ళ దూరమున రష్యావారున్నారు.

బెల్జియం రంగము

సెర్బియావారు నలోనికా వైకి పోరుచున్నారు. వారు 32 కిరంగులను పట్టుకొనిరి. బల్గేరియా సేన వికావికలుగా మొనార్చి పంకకుపోవుచున్నది. ప్రాన్సు రష్యా సేనలు పోరి నాన్స్టర్క్ కు వచ్చినవి. బ్రిటిషు సేనలు స్త్రుమానవిదిది గ్రామములను ముట్టడించినవి. ఆగష్టు నెల 25-29 తేదీల మధ్య బ్రిటిషు వారికి విజయములు వెలసినట్లుగా శత్రువుల రాకపోకల టైలుస్థానములవైపున దాడులనుకు 80 మైళ్ల దూరముననున్న హమ్మి మున్నగు స్థానములవైపున బాంబులను వేసినది.

తూర్పు ఆఫ్రికా రంగము.

దెబ్బియం సేనలు ఖిబోగా నాక్రమించెను. ఆ రేచియా.

ఈ నడుమను ఏడెనుయొద్ద చిన్నచిన్న యుద్ధములు జరిగినవి. ఈ వెలారంభమునందున్న మా సేనలో నల్లము కొద్దిగా కలిగినది. శత్రు సేనలో 100 నుండి హతులైరి.

బంగాళా గవర్నరుగారి కార్యవివరణక సభ.

సింలా, నెవ్రెంబరు 20:— ముఖ్యమంత్రి సభ్యులు సాంఘిక ముదాగారికి బదులుగా మాన్ సర్ సర్వేంద్ర ప్రసన్న సింహగారిని బంగాళా గవర్నరుగారి కార్యవివరణక సభలో వర్తమానా నియమించుటకు శ్రీరాష్ట్ర ప్రకృతిగా రంగీకరించిరి.

ఎస్కూరు పోలీసు కోర్టు

ఎల్. ఎ. కామయేదూగారు

నెవ్రెంబరు 21 గురువారము

యూరోపియనుని దగానేము:— అడ్మినిస్ట్రేషన్ కంపెనీ ఆఫ్ టెక్స్టైల్స్ మాఫరింజెండ్లెట్టు డి. ఐ. యన్ అనునతడు స్మిత్ ఆండ్ కంపెనీ ఏజెంట్లు సి. స్మిత్తుగారికి రూ 1098 లను బాక్యం డెన్. జూలై 4వ తేదీని దావాదారు ముద్దాయి వైనప్పైకే మునకు డిక్రీ చేయించెను. డిక్రీ మొత్తమున నెలకు 50ల చొప్పున వాయిదాలవై చెల్లించుటకు ముద్దాయి కోర్టువారి యనుమతిగోరెను. కొంత ఆస్తిని ధరావత్తుగా వ్రాసియిచ్చినగాని అట్లు జేయుట కంగీకరింప జాలనని దావాదారు బలకగా తనకోక గుఱ్ఱమును, బగ్గీయును, మోటారు వైకిలును ఉన్నవనియు వానిని ధరావత్తుక్రింద వ్రాసి యిచ్చెదనని చెప్పగా న్యాయాధికారండుల కంగీకరించెను. ముద్దాయి రెండవ మాసము పూర్తిగావచ్చుచున్నను మొదటి నెల వాయిదా మొత్తమున చెల్లించనందున దావాదారు వానివైపునలకేను తెచ్చెను. ముద్దాయికి నన్నును లంప బడినది.

సి. సి. ఎస్. వెల్లిగారు.

చొరకేము:— మునుస్వామితుంబు అనువాడు 16 వ తేదీని మైలాపూరునం దొకరి గృహమునండి బిలవగల బట్టల నపహరించి పోలీసువారిచే పట్టుబడిరి. న్యాయాధికారి కేసును విచారించి మొదటి ముద్దాయికి ఆరుమాసములు కఠినశిక్షయును రెండవ ముద్దాయికి మూడు మాసములు కఠినశిక్షయును విధించిరి.

ఇటీవలి తంతివార్తలు

లండను, నెవ్రెంబరు 20:— సభయందు మాట్లాడుచు పరాసు ముఖ్యమంత్రి బ్రయండుగా రిట్లు చెప్పిరి:— నిర్బంధ వైనిక సేన ఇదివఱ కన్నెడను నెర్బంధింపబడినట్లు బ్రిటిషు వారి చారిత్రమునందు లేదు. బ్రిటిషుదేశము ఈ మహాసేనను కూర్చుటకు ముందెట్టి కష్టముల నొందెనో మనకు తెలియును. మనదేశములో నివసించుచుండిన తటల బ్రిటిషుజనులు యుద్ధ సన్నద్ధులు కావలసినవైనను. వారిప్పుడు మన పక్షమున జయప్రదముగా పోరుచున్నారు. బ్రిటిషుదేశము తనంతటానే, లాకహిత మగునట్లు యుద్ధమునకు దిగి ఇప్పుడు తన కార్యములను వృద్ధిచేసికొనినది. మెసిడోనియా పర్వతములందు మనతో పాటు బ్రిటిషుదేశమును ఎట్టిపాట్లు పడుచున్నదో మనకు తెలియును. బ్రిటిషువారికి గలుగుచున్న నష్టపు లెక్కలనుజూచి ఆదేశము చేయుచున్న పని నాలోచించుకొనవలెను.

లండను, నెవ్రెంబరు 20:— కలలోని గెజెట్టుకు ఆంధ్ర ద్వామునండి ఈక్రిందలెంతివార్త వచ్చెను:— గొరిజియావద్ద నున్న కొమెనోవీర భూమియందు ఇటలీవారి పుష్కలములును యుద్ధము ఇదివఱ కన్నెడను వారు సరిపి యుండనంతటి తీవ్రమైనది. దీనిని పశ్చిమరంగమున యుద్ధము లో నైనను లేక తూర్పురంగమున ఇటీవల రష్యాను లాగంబించిన అనన్యందనముతో వైనను పోల్చవచ్చును.

ఇటలీవారు జనల్ బ్రెస్లాఫ్ గారి యుద్ధతంత్రముల ననుసరించి పదాతిదళములను గుంపులుగుంపులుగా కూర్చి పోరుచున్నారు.

సీమటపాలు తీసికొని మొలులుబండి బొంబాయిలో నేడు పర్యాయము గం 12-10 ని. బయలుదేరెను.

లండను, నెవ్రెంబరు 20:— సెర్బియావారు హెజో డ్గలను పెట్ట నాక్రమించుట చాల ముఖ్య విషయము. ఉత్తర పశ్చిమ భాగమంతయు దీనికి గురిమై యున్నది. సెర్బియా మొనార్చిరుటకు రాకపోకలు జరుగకుండ సెర్బియావారి పుట్టు నిరోధింప గలిగియున్నారు.

కలకత్తా, నెవ్రెంబరు 20:— ఈకేసులో శిశిరకుమార రాయి అనునతనిని విచారించుటకు గవర్నరుగారు ఎం. సి. తిలర ఐ. సి. ఎస్. దివానుబహదరు హరినాథరాయి మా ప్రాధమిక చంద్రమిత్రగార్లను గవర్నరుగారు నియమించిరి. బండిపోటులో పోయిన వెండి వాచి యొకటి ముద్దాయి యొద్ద దొరికినది. అతనిని పట్టుకొని నల్లను “నీకోకకు పోలీసువారు వెతుకుచున్నారు” ప్రాయబడిన 2 తంతివార్తలతో చొక్కాజేబులో నున్నవి. కొంతమంది సాక్షులను విచారించిరి.

కలకత్తా, నెవ్రెంబరు 20:— ఇటీవల లలితసార్ అను గ్రామమునందు బండిపోటు దొంగలొక సామూకారు ఇంటిపై బడు విషయమునుగూర్చి వివరములు తెలియవచ్చెను. ఇంటి యందు దొంగలు వెదురుచుండగా గ్రామములోనివారు ఇంటిని చాటువేసిరి. దొంగలయొద్ద తుపాకులును, రివాలవులును నుండెను. 1000 రూ. నగదుతోను, కొన్ని యాభరణములతోను దొంగలు గ్రామస్థుల నెదుర్కొనిరి. దొమ్మి జరిగెను. దొంగలు 12 నుండినై తుపాకులుగాల్చిరి. వారిలో 4 రు ఆసుపత్రిలో మరణించిరి. వీరిలో ఒక చిన్న బాలుడును గలడు. దొమ్మిలో గ్రామస్థులొక దొంగను పట్టుకొని చావ గొట్టిరి. చచ్చిపోయిన ఈదొంగ ఇటీవల టిప్పెరా జిల్లాయందు నిర్బంధవాసమున నుంచబడిన గాని ఇతడు తన స్థలమునండి తప్పించుకొనినచచ్చి దొంగల మూకలో జేరెను. దొంగలు పాకవేసిన ఒక రివాలవును కొన్ని తూటాలును ఇటీవల ఒక గ్రామ అంగడియొద్ద దొరికి పోలీసువారివశము చేయబడినది.

కలకత్తా, నెవ్రెంబరు 20:— తురుష్కులను బ్రిటిషువారు నై డిలలోను మార్చుకొనుట కంగీకరించినందున కలకత్తాలో టైటిలుగానున్న 250 నుండి తురుష్కులను బ్రిటిషువారు బ్రహ్మకుపంపిరి. వారు మంగళవారము నాడు రైలుమీద కలకత్తాలో బయలుదేరి బొంబాయికి వెళ్లిరి. వారిలో గాయములుతగిలిన తురుష్కు మైకోద్యోగులు 5 గురు గూడ నుండిరి. వారు బ్రిటిషు ఉద్యోగులతో నుల్లాసముగా మాట్లాడిరి. తురుష్కులను యూరోపు నుండి తరిమివేసెదరనుట నిశ్చయము. మాకు బ్రిటిషువారితో విరోధము లేదు. రష్యావారికిని మాకును విరోధము” అని వారిలో కొందరు బాహటముగా ననిరి. వారిలో చాలమందిని మొదటితరగతి బండ్లలోను కొద్దిమందిని రెండవతరగతి బండ్లలోను ఎక్కించి పంపిరి.

BRIEF TELEGRAMS.
Through communication between Marwar Junction and Marwar Pali has been restored.
The Postal Express train conveying the inward foreign mail leaves Bombay to-day at 12-10 hours.
As the brokers have been unable to make up their accounts as yet the share market in Bombay will continue to remain closed till Friday next. 3½ per cent Government paper was quoted at Rs. 79-8, 4 per cent. Terminable loan at Rs 97-8 and 4 per cent Conversion loan at 91-10 (ex warrant) and warrant at Rs1. 0.

ప్రకటన
ఆంధ్రపత్రికా సంచార కార్యదర్శియగు శ్రీ యుత కైపా శేషాద్రిశర్మగారు పత్రికా పక్షమున దత్తమండలములలో బని చేయుచున్నారు. కాన ఆంధ్రసోదరులు వారికి దోడ్పడి పత్రికాప్రచారము నభివృద్ధి జేరింప బ్రాధితులు.
మేనేజరు,
ఆంధ్ర పత్రిక.

ప్రకటనము.
కవిరాజు శ్రీపాదకృష్ణమూర్తిశాస్త్రిగారిచే రచించిన బొబ్బిలి నాటకము కాంపిషేషన్ ను (పోటీపరీక్షలు) ఈ నెల 23 వ తేదీ శనివారము గుంటూరు మూడో థియేటరు వారును, 30 వ తేదీ శనివారము బెజవాడ హిందూ నాటక సమాజము వారును, అక్టోబరు 4 వ తేదీ బుధవారము రాజమండ్రి హిందూ థియేట్రీకల్ కంపెనీవారును, రాజుహిందూ ప్రభమున ప్రదర్శింతురు. ఇవి సమర్థులైన 5 గురు జడ్జిలచే పరీక్షింపబడి అందు కృత్యాధ్యక్షుల వారికి నిర్ణయింపబడిన హామతు లీయబడును. వై మూడు సమాజములవారును ప్రసిద్ధిజెందియున్న వారు గావున నాటక ప్రదర్శనములు మిక్కిలి మనోహరముగా నుండును.
సెక్రటరీ
కలావలీ కార్యసానము.

నిమ్మిలపెక్కడై నా విరిగిపోయినవా? ముద్రా
ను, రాయపురముపోవు; బేసికా ఫౌండ్రీ, సి. గోపా
లనాయకర్ అండుసన్న వారు చాల త్వరితము
గను చాల శ్రేష్ఠముగను బాగుజేయుదురు.

THE GREAT WAR.

French Premier's Impressive Speech.

PEACE ONLY POSSIBLE WITH VICTORY: TRIBUTE TO BRITAIN.

Russian Offensive Renewed in Galicia.

COSTLY STRUGGLE FOR A VILLAGE: ARMoured CARS USED

THE ITALIAN FRONT: UNPRECEDENTED FIGHTING.

THE BALKAN MOVE: MONASTIR THREATENED.

[Reuter's Agency.]

THE SOMME FRONT.

"TANKS" IN SOMME BATTLE. Work of New Armoured Cars Described. Enemy's Consternation.

LONDON, September 20. Reuter's correspondent at Headquarters telegraphs that the advent of "Tanks" or Land "Dreadnoughts" as the Tommies have dubbed the new armoured cars, has caused consternation among the enemy and inspired the British. The first to enter Flers bore a newspaper placard inscribed "Great Hun Victory, Extra Special Edition." Eventually it placed out of action a battery and half of enemy field guns and was followed by the cheers and laughter of the Tommies. Another sat over a dugout, from which a German battalion commander emerged and surrendered. Boche prisoners near Pozieres were very curious to learn of the happenings at the Sugar Refinery, which was a nest of machineguns and which they were convinced was impregnable. The fact is a "Tank" coughing bullets burst in a barricaded door, scattering sandbags and disposed of the machine guns most effectually. Then the infantry, who had entrenched, took the place unopposed, while the ungainly machine clumsily bumped out to continue smashing the enemy defences. French papers are enthusiastic about the "Tanks," which they state are fitted with rams.

The "Daily Mail" states that this practical application of travelling forts is due to Colonel Swinton, formerly Official Eye-witness. They were constructed secretly in midland town.

Gallantry of "Tank" Crews.

LONDON, September 20. Reuter's correspondent at headquarters wires that detailed reports show that the "Tanks" greatly contributed to the brilliant British success, and the gallantry of their crews is universally commented upon. They went fearfully into action against positions which might have been the despair of infantry. Two "Tanks" gave most effective aid in clearing up the High Wood, which had defied infantry assaults.

Futile Counter-Attacks.

German counter-attacks throughout battle were few and futile. The chief counter-attack was delivered in the vicinity of Pozieres on Saturday morning. It was unfortunately timed as the British had assembled in trenches preparatory to attacking, and the repulsed the Germans with very heavy losses.

Capture of Mouquet Farm.

The capture of Mouquet Farm on Saturday night was a brilliant exploit. It is a warren of dug-outs communicating with upper works and bristling with machine-guns. The assailants did not attempt a frontal attack, but dug a trench around it, and blew in the entrances to the subterranean system and bombed the defenders into surrender.

Bad Weather on the Somme.

All Enemy Counter-Attacks Defeated.

PARIS.—This afternoon's communique says: Bad weather has interfered with operations on the Somme. We have made progress east of Berny. Enemy attacks in Champagne have been repulsed with serious losses. Two enemy counter-attacks against Morchomme failed completely. Enemy attacks in Champagne included five against the Russian sector. They were everywhere repulsed by barrage of machine-gun fire.

Situation Unchanged.

Only Minor Events.

LONDON, September 20. General Sir Douglas Haig, in a communique last night, reported that the situation was unchanged. A local enemy attack east of Martinpuich was repulsed. There has been considerable artillery activity south of the Ardre. A hostile balloon was felled by gunfire east of Ransart. An enemy ammunition depot was exploded by gunfire in the neighbourhood of Hill 60.

Operations Hindered by Bad Weather.

PARIS.—Last night's communique announced that there was nothing to report except considerable artillery activity on the banks of the Somme and on the right bank of the Meuse in the sector of Fleury-Vaux-Chapitre. Bad weather hindered operations on the greater part of the front.

German Forebodings Coming Retreat.

Allied Capture of Peronne and Comblès Expected.

LONDON, September 20. The German American correspondent, Karl Wiegand,

has been permitted to cable to New York from Berlin that it is very probable that the Germans on the Somme will retreat at various points as a result of what he describes as the tremendous and splendidly executed Anglo-French attack. He says it will not be surprising if Peronne and Comblès fall to the Allies.

Enemy Counter-Attacks Repulsed.

LONDON, September 20. Communique from General Haig this afternoon reports that south of the Ancre several enemy counter-attacks have been repulsed. Several situations are unchanged. Our artillery destroyed two hostile gun emplacements and an ammunition store. Successful minor enterprise was carried out south of Arras two hundred yards of enemy trenches being cleared and casualties inflicted. A captured document signed by Falkenhayn and dated August 24th states wastage in guns in the last few days has been considerably in excess of production. The same is true of ammunition in the main reserves of which there has been serious dereliction. All the Ranks must make most serious endeavour to assist in the preservation of the material otherwise making good of losses and placing of new formations in the field will be rendered impossible.

Germans Driven Back.

PARIS.—This afternoon's communique reports that a German attack on Hill 76 gained foothold in our advanced works on the southern side but vigorous counter-attack immediately drove the enemy out.

Premier's Impressive Speech in Parliament. Peace Only Possible with Victory.

LONDON, September 20. PARIS.—Replying in the Chamber to Socialist complaints regarding the prolongation of the war and the sacrifices of French lives, M. Briand, the Premier, paid a tribute to the efforts of the Allies and was especially eloquent regarding Britain's glorious role in France in addition to guarding the Seas. When the socialist Brizon interrupted M. Briand sprang to his feet and recalled the German aggression and France's effort in repelling the invader and said: "You choose this moment to speak of peace. What an insult to our dead France," continued M. Briand, "would not think of saving money nor even blood in exchange for an immediate peace, which to-day would be humiliating. Peace and justice in the world were only possible with complete victory." The speech created a profound impression in the Chamber and was greeted with prolonged cheering.

In the course of his speech in the Chamber, M. Briand paying a tribute to the British effort, said: "Compulsion is unprecedented in British history. We know the difficulties surmounted before Great Britain created her formidable army; the hundreds of thousands of British soldiers on our soil had to be armed. They are now fighting gloriously at our side. Great Britain entered the war spontaneously and loyally and has now extended her action. You know the difficulties she is overcoming with us in the mountains of Macedonia. Look at the figures of her losses and judge of the effort of Great Britain."

RUSSIAN FRONT.

Russian Offensive in Galicia Renewed. Enemy Attacked North of Halicz.

LONDON, September 20. PETROGRAD.—With the renewal of the Russian offensive in Galicia the brunt of fighting has been transferred from southwards to northwards of Halicz, where General Stecherbatheff is vigorously attacking the Germans and Turks, while the Russians to the southward, who are faced by a very powerful system of defences, the capture of which would have involved protracted positional warfare, are firmly holding the positions won.

Russian Gains in Carpathians. All Enemy Attacks Defeated.

LONDON, September 20. A Russian communique says:—A stubborn battle continues in the region of the river Narajayka. All enemy attacks have been repulsed with heavy loss. We carried several heights in the region of the Shibani Preva Mountain in the Carpathians, where snow is falling.

A New Loan.

LONDON, September 20. PETROGRAD.—A new internal five and half percent loan of three hundred millions sterling redeemable in a decade will be issued in October at 95.

TELEGRAMS.

NOTHING IMPORTANT IN THE CAUCASUS
Russian communique states that on both western and Caucasian fronts nothing of importance has occurred

Italian Front.

The Italian Offensive Position on the New Line

LAHORE, September 20. LONDON, September 19th. The "Times" Milan correspondent says: The Italian offensive on the Carso has taken the strongest position on the new line which the Austrians had been fortifying for six weeks, mastered its entire length and put their feet firmly on the first hills called by the name of Trieste. Fighting extends from the neighbourhood of Montalcone, twelve miles north, to the east of Gorizia and north of Oppachiasella. The Italians advanced 2½ miles and took the village of Saurgrado—"C and M Gazette".

An Amsterdam telegram to the "Cologne Gazette" says that the Italian attacks on the plateau of Komen, near Gorizia, surpass any battle in the Italian campaign hitherto, and can only be compared to the fighting in the west or to the last Russian offensive. The Italians are adopting General Brusiloff's tactics, and are making continuous assaults with dense masses of infantry.

Balkan Theatre.

Infantry and Artillery Activity. All Bulgarian Attacks Defeated.

LONDON, September 20. A French official Salonika despatch reports no change on the Struma. There has been a lively engagement between Italians and Bulgarians in the region of Poroy. Violent artillery duels have occurred on the Serbian front. Two Bulgarian counter-attacks in the sector of Vaternik have been repulsed. No enemy counter-attack has been made against Florina.

Reuter's special correspondent at Salonika says that Serbian capture of the Hajdoken ridge is most important. It dominates the whole region to the westward and northward, and enables the Serbians not only to threaten the line of Cerna, but also to threaten communications with Monastir.

Bulgarian Attacks Repulsed.

French official message from Salonika says:—We dispersed the Bulgarian counter-attack supported by cavalry in the region of Brod River east of Florina. The enemy is still resisting on the heights north of Pesderi on our left wing.

French Aeroplanes on Monastir.

We cleared out some houses in Florina and took prisoners, the Bulgarians huddled in them. They had been savagely defending themselves. French air squadron heavily bombed Monastir.

Nothing Important on the Doiron.

British official despatch from Salonika says:—Our aircraft dropped bombs on rollingstock and stores at Drama. No developments have occurred on the Doiron front.

Turks at Kavala.

Civilians Armed from Arsenal.

LONDON, September 20. The Bulgarians have armed Turkish civilians at Kavala from the Greek arsenal. This is very significant, in view of the Bulgarian assurance that permanent occupation is not intended.

The Greek Cabinet. Views of British Diplomats.

LONDON, September 20. Reuter learns that British diplomats consider that the new Greek Cabinet will be satisfactory only if it is made clear that it is a business and not a political Ministry.

ROUMANIAN FRONT.

Russo-Rumanian Offensive. A Slight Retirement.

LONDON, September 20. BUKHAREST.—A communique says: There have been unimportant skirmishes in Transylvania except in the Scream valley where violent attacks by superior enemy forces necessitated a slight retirement.

Enemy Attacks in Dobrudja Repulsed.

Two enemy attacks south-west of Cobadin in Dobrudja were repulsed.

Enemy Position in Dobrudja Critical.

A telegram from Bukharest dated the 18th instant says:—Skillful strategic movements by Russian and Rumanian troops in Dobrudja have resulted in such a shortening of the front that the enemy's position is critical. A battle is imminent. Hitherto there have been only minor actions, resulting in our favour.

Further Roumanian Success.

LONDON, September 20. BUKHAREST.—Rumanian communique announces the Rumanian success in the region of Enigla in Dobrudja nineteen miles south of the railway from Constanza to Cernavoda. Fighting continues against principal enemy forces.

HOLLAND

Opening of Parliament. The Queen's Speech.

LONDON, September 20. THE HAGUE.—At the opening of the States General Queen Wilhelmina declared that she was firmly resolved to defend the independence and rights of Holland. The army was constantly being strengthened.

Military Force to be Strengthened.

LONDON, September 20. THE HAGUE.—In the course of her speech at the opening of States General Queen Wilhelmina announced that the Government would as far as possible strengthen the military forces of the Dutch East Indies and would continue to extend the fleet.

TELEGRAMS.

A Dutch Submarine.

LONDON, September 20.

VIGO.—The tug "Witersee" towing the Dutch submarine K 1 to Dutch East Indies, has arrived here from Amsterdam.

Great Britain.

SPECULATION IN SHELLAC.

Imperial Government Considering Checks.

LONDON, September 20.

The Imperial Government is considering measures for stopping speculative inflation of the price of shellac in London and Calcutta. It is stated that much is required for military purposes.

Mr. Pease's Son Killed in Action.

LONDON, September 20.

Lieut Ronald Pease, Coldstreams, son of Mr. Pike Pease, M. P., has been killed in action.

Charge of Corruption.

Conviction of Army Clothing Department Employee.

LAHORE, September 20.

LONDON, September 19th.—Mr. Justice Low has sentenced an employee of the Army Clothing Department to five years' penal servitude for corruption. He administered the severest censure to two contractors, saying: "They leave the court free but disgraced men." He called for amendment of the law regarding bribery, and severely condemned the lack of clothing in the Clothing Department. ("C. and M. Gazette.")

The War Committee Meeting.

LONDON, September 20.

Mr. Chamberlain, Lord Hardinge, Sir Arther Hirtzel, General Sir Edmund Barrow and Lieut-Colonel Sir Mark Sykes attended the meeting of the War Committee yesterday.

Turks Forced Back.

LONDON, September 20.

PETROGRAD.—A Communique reveals the fact that the Russians are within twenty miles of Hamadan. Turks having fallen back forty miles owing to the Russian attack from Tabriz which was threatening their rear.

Australia.

CONSCRIPTION IN AUSTRALIA.

Campaign Opened By Mr. Hughes.

LONDON, September 20.

SYDNEY.—Mr. Hughes opened the Conscription campaign in the Town Hall here before a record attendance. Thousands were unable to gain admittance. Mr. Hughes, who met with a very cordial reception, said that it was only necessary to call up single men without dependants. Messrs. Holman Joseph Cook, ex-Premier, and Watson made stirring appeals, and the meeting terminated amid great enthusiasm, after a national committee had been formed.

Germany.

A German Lament.

On Loss of Last Colony.

LAHORE, September 20.

LONDON, September 19th.—An East African article in the "Kölnische Volkszeitung" says:—One of the most stirring dramas in this gigantic conflict is approaching its end. The entire German people will grievously feel the loss of their last colony. ("C. and M. Gazette.")

INDIAN TELEGRAMS.

FROM OUR OWN CORRESPONDENTS.)

(BY WIRE)

Simla.

War Cable to the Viceroy.

SIMLA, September 20.

The following telegram, dated the 18th instant, has been received by H. E. the Viceroy from the Secretary of State:

Important British success on Friday had extended the British line 500 yards north of Pourceaux Wood and included the whole of large villages Courcellette, Martinpuich and Flers each fully twice the size of Guillemont. Further progress was made on Saturday to the depth of from one to two miles on a front of six miles, and in the two days 4000 men and 116 officers were captured besides six guns and 50 machine guns. Further success was achieved on Sunday. The British gains in the vicinity of Courcellette were extended on a front of 1000 yards and in the neighbourhood of Thiepval. Hostile fortification known as the Danube trench on a front of about a mile was captured also the strongly defended work at Mouquet farm. The enemy made several heavy counter-attacks but all were repulsed and the enemy brigade advancing to attack between Flers and Martinpuich was met by two British battalions in the open. The Germans after hand-to-hand fighting were thrown back with heavy losses. The French repulsed counter-attacks north and south of the Somme and again attacking on Sunday afternoon captured the whole villages of Vermand, Oivillers and Berny except a few blocks of houses. Dencourt round which fighting continues is still in the hands of the Germans, but the French captured the organised system trenches between it and Vermand, Oivillers and Berny.

The Italians also have advanced attacking East of the Velone on Carso plateau. They captured the height of San Grado, and large entrenchments further south. The

Italians also captured the summit of Mount Cauriol in Dolomites and repulsed attacks in Suguna valley.

Stubborn fighting is taking place on the Russian front south of Brazeany on the right bank of the Zlota Lipa where the Russians captured part of positions and 551 Turks. Fighting north of Halicz the Russians captured 3174 Germans.

The Rumanians continuing the advance in Transylvania have occupied Ferozas and Kohalon and are fighting in the direction of Hatzeg but the Russian forces are falling back in Dobruja and now occupy the position ten miles north of the railway line Cerna Voda Constantia.

The Serbians continue to advance on Salonika front and have captured 32 guns. The Bulgarians are retiring in disorder towards Monastir. Franco Russian forces have arrived before Florina. The British have raided the villages across Struma. The British seaplanes between August 25th and 29th attacked the enemy railway communications in Palestine dropping bombs on stations including Homs 80 miles north of Damascus.

The Belgians have captured Tabora in East Africa. Patrol activity and small encounters are reported from Aden during the last summer. Since the beginning of September we have had a few casualties while those of the enemy are estimated at about a hundred.

Calcutta.

The Bengalee Regiment.

CALCUTTA, September 20.

Thirty-one recruits of the Bengalee Regiment and four camp followers left to night. Altogether 45 recruits have left up to date including this evening contingent. There was a large gathering including many ladies at the station to bid farewell. Ladies presented the boys with sweets and cigarettes. A further 40 will be leaving in a few days.

Change of Embezzlement.

Against a Postmaster.

CALCUTTA, September 20.

Harilal Paramanik, Postmaster of Sughanda, is being tried by the Deputy Magistrate of Hughly on a charge of criminal misappropriation. It is alleged that he has embezzled Savings Bank money to the extent of Rs. 3,000. He took delivery of several Pass Books and withdrawal forms filled up by different depositors, but withheld payment on the plea that no money could be withdrawn so long as the war lasted.

Calcutta Motor Machine Gun Battery.

CALCUTTA, September 21.

Calcutta, writes the "Statesman", is to be given yet another opportunity of being represented at the front by the war unit which she can regard and claim as her own. For some time past, there has been a movement to form and equip a unit to be called the Calcutta Motor Machine Gun Battery. Thanks in part to the assistance offered by the Government, the finance of the scheme will present no difficulties. The last formality has now been completed and the Commander-in-Chief has accorded sanction to the movement. All that remains for Calcutta to do is to furnish the personnel. The material will consist of six machine guns, twenty seven motor cycles, nineteen of them provided with side-cars, and five motor cars for ammunition baggage and supplies. Machine guns have been provided by the Government and of motor cycles and side-cars, six of which have been specially constructed to carry machine guns, have been furnished from the same source. What is now required is a complement of forty-two non-commissioned officers and men, five motor car drivers and three mechanics. Volunteers are asked for from European community, the only qualifications demanded being health and keenness. Every man will be required to become an expert motor cyclist and machine gunner, and as soon as this is achieved the battery will go to the front as a distinct unit. Two months, it is expected will suffice for training at Rawalpindi.

Bengal Executive Council.

Sir S. P. Sinha Appointed.

SIMLA, September 20.

His Majesty the King Emperor has approved the appointment of the Hon'ble Sir Satyendra Prasanna Sinha, Kt., to succeed the Hon'ble Nawab Sir Syed Shams-ul-Huda K. C. I. E., as an ordinary member of the Executive Council of the Governor of Bengal from the date on which Sir Syed Shams-ul-Huda vacates the Post.

Armed Dacoity in Comilla.

Further Details Given.

CALCUTTA, September 20.

Further details about the armed dacoity in Comilla particulars of which already have been wired show that some half a dozen Bengalees of "Bhadrolog" class raided the house of a Hindu moneylender of the village Lalitahar, four miles from Comilla town. While the house was being ransacked by the dacoits armed with Mauser pistols and revolvers a large number of villagers surrounded the house and the dacoits hastily withdrew with the loot amounting to Rs. 1,000 in cash and jewellery and faced the villagers. Free fight ensued in course of which the dacoits are said to have shot half a dozen men four of whom including a little boy died in Comilla hospital. One of the dacoits was seized by the villagers and beaten to death. It has been ascertained on enquiry that the dacoit killed had recently been interned in Tipperah district but had contrived to escape from his place of internment and joined the gang. A revolver and some cartridges thrown away by the dacoits were recovered near a village bazar.

Corporation Street Dacoity.

Trial of a Political Suspect.

CALCUTTA, September 21.

His Excellency the Governor has appointed a special tribunal consisting of Mr. M. Smith I. C. S. Dewan Bahadur Harinath Roy and Hon'ble Mr. Probas Chunder Mitter for trial of a political suspect, Sishir Kumar Roy, arrested in connection with the Corporation Street dacoity. The charge against him is that he had received a silver watch looted in that dacoity. When arrested two telegrams were found with him saying that he was wanted by police. Some witnesses were examined. The case is proceeding.

Exchange of Prisoners

CALCUTTA, September 21

A good deal of interest was displayed at the Howrah station on Tuesday in the departure by a special train for Bombay en route for Basra of about 250 Turkish prisoners who are to be exchanged for English and Indian soldiers. The party included five Turkish officers who had been wounded but were in quite good spirits, and chatted freely with the officers present. One of them said quite frankly that they knew Turks were eventually going to be "kicked out of Europe" and added "we have no quarrel with the British; it is Russia our quarrel is with." The party was eventually got away the majority. It may be mentioned, travelling in first class carriages and the remainder in second class.

Finger Print System

CALCUTTA, September 21

The efficacy of finger print system has been demonstrated in a very striking fashion a few days ago in connection with the political dacoity at Lalithar, Tippera, where as already reported the dacoits shot dead five villagers and wounded five others. One dacoit was captured by the Villagers and succumbed to the injuries received in the course of the fight. After death impression of his fingers was taken and by this means he was identified as Probodh Bhattacharjee, who absconded in July last from Tanjore Rajshahi, where he was interned under the Defence of India Act.

BRIEF TELEGRAMS

The P. and O. mail steamer "Nagova" with mail of the 1st instant, and passengers arrived in Bombay harbour this morning at 8-35. The postal expresses leave in the afternoon.

It is perhaps hardly realized that more than 190 European and Indian Gazetted Officers of the various services in the Punjab have been employed on military duty since the beginning of the war. The following list prepared in the Punjab Secretariat shows their distribution by departments: The Punjab Commission 24, Punjab Police 13, P. W. Department buildings and roads branch 14, Irrigation branch 23, Education Department 3, Forest Department 3, Agricultural Department 1, Ecclesiastical Department 11, Indian Medical Service 33, Military Assistant Surgeons 26, Civil Assistant Surgeons 40.

The Syndicate composed of nine prominent firms in Bombay and individuals which recently bought four spinning mills (the Empress Spinning and Weaving Mills, Connaught Mills, Imperial Cotton Mills and the James Greaves Mills,) under the agency of Messrs Greaves Cotton and Company which had gone into voluntary liquidation, have sold their right to a company which has been formed to take in the mills with a capital of Rs. 50 lakhs divided into 50,000 shares of Rs. 100. A prospectus issued on Monday stated the aims of the company to be to carry on the business of spinning or manufacturing or dealing in cotton or other fibrous substance, and the preparation dyeing or colouring of any of the substances, the sale of yarn or other manufactured fibrous products. The agents of the mills are to be Messrs Mathuradas Gokuldas and Company and the concern is named "The Sir Shapurji Broacha Mills, Ltd." A strong board of directors consisting of the following gentlemen has been formed:—Sir Shapurji Broacha, Kt, Sir Sassoon David, Bart., Sir Cowasji Jehangir, Bart. the Hon'ble Sir Fazulbhoy Currimbhoy, Kt, Mr Mathuradas Gokuldas, Mr. Ramnarain Hurnandras, Mr D M Wadia, and Mr F. E. Dinshaw. Of the fifty lakhs of the capital twenty-five lakhs had already been privately subscribed and shares worth rupees twenty five lakhs were offered to the public. The subscription list was opened this morning and by noon it was closed, the amount of applications being lakhs in excess of the subscriptions offered to the public.

ALLAHABAD, September 20

Although things are comparatively quiet in Sinai and the Turks having taken a hard knock have decided that it was not worthwhile trying, any further conclusions with our men. Our aviators have not been idle. They followed up the retreating enemy as far as they prudently could and bombed him at every available opportunity, and quite recently they carried out a most successful raid in Palestine. Their goal was a place called El Foula a village in new Nazareth and about 20 miles east of Caiffa, where Hedjaz railway joins up with Damascus section and where the Turks had established a huge depot. In the course of this raid our aviators destroyed a train which happened to be waiting at the station and vast quantities of stores as well as damaging a string of engines which were on the siding. Some of the photographs taken during this attack by some of the bolder airmen show clearly great extent of the damage done and loss to the Turks must have been very serious.

THE BRITISH FRONT

LAHORE, September 21

LONDON, September 20th.—The news of the last few days has somewhat clarified the situation on the allies left in the Balkans. The Serbians in August held a line from north of Vodena to Florina. The western part was most lightly held mainly by the volunteers. An overwhelming Bulgarian force stealthily gathered and began an offensive. The Serbians resisting desperately curved backwards on the left yielding Florina railway to the west bank of the Ostrovo Lake Bulgarian bands roved for 30 miles into Greece, the Serbians with difficulty protecting their rear. Then the tide turned. A Franco Russian force, the existence of which was unknown, is reported to be operating in the gap between the Serbians and the Italians. The Serbians recovered the railway. It is not stated whether the viaduct at Eskious is intact. The Bulgarians after a desperate resistance were routed. According to an Athens report they abandoned all their artillery. Reconquest of Serbia has commenced.

Paris Press takes a most optimistic view of further progress. Allies, it is officially announced, have captured 490,000 prisoners since July 1st.

ఆంధ్రమహిళా సభ

భారతవర్షమున నవీనభావ ముదయించినప్పటి నుండియు గ్రామికత హెచ్చినప్పటి నుండియు ఆర్థిక గౌరవాభిలాష యొకురించి నప్పటినుండియు విద్యాధికుల ంఖ్య హెచ్చి నప్పటినుండియు విదేశ సంబంధ మేర్పడినప్పటి నుండియు స్వదేశ విదేశములయందలిస్థితిగతులను పోల్చి చూచుట కనువు గలిగి నప్పటినుండియు దేశాభివృద్ధి కనువగు కార్యములు చేయవలె నను నాసక్తి వ్యాపించి నప్పటినుండియు, సంఘము నందలి లోపములను సవరించుటకు ప్రయత్నము నాటంకము గనున్న మాధ్యమును తొలగించుటకు విద్యను వ్యాపింప చేయుట యత్యవసర మని మనవారు గ్రహించినప్పటినుండియు విద్యాధికులు మన ప్రాచీనుల విజ్ఞానసంపదను గ్రహింపగలిగి నప్పటినుండియు దేశమునం దెంతయో మార్పుగలిగినది. అభి ప్రాయములం దెన్నియోమార్పులు గలిగినవి. విద్యావ్యాపనము దేశమున కీడించినప్పటినుండియు ప్రజలకు కలిగియున్న మాధ విశ్వాసము లెన్నియో నేడు మూలబడినవి. వారు నింద్యములని తలచిన వెన్నియో ఇప్పుడు పూజ్యములుగ పరిగణింపబడుచున్న వి. వారు సభాపూజ్యములని తలచినవెన్నియో యిప్పుడు నీతి మారములని పరిగణింపబడుచున్నవి. స్త్రీలకు విద్యగరవుట గూడ వీనిలో నొక్కటిగా నున్నది. కొన్ని శతాబ్దములనుండి స్త్రీలకు విద్య నేర్పరా దను నభిప్రాయము దేశమున గలిగి యుండుటచే స్త్రీలు కేవలము మాధ్యదశకు వచ్చి లోకజ్ఞాన ప్రాసరై దేశాభివృద్ధి కనుకూలమగు ప్రతికార్యమునకును ప్ర బలమగు నాటంకముగ నుండిరి. కాని క్రమక్రమముగ స్త్రీలలో విద్య దేశమున వ్యాపించినది. బాలికలకు ప్రాథమికపాఠశాల లను దేశమం దంతటను గూడ నేర్పరుపబడినవి. క్రమక్రమముగ మాధ్యమిక ఉన్నత పాఠశాలలును కళాశాలలును వైద్యకళా శాలలును విశ్వవిద్యాలయములును గూడ స్త్రీల కొరకు ప్రత్యే కముగ నేర్పరుపబడిన యావశ్యకత కలుగునంతటి యభి వృద్ధిగూడ చేకూరుట మహద్బ్రష్టము. మనమిప్పు డట్టి కళా శాలలను కన్నులార చూడ నొచితిమి. ఉత్తమోత్తమ పట్ట ముల నందినవారును గానవిద్యా విశారదులును సాహితీబంధు రులును విఖ్యాత కవయిత్రులును, న్యాయవాది పట్టములను వైద్యపట్టములను ఉపాధ్యాయపట్టములను బడసిన వారు నగు భారతీయ మహిళామణు లెందరో మనదేశమున కిప్పుడు వన్నె దెచ్చుచున్నారనుట జగద్విశిష్టము. ఇట్టి విద్యా వతు లాంధ్రలోకమునగూడ విరాజిల్లుచున్నారు. విద్య స్త్రీ సంఘమున విస్తరించిన కొలదిని విజ్ఞానము హెచ్చినది. ఆయిక తత్వ మంకురించినది. సేవాపరిత్యము చేలువునిగినది. బొంబాయి లోని సేవాసదనమువంటి మహిళాసంఘములు దేశమున నెన్నియో తలచూపి గణుతింపదగిన దేశసేవ నొనరించు చున్నవి. ఆంధ్రదేశమునందు గూడ నిట్టి మహిళాసంఘములు కొన్నిగలవు. బొంబాయి నగరమునందలి మహిళామణు లేర్పరచిన సేవాసదనము సర్వజన ప్రశంసితమై యున్నది. చెన్నపురియందు విద్యావతులును ధనవతులును సేవా వ్రతులును నగు నాంధ్రవారిమణు లెందరో గలరు. కాన ఆంధ్రమహిళాసభ ఈనగరమున నింతవర కేర్పడకుండుట చాల విచారకరము. ఆంధ్రసోదరీమణు లిందులనుగూర్చి ఏల ఇంత వరకును శ్రద్ధ వహింపలేదో గ్రహింప జాలకున్నాను. ఆంధ్రస భ్యలో నారిమణులు గూడ సభ్యులుగా నుండుట కవకాశము కలదు. కాని స్త్రీలకు ప్రత్యేకముగ నొక సభయుండిన గాని వారిలో నైకమతియను పరిస్పరాను రాగమును పెంపొందు టకును వారు తమకు కలియుచు నాలోచించుచు నైకసేవకు తోడ్పడుటకును తగిన యవకాశ ముండజాలదు. చెన్నపురిలోని ఆంధ్రసోదరీమణు లందరును దీనినిగూర్చి ప్రతిగా నాలోచించి అచిరకాలముననే ఇట్టిసభ నీ నగరమున స్థాపించి బొంబాయిలోని సేవాసదనమువంటి సోదరీ మణులతో సమముగ దేశసేవ నొనరించునట్లు సర్వేశ్వరు డనుగ్రహించును గాక యని ప్రార్థించుచున్నాను. ఆంధ్ర మహిళా సభయును ఆంధ్రసేవక సంఘమును గూడ చెన్నపురి లో నేర్పడిన గాని సమగ్రసేవ కాజాలదు. ఇందు మొదటిదాని భారమును పురుషులును రెండవదాని భారమును స్త్రీలును మూడవదాని భారములను యువజనులును యుఖ్యముగ వహింపవలసి యున్నారు. కన్నుల పండువుగ వీనినన్నిటి నచిరకాలముననే మనమందఱమును చూడగలుగు యముగాక పరస్పర సహకార భావముతో నీసంఘము లభి వృద్ధి నొందును గాక:—అం॥ డే॥ నే॥

అ బ లా వి లా స ము

(పూరే సత్యనారాయణగారు)

నీ. పదముల సెత్తురు వరకలై బాణస
పాదాక్షలమాట బనికరాదు
యందచే బ్రాణము లెంత డస్సినగాని
అతప్రయుచేత నంటరాదు
చలిచేత నేనెం పాలయుచున్ననుగాని
మంగిల నంగన యంటరాదు
గుమ్మల కండ్లలో జిమ్ముచున్ననుగాని
కట్టి కంట్టికి నోడు నిలుపరాదు
గీ. అటాటా యేమందు మీపాప మదయ మెందు
ముగుదలని భుక్తు వెలివేయ బురుషులకును
మానుకన్నులు మెలిచెనే? చేడియలకు
లేకపోయినె నయయుంచి మాకు వెపుడి.
పివాహి విషయము
ఉ. పుట్టినదాదిగా పుడునుపుత్రిక తెండిలి తెండిలందు యే
కట్టెడివానితో, ముగలికట్టెతో మాధునకో కురూపికో
కట్టె యిదేమి పండ్రియన గడ్డెను నితలవ్రాత యిట్లు నీ
పట్టె నోము పున్నెమని బట్టి కుమార్తెల జంపబోకుడి.
చ. ఇల నెంచుంటి తప్పిదము నింతు బానస్పికగాని వాలక
దలచగరాని శిక్షలకు దడ్డయు బడ్డలజేతు నట్టులీ
యల బురుషావోలే రెమయించులు శిక్షల కప్పులైవో
నెలమిని న్యస్తావ్యముల కేల నప్పులు కెప్పుడి బుగ్గో.

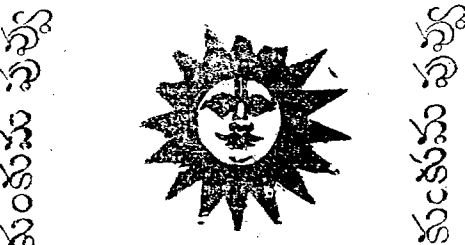
విశ్వ బ్రాహ్మణులు:—పాదరాబాదులో 8-9-18న
విశ్వ బ్రాహ్మణ సభ యొకటి జరిగెను. 50 గురు ప్రముఖులు
హాజరైరి. తన బాల్యము విద్యాశాల స్థాపించుటకు
చందాలు కనూలు చేయవలసివచ్చెనని తీర్మానించిరి. బ్రహ్మ
సంపదరాచార్యులవారు కార్యదర్శిగా నియమితు లైరి. అని
యొకరు మా సేవ వ్రాయుచున్నారు.

మీకు కావలెనా?

R.L.N. టానక్ మాత్రము డజన్లు 4.కి రు. 1.
మద్యాను నశ్యము కేర 1.కి రు. 1.

"విద్యానిధి," 87, రామస్వామి పీఠ, మద్యాను.

కుం కు మ పు వ్వు

స్వచ్ఛమును నిర్మలము నగు కుంకుమపువ్వు
మావద్దదొరకును. కొనువారు సూర్యమార్కును
గమనింపును. కరస్పాక్షాడెప్పు మొదలగునవి

ఇంగ్లీషున వ్రాయవలయును:—

ఎస్ నారాయణ అండు కంపెనీ,
(53) 21. హమ్మంపేడి, బొంబాయి.

Magic Cure!		Marvellous effect!!	
Bathing Oil	Price	Rs.	0-8-0
Iron tonic pills	1 bottle of 48 pills	2	0-0
Anti Malarial Drops	Price 6 Doses	0	8-0
Discriptive Catalogue free on application			
ALLBUTT & Co.,			
CHEMISTS BROADWAY MADRAS.			

బాధాపడితులకు వరము: ఐనొడిక సహితమైన డా॥ పి. డి.

సావంతుని వనోపధిసారసప్రతిలా

అపరిశుభ్రపు రక్తములన జనించుబాధ్యములకు కీరీటముకంటి మందు. మరుపులను, మచ్చలను గండమాలలను పుండ్లను, చ్రాతనొప్పలను అన్ని విధములలోన గలుగు చర్మరోగములను పోగొట్టును.

మిక్కిలి శక్తివంతమైన రక్తశుభ్రకారిణి (82)

వనోపధిసారసప్రతిలా గుణ మిచ్చుచి నిస్సంశయము, సహజమైనను మధ్యవచ్చినను అన్ని విధములైన దోషములను పోగొట్టును. శరీరమునందలి సాదరసదోషములను, మలబద్ధకమును కారెంబంధమును నొప్పలను పోగొట్టి రక్తమును శుభ్రపరచును. శరీరాంగ్యమును గలుగ జేయును. 16 రోజులవరకు మండుటకు 4 బొమ్మల బుడ్డిలలో అమ్ముబడును.

ప్రొప్రైటరు:— పి. డి. సావంత్. 144 ఫననవాడి. నెం 2 బొంబాయి.
Proprietor P. D SAVANT, Fanaswadi No. 144, No. 2, BOMBAY.

సర్వవృత్తిక విష సంజీవిని.

నూరు (100) రూపాయలు బహుమతి.

ఏకప్పుచు వచ్చువారు!

సత్యమే బోదురు!!

తేలుకొండిపోటు వలన, మంట పొట్టుకు తగిన పరిహారమును బొంద లేకమిగులకష్టపడువారలకై మేమి యాపదమును గనిపెట్టితిమి. కుట్టిన పోటు నీమందును డైరెక్ట్ లో ప్రకార ముపయోగించిన ఒకటిరెండు నిమిషములలో మంటలు పోట్టుపోవును. ఈయాపదమునందు గుణము లేదని ఋజువు చేయు వారలు, మా యాపదమును మాకు తిరుగపంపి కనుక నెలవైన మొత్తమును రాబట్టుకొనుటయే గాక (100) నూరురూపాయల బహుమతి నందుటకును సర్దులగుదురు. వెల 2 సీసాలు గల ప్యాకెట్టు 1.కి 8 అ. పోస్టేజి ర ఆణాలు ఒక లేతడవ (2) ప్యాకెట్టు తెప్పించుకొన్న పోస్టేజి ఉచితము 1 డజన్ ప్యాకెట్టులకు పోస్టేజితో రూ 5-0-0 1 డజన్ ప్యాకెట్టుకొన్న వారికి (1-8-0) వెలగల ఛాక్ సలర్ ఫౌంటెన్ సేనా ఇనాము. ప్యాంపిల్ కోరువారు అర్థజా ప్రాంపు పంపవలెను. టి. సీతారామ మొదలియారు. 8. కందప్ప మొదలిపేడి, తిరువల్లి క్లౌజి, మదరాస్.

చిన్న పురుగులు

వెద్ద వెద్ద బట్టతలను జేయును.

చుండు, బోడి యగుట, వెండ్రుకలూడుట, పుర్రెపై జల, అన్నియు చుండుపురుగులవలన గలుగును.

పాఠకులారా! ఈపురుగువలె రేయింబకళ్లు, విధివిరా మములేక మీరు పనిచేసినచో మీమీ గృహములలోని నేల

కొట్టెల్ల బంగారుతోనింపబడియుండును. తీరికలేక పనిచేయుచుండు ఈచుండు పురుగునకు, అతివ్యాధికయి చేరొందిన తేనెటీగ సహకారిగా నుండదగినబంటు. చుండు ఆరంభమయిన వెంటనే నిరోధక నిర్బంధద్రవ్యముల సుపయోగింపక వుపేక్షించినచిరకాలముననే బట్టతల వారితో సహాధ్యాయి గావలసివచ్చును. కావున ఇట్టి పరమకటుగివును "కామినియా నూనె" సహాయమున సంహరింపుడు. చుండును బోగొట్టును. వెండ్రుకలను రాలనివ్వను. పుర్రెయందును బోగొట్టును. తలకట్టుకు పరిచ శుగంధద్రవ్యము. ఈరీతిని, నకలు నూనెలను తయారు చేయువారి మోసమున పడకుడు. వెల బుడ్డి 1-కి రు. 1-0-0 వి. పి. రు. 0-4-0 3-కి రు. 2-10-0 వి. పి. రు. 0-7-0 ఉచితము.

ఈ సుగుణముల ఋజువు పరచుటకయి, అర్థజాచీట పంపుకొనవారికెల్ల ఒకసారి వాడుకొనుటకు సరిపోవునంత నూనె గల సీసా ఉచితముగ బంపబడును. సోలు ఏజెంట్లు:— ఆంగ్లో యిండియన్ డ్రగ్స్ అండుకెమికల్ కంపెనీ నెం 155, జుమ్మాచుసీదుపేడి, బొంబాయి.

"SMILE"

సర్వజన సామీప్యములో నున్న
నిజమైన ధాతువృద్ధ్యావధము
దీనిఫలిత మందరిని నవ్వజేయును.

స ర స మై న వి క్రి య మ.

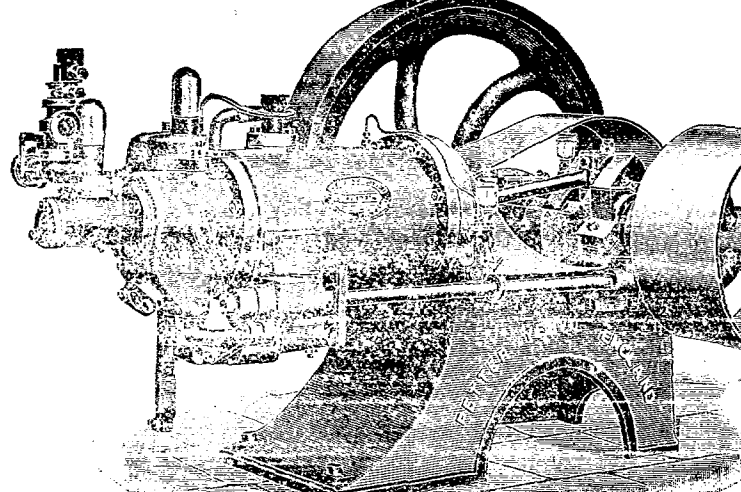
30 విల్లులుగల పెట్టె 1-కి రూ. 2 మాత్రమే.

ఇది ఒక ధాతువృద్ధ్యావధము. ఇది ఒక ధాతువృద్ధ్యావధము. ఇది ఒక ధాతువృద్ధ్యావధము.

VANDAN

పెట్టర్ వేటుంటు ఆయిల్ ఇంజనులు.

సులభముగా యంత్రములను - చక్కని పనితీరును - స్థూలనిర్మాణమును, నిరాటంకముగా ముచ్చటైన నడకయు. ఈయంత్రములకు గొప్పపరిశ్రామము లేదు. అన్ని పరిమాణములలోని యంత్రములను అపరిమితముగా (Crud) చమురుతో నైనను, నీరుచే నైనను, నిలువయున్న నూనెతో నైనను, చక్కగా నడుపవచ్చును.

పెట్టర్ ఇంజనుల ప్రత్యేక ఉపయోగాములు.

1. తనంతటనే లేపులేనిదే రగుల్కొలుపుగల గొట్టములు కలదు. ప్రారంభించబడిన నై లేపు అనగరములేదు.
2. తగులబడిపోకుండనందు రగుల్కొలుపుగల గొట్టములు ఇతర యంత్రముల యందు కొన్ని వారుములలో చెడి పోవును. ఇటు కొన్ని కఠినములకు చెడిపోవును.

3. వేలును ఒకటిని కలిపించుచే, యంత్రము స్వాధీనమున నుండును. 4. కఠినతగులబడుట మిక్కిలి తక్కువ. నడుపుటకు కారకసినంతకంటె నెక్కువచమున వృధాగా కాలము. 5. త్వరలో నడపింపవచ్చును. ఏ పరిమాణపుదానినైన రినిమిషములలో నడపవచ్చును. 6 బలకరములైన పనిచేయు భాగములను కొన్నిటిని ఎక్కువగా జతపరచి, స్థూలముగా నిర్మింపబడిన దగుటచే ఎక్కువకాలము పనిజేయును. 7. పీటరు ఇంజనులు విరామము లేకుండ పనిచేయుటకు తగినవి. 8. పనిచేయు భాగములు బహు కొద్దియగుటచేత నిర్మాణయంత్రములు. 9. ముఖ్యముగా పనిచేయుభాగమునకు లేక చక్రమునకు అపాయము సంభవించినప్పుడు నూనె నష్టము తనంతట ఆగిపోవును. అందువలన యంత్రము నిలుచును. కావున సురక్షితముగా నుండును. అనేక పరిమాణములలో స్థానములలో నున్నవి. వెలలకుగాని, ఇతర విషయములకుగాని దయచేసి మాకు వ్రాసికొనుడు.

బెర్టు అండు కంపెనీ, లిమిటెడ్, ఇంజనీయరింగు డిపార్టుమెంటు, మదరాసు.

180 పుటల పుస్తకము ఉచితము

ఆంగ్లమును శాస్త్రమును పాఠ్యముగా స్వాభావికమైన కొన్ని విధులను అనుసరించుట వలననే కల్గుచున్నది. ఈ ఉచితములైన పుస్తకము ఆంగ్లముననుకూలము కలుగజేసి శిశుసాధ్యమును దృఢగాత్రమును ఆయుర్వృద్ధిని ఇప్పించును. ఈ పుస్తకము ఇనాముగా నియమము. పాఠ్య చార్జియు మేమే రీతి చిపంపెదము. వెంటనే వ్రాయును.

219 వైద్యశాస్త్ర మిశికంకర్ గోవిందజీ,
ఆత్మకర్ణిగూడ జిల్లాధికారులు 158, బ్రాడ్వే, మదరాసు.

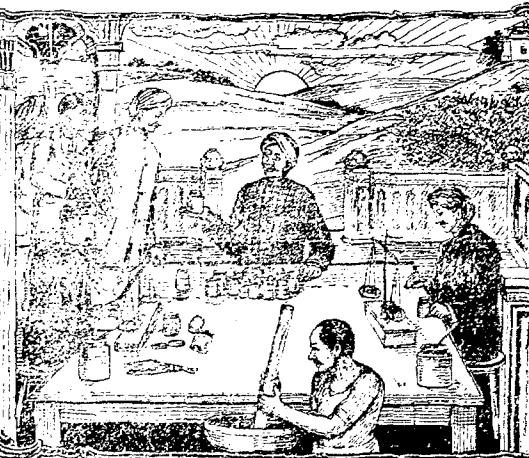
కలియుగ కల్పవృక్షము.

కృతయుగముందుకన్పన్నము నునువ్యులకారికలను నెంపేర్చుచున్నట్లు ఈకలియుగముందు మానవజాతియొక్క ఈ భావలనుత్పత్తి ఆయురారోగ్యైశ్వర్యములనిచ్చునది మన వైద్యవిద్యకాపుస్తకముకారికలవారికి

ఉచితముగా పంపబడును

రాజవైద్య నానాయక జీశనజీ, ఆయుర్వేదమున ప్రవీణులు, 20 చీనాబజారుగోడ, మద్రాస్.

(Baron & Co)

తిప్పడ మూత గ్లాసుబుడ్డి 1-కి రూ. 0.4.0   డబ్బు బుడ్డు 2.8 0
మొదటితరం సాదాకర్యం లేకు 1-కి రూ. 0.14.0   రెండవతరం లేకు 1-కి 0.12.0

బ్యారన్ అండు కంపెనీ, 181 యు. సెకండు లైఫ్ బీచ్, మదరాసు.

బ్యారన్ అండు కంపెనీ

మేలైన సువాసనపొడి, సాదానస్యము.

మేము తయారుచేసిన సస్యము శ్రేష్ఠతరమైన పొగాకుచేతను, అపువధములకలవలనున్న సువాసనద్రవ్యములచేతనున్న చేయబడినది. ఇది శిశుభారమును, పెండ్లి తలనొప్పి, నీన, దీర్ఘపడిశములు, సుమత్రీ, మైకములు, ఇత్యాది రోగోగములను అశలీలగా కుదుర్చుచున్నది గాక, యిందుపయోగించుచున్న శరీర మృత్యుహలము, బుద్ధిప్రకాశము, నరములకు ఉత్సాహము కలుగును. ఇది ఒకతూరి యుపయోగించినవారు ఇతర సస్యములను ఆపేయించును. సర్వజనల యుపయోగ నిమిత్తమై ఈ సస్యమును సామాన్య ధరకే విక్రయించుచున్నాము. దీనిని ఒకతూరి పరిశీలించి దీనియొక్క సుగుణములను గ్రహింపవలయునని మాయెక్కొక్కరికి.

బ్యారన్ అండు కంపెనీ, 181 యు. సెకండు లైఫ్ బీచ్, మదరాసు.

ఆంధ్ర మహాభాగవతము వచనము

ఇయ్యది అతి సులభ శైలిలో శ్రీలకు బాలురకు కూడ తెలియనటుల వ్రాయబడియున్నది. వేదాంత విషయములు యిందులో మెండుగా నున్నను బాగుగ వివరింపబడి యుండుటవలన చదువువారికి నునోహరముగా నుండును. ఇందు ఆయా సందర్భములకు తగిన చిత్రపటములును చేర్చబడియున్నవి. ఇప్పటికి దశమస్కంధము పూర్తి అయినది.

ప్రథమద్వితీయ స్కంధములు	1.0.0
తృతీయ చతుర్థ స్కంధములు	1.4.0
చతుర్థ పంచమ స్కంధములు	1.4.0
షష్ఠ సప్తమ స్కంధములు	1.4.0
అష్టమ నవమ స్కంధములు	1.0.0
దశమస్కంధము ప్రథమభాగము	1.4.0
ద్వితీయభాగము	1.4.0

235 ఆర్. వేంకటేశ్వర్ అండుకో,
ఆనంధా ముద్రాలయాధికారులు, మద్రాసు

"ఇందుమతీ పరిణయము."

కుమార ధూర్జటి ప్రణీతంబగు చక్కని ఆంధ్రకావ్యము. తిరుపతి వేంకటేశ్వర పరిష్కృతము. వెల రూ. 0-10-0.

"అప్పారాయ యశశ్చంద్రోదయము."

అజీవిల్ల వేంకట సోమయాజి మహాకవి ప్రణీతము. స్కంధము; అలంకార శాస్త్రము. వెల రూ. 2.0-0.0.

ఈ రెండు గ్రంథములను ఏక కాలముందు కొనగ విద్యార్థులకును పుస్తకభాండాగారములకును ఈ 1916 సంవత్సరము అక్టోబరు నెలాఖరు వరకు సగము వెలకేను బడును.

వలయువారు:—
"మేనేజరు" ముసునూరు సంస్థానము,
నూజివీడు, కృష్ణాజిల్లా

ప్రైవేటు స్కూల్ బ్రాహ్మణ నిత్యకర్తావళి

సస్యరాంధ్రప్రయోగము. 320 పుటలు వెల 1-4-0

ద్వితీయము అనశ్చయపరిపదగిన, స్నాన, సంధ్యాకంఠ, జోహన, బ్రహ్మయజ్ఞ, దేవతాస్మరణ, వైశ్యదేవ, అపిథి పూజలును, వానికి సంబంధించిన భస్మధారణవిధి, స్థాలీపాకవిధి, సముద్రస్నానవిధి మొదలగు ఇతరవిషయములు దాదాపు 20 విషయములు ఆంధ్రప్రయోగముతో వివరముగా నిందుగలవు. దాదాపు 8 వేల గ్రంథములు ఖర్చయినవి.

2 సదాచారము - నాంధ్రతాత్పర్యము. 12-0-0

రెండుగ్రంథములు ఒకపర్యాయము కొనువారలకు 2-0-0 ఇచ్చెదము. ఇవిగాక భారతభాగవతాది గ్రంథములు, యోగప్రవీణికాది గ్రంథములు, తొట్టివైద్యగ్రంథములు, వైదికగ్రంథములు, గాయత్రి, ప్రాతఃస్మరణ, జగద్గురు అది శంకరాచార్యులు, మున్నగుపటములు మాదగ్గర లభించును. వలయువార లీవిధముగా వ్రాసికొనునది.

మానేజరు స్వధర్మప్రకాశిని, గుంటూరు లేక
డి. వి. శర్మ పూల్ల, కృష్ణాజిల్లా అని వ్రాసేది.

ప్రపంచ చరిత్ర

(నాల్గవసంచిక వెలువడినది)

గ్రంథకర్త గా మారిస్కోవ్ స్కమరావుగారు, ఎం.ఎ. లోకములో ఎన్ని రాజ్యములలో కలిగినవి. గతించినవి. ఎందరో రాజులు పుట్టివారు, గిట్టివారు. ఎన్నియోజాతులు మరణించి, చనినవి. ఎందరో సుహృద్భావులు జన్మించినారు. నిర్యాణ మందినారు. జరిగిన యుద్ధములకు లేక్క లేదు. ప్రబలిన మతములకు మిలిలేదు. అయిన మార్పులకు అగ్గ లేదు. పట్టణములు పట్టలైనవి. పల్లెలు పట్టణము లయ్యెను. రాజ్యములు అడవులైనవి. అడవులు రాజ్యములైనవి. అరికులు నాగరికు లైనారు, నాగరికు లనాగరికు లైనారు ప్రభువులు అంకితు లైనారు, అంకితులు ప్రభువులైనారు. ధనవంతులు దరిద్రు లైనారు, దరిద్రులు ధనవంతు లైనారు. జ్ఞానవంతు లంధకారమునబడినారు, అంధకారముననున్నవారు జ్ఞానవంతు లైనారు. ఈ యంతటికిని రెండే కారణములు - కాలము, మానవుడు. 6 సంచికలు 2.0.0

ఎప్పుడెప్పుడు ఎచ్చటెచ్చట ఏఏ విధముగా ఈరెండు కారణములు పనిచేసినవో తెలిసికొనుటకు ఎవ్వరికి ఇష్టముండదు? ఎవ్వరికి కుతూహల ముండదు?

ఆ యిష్టమును పూర్తి చేయునది మా ప్రపంచ చరిత్ర. ఆ కుతూహలమును సంతృప్తిపరచునది మా ప్రపంచ చరిత్ర.

ప్రపంచచరిత్రా కార్యాలయము
145, టంకసాల వీధి, మద్రాసు.